

ע"פ 9781/02/14 - חליל קאסם נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"פ 9781-02-14 קאסם נ' מדינת ישראל

בפני	כב' השופטת, סגנית נשיא מרז
	כב' השופט ויצמן
	כב' השופט בורנשטיין
המערער	חליל קאסם
נגד	
המשיבה	מדינת ישראל

פסק דין

פתח דבר

1. המערער, חליל קאסם, כיהן בין השנים 1998 - 2008 (לאורך שתי קדנציות) כראש עיריית טירה וכן כיו"ר הוועדה לתכנון ולבניה בטירה, כממלא מקום חבר בוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז המרכז וכסגן יו"ר השלטון המקומי (להלן: "**ראש העיר**" או "**המערער**", "**הוועדה המקומית**" ו"**הוועדה המחוזית**").
2. המערער הורשע בהכרעת דין מפורטת ומנומקת של בית משפט השלום בכפר סבא בת.פ. 30737-09-10 (כב' השופט מיכאל קרשן) בעבירות שעניינן בקשת שוחד לפי סעיף 294(א) בצירוף סעיף 290 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "**החוק**") (האישום הראשון), מעשה מגונה לפי סעיף 348 לחוק (האישום השני), לקיחת שוחד לפי סעיף 290 לחוק, מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק, חבר מוסד המעוניין בתוכנית, לפי סעיף 47 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה - 1965 (האישום הרביעי), הצעת שוחד לפי סעיף 294(ב) לחוק בצירוף סעיף 291 לחוק, בקשת שוחד לפי סעיף 294(ב) בצירוף סעיף 291 לחוק (האישום החמישי), בקשת שוחד לפי סעיף 294(א) בצירוף סעיף 290 לחוק וכן חבר מוסד תכנון המעוניין בתוכנית לפי סעיף 47 לחוק התכנון והבנייה (האישום השישי) וכן מתן שוחד לפי סעיף 291 לחוק (האישום השמיני). יצוין כי האישום השביעי יוחס לאחמד מנצור, סגן ראש העיר, שמשפטו הופרד.
3. בית משפט קמא זיכה את המערער מביצוע עבירה של הטרדת עד, לפי סעיף 249 לחוק, נושא האישום השלישי, וכן זיכה מעבירה של מרמה והפרת אמונים בקשר עם האישום השמיני.
4. בית משפט קמא גזר על המערער את העונשים הבאים:

• 5 שנות מאסר בפועל.

• 12 חודשי מאסר על תנאי, שלא יעבור תוך 3 שנים מיום שחרורו ממאסר עבירה בה הורשע או עבירה עמוד 1

לפי סימן ד' לפרק ט' לחוק העונשין (עבירות בשורות הציבורי וכלפיו).

- קנס בסך ₪ 220,000 או 8 חודשי מאסר תמורתו.
 - פיצוי בסך ₪ 40,000 לנפגע העבירה באישום הראשון, מר פואד בלעום.
5. בערעור זה משיג המערער על הרשעתו בדין, ולחילופין, על חומרת העונש.

דמויות מפתח

6. בכתב אישום מפורט, האוחז שבעה אישומים נגד המערער, מתוארות פרשיות שונות המיוחסות לו, מרביתן בעבירות שוחד והפרת אמונים הכרוכות בתפקידו כראש העיר או בתפקידיו הנלווים. למען הסדר הטוב והיעילות יתוארו להלן דמויות מפתח בפרשיות אלו, וכן האופן שבו התרשם מהם בית משפט קמא:

- **המערער - יליד 1950**, כיהן כראש עיריית טירה ובתפקידים הנלווים. ככלל ובכלל הקשור לגירסתו של המערער באשר לעיקר האישומים כנגדו, בית משפט קמא לא נתן אמון בדבריו. להתרשמותו, המערער **"שינה את גרסתו בהתאם לצרכיו המשתנים, הסתבך בסתירות אין ספור ומסר דברים שעמדו בסתירה לראיות אובייקטיביות. ככלל לא נתתי אמון בגרסאות שמסר המערער"** (עמ' 9 להכרעת הדין).

- **רוני יעקב - עוזרו האישי ויד ימינו של המערער (להלן: "רוני")**. החל משנת 1996 הועסק כיועץ ראש עיריית טירה לענייני תכנון ובניה, תחת שרביטו של ראש העיר הקודם, טאהר עבד אל חי. רוני הגדיר עצמו כמתכנן ערים ויזם בתחום הנדל"ן. בית משפט קמא העדיף לכנותו "מאכער", אשר באורח כפייתי תר אחר הזדמנויות נדל"ניות שיאפשרו לו להפיק רווח קל וכמי ש"**פעל ללא לאות בצד האפור ולעיתים השחור של החוק ופעולותיו הרבות הביאו להסתבכותו בעסקאות מפוקפקות ולא חוקיות, לא בהכרח במסגרת הרשות עבודה עבד"** (עמ' 3 להכרעת הדין). כנגד רוני נפתחה חקירה אשר במהלכה חשף את הפרשיות נושא כתב האישום.

סמוך לאחר מעצרו, הגיע רוני להסכם עד מדינה (ת/27) בגדרו התחייב להעיד כנגד המערער ואחרים, ובתמורה נמנעה המדינה מלהגיש נגדו כתב אישום בגין מעשיו. החלטתו להפנות עורף למערער, מעסיקו, ומי שהיה מקורב לו לאורך שנים, נומקה על ידו בכעס רב שרחש כלפיו על "עקיצה" שעקץ אותו במסגרת 'עסקת מהדרין', בעניינה יפורט בהמשך הדברים.

אף רוני לא זכה לאמונו של בית משפט קמא, וזאת בלשון המעטה. בית משפט קמא קבע לגביו כי נהג בדרכי שקר, הסתרה ומרמה, תוך הפרת אמונים לתפקידו ולמעסיקיו ועשה כן לשם הפקת רווחים. עוד ציין כי בלט אצלו זיכרונו הסלקטיבי והנטייה לגוזמה שדבקה לעיתים בדבריו.

מנגד קבע, כי חלק ניכר מהעובדות שמסר אינו שנוי במחלוקת, וחלקן האחר התגלו כנכונות ותאמו את המציאות ומקצת מגרסתיו אושרו בהאזנות סתר שערכה המשטרה בזמן אמת. כך סיכם בית משפט קמא את סוגית מהימנותו של עד המדינה:

"שאלת המהימנות של רוני היא אפוא שאלה מורכבת. לא ניתן לקבוע את מהימנותו של רוני באופן כללי. לאחר שמיעת כל העדויות ובחינת מכלול הראיות, מסקנתי היא שמהימנות עדותו של רוני תיבחן בכל עניין ועניין באורח עצמאי וניתן יהיה לעשות בה שימוש רק מקום שיימצא לה סיוע משמעותי בראיות חיצוניות. יהיו גם מקרים בהם עדותו של רוני תשמש חיזוק בלבד לראיות אחרות" (עמ' 4 להכרעת הדין).

על יסוד הכללים שקבע, הכריע בית משפט קמא את הדין לחובת המערער מקום בו מצא תימוכין, סיוע או חיזוק לעדותו היחידה של רוני, זאת אף ביחס לעבירות השוחד, אשר על פי הדין ניתן להרשע בהן על פי עדות יחידה (סעיף 54א לפק' הראיות [נוסח חדש] התשל"א-1971).

ראסם אבו חייט - שימש כקב"ט עיריית טירה ונהגו האישי של המערער. (להלן: "ראסם"). ראסם היה ידיד קרוב של רוני ושותף מאחורי הקלעים ל"עסקת מהדרין", ממנה הפיק אף הוא רווחים. כמקורבו של המערער, רחש אף הוא כעס ומרירות כלפיו בשל ה"עקיצה" שעקץ אותו ואת חבריו ב"עסקת מהדרין".

במסגרת הסדר טיעון, הורשע ראסם על פי הודאתו בעבירות של תיווך לשוחד, מרמה והפרת אמונים (אישומים ארבע, חמש ושש) ונגזרו עליו 6 חודשי מאסר בעבודת שרות, מאסר מותנה וקנס בסך 75,000 ₪.

בית משפט קמא התרשם מראסם באורח חיובי, כאדם "פשוט וישר" אשר מסר עדות "משכנעת ומהימנה". להתרשמותו **"ראסם הוא שותף לעבירה, אך לא הובטחה לו כל טובת הנאה טרם עדותו. הסדר הטיעון עמו נכרת לאחר שהעיד לפניי. עדותו של ראסם תיבחן בזהירות כפי שיש לבחון עדותו של כל שותף לדבר עבירה"** (עמ' 5 להכרעת הדין).

אחמד מנצור - שימש בתקופה הרלבנטית כסגן ראש העיר טירה, כיו"ר הועדה לתכנון ולבניה טירה וכממלא מקום חבר בוועדה המחוזית לתכנון ובניה. (להלן: "מנצור"). מנצור שימש יד ימינו של המערער, היה מקורבו של ראסם וקיים עם רוני יחסים עסקיים קורקטיים. מנצור היה שותף למרבית המהלכים המתוארים באישומים המרכזיים נגד המערער. מלכתחילה, הוגש כתב אישום אחד נגדו וכנגד המערער. במסגרת הסדר טיעון הודה מנצור והורשע בעבירות של לקיחת שוחד, מרמה והפרת אמונים, זיוף מסמך בנסיבות מחמירות ומסירת הצהרה שאינה נכונה לפי סעיף 98(ג) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה), התשכ"ג - 1963. נגזרו עליו 18 חודשי מאסר, מאסר מותנה וקנס בסך 130,000 ₪. על פי אותו הסדר, התחייבה המדינה שלא להעיד את מנצור כנגד המערער. על כך, הביע בית משפט קמא את מורת רוחו נוכח הפוטנציאל הראייתי הטמון בעדותו והשאיפה להגיע לחקר האמת.

חב' מהדרין בע"מ - חברה העוסקת בעיבוד חקלאי ופרדסים ולה קרקעות, בין היתר, באזור טירה, אותן חכרה ממנהל מקרקעי ישראל/רשות הפיתוח (להלן: "מהדרין"). בין היתר, החזיקה מהדרין במקרקעין ששטחם כ- 60 דונם שהמערער ורוני ניהולו עמה מו"מ לרכישתם כפי שיפורט בהמשך (להלן "עסקת מהדרין" ו-"המקרקעין"). בשל כך שמהדרין נמנעה מלמכור את קרקעותיה לשאינם יהודים, התבצעה רכישה זו באמצעות חב' גיאולנד בע"מ (להלן: "גיאולנד") שהוקמה על ידי רוני. עסקת מהדרין עומדת ברקע האישומים הרביעי והחמישי.

אבישי כהן - בין השנים 2003 ל- 2006 שימש כמנהל תחום תיאום ובקרה במשרד ראש הממשלה ותפקידו היה להסיר חסמים, עיריות ומגזר המיעוטים (להלן: "אבישי"). עמד בקשרי עבודה עם המערער

ומנצור והיה מקורבו של ראסם, אותו הכיר שנים קודם לכן. עניינו נדון באישום החמישי, כמי שהוצע לו שוחד. בית משפט קמא קבע לגביו, כי הוא "ניסה להלך בין הטיפות" במגמה שלא להשחיר את פני המערער. כנגד אבישי נפתחה חקירה על רקע מעורבותו בפרשייה נושא האישום החמישי, שהסתיימה בסגירת התיק מחוסר ראיות.

- **גיא בינשטוק - מנכ"ל מהדרין ומי שניהל את המשא ומתן מטעמה בעסקת מהדרין (להלן: "בינשטוק").** עד אובייקטיבי אשר זכה לאמונו המלא של בית משפט קמא.
 - **עמליה אופיר - מנהלת נכסים בחב' מהדרין אשר הייתה מעורבת בגיבושה ומימושה של עסקת מהדרין (להלן: "עמליה").** אף בדבריה ניתן אמון מלא.
 - **חסן אבו שפיק - תושב טירה ומי שרכש במסגרת עסקת מהדרין חלק מהמקרקעין, בהיקף של כ - 55 דונם באמצעות חב' גיאולנד (להלן: "אבו שפיק"; המקרקעין שרכש יכונן "השטח הגדול").**
 - **פואד קאסם - גיסו של המערער ומי שרכש, במסגרת עסקת מהדרין, מקרקעין בהיקף של כ - 6.5 דונם. אף רכישה זו בוצעה באמצעות חב' גיאולנד (להלן: "פואד"; השטח שרכש יכונה "השטח הקטן").**
 - **'הקבוצה' - כינוי שכינה רוני את ארבעת החברים שנטלו חלק בתכנונה ומימושה של עסקת מהדרין, במטרה לחלוק בפירותיה. חבריה: המערער, מנצור, ראסם ורוני (להלן: "הקבוצה").**
 - **עפרה לבנה - מתכננת ערים במקצועה ושימשה כמנהלת אגף לתוכניות מתאר ארציות במנהל התכנון וכן ממלאת מקום במועצה הארצית. בנוסף, שמשה כיו"ר וועדה לקווי בנין (להלן: "עפרה").**
- בית משפט קמא התרשם כי עפרה "נטתה להגן על המערער, ידידה ומי שנתפס בעיניה כמי שהטיב עמה ולצמצם מאחריותו" (עמ' 139 להכרעת הדין). בגין מעורבותה בפרשייה נושא האישום השמיני, הורשעה עפרה בהליך משמעותי ובית הדין גזר עליה נזיפה חריפה, פיטורין לאלתר ופסילה מלמלא כל תפקיד במשרד הפנים לפרק זמן של שנתיים.

מבנה פסק הדין

7. בהכרעת הדין דן בית משפט קמא בכל אישום ואישום בנפרד וכך ננהג אף אנו. לכל אישום נייחד פרק ובו תיאור המתווה העובדתי, ממצאי בית משפט קמא, טענות הצדדים בערעור, ולבסוף, מסקנותינו. לאחר מכן, נבחן את טענות המערער אף באשר לחומרת העונש שנגזר עליו.

התערבות ערכאת ערעור בממצאי מהימנות - מושכלות יסוד

8. בהכרעת דינו בחן בית משפט קמא את העדויות, המסמכים והאזנות הסתר הרבות שהוצגו כראיות. ממצאיו מנומקים ומעוגנים בכל אלו. ידוע הכלל שנשתרש זה מכבר בשיטתנו לפיו אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעת ממצאי מהימנות ועובדה (ראה ע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 15.6.2011)(להלן: "עניין אבשלום")). עם זאת, הודגש לא פעם, כי אל לה לערכאת הערעור לסמוך אך ורק על התרשמותה של הערכאה הדיונית, חרף יתרונה הנסמך על התרשמותה הישירה

מהעדים, וכי כלל "אי ההתערבות" אינו מוחלט. ישנם מקרים, הגם שחריגים, בהם אין לערכאה הדיונית יתרון על פני ערכאת הערעור, ולפיכך על האחרונה להעביר בשבט ביקורתה את ממצאיה של הערכאה הדיונית.

9. מקרים חריגים אלו קובצו ונמנו בעניין אבשלום ואלה הם:

- כאשר ממצאי הערכאה הדיונית מתבססים על שיקולים שבהגיון ובשכל ישר או על סבירות של העדות;
- כאשר מדובר במסקנות להבדיל מעובדות;
- כאשר ממצאי הערכאה הדיונית מבוססים על ראיות בכתב, תמליל קלטת או התרשמות מחפץ;
- כאשר הערכאה הדיונית התעלמה לחלוטין מראיות או לא שמה לב לפרטים מהותיים בחומר הראיות;
- כאשר הערכאה הדיונית התעלמה מסתירות מהותיות בעדות עליה נסמכה או מסתירות בין העדות עליה נסמכה לבין עדויות אחרות;
- כאשר הערכאה הדיונית אימצה גרסה מופרכת וחסרת הגיון.
- כאשר נפלה טעות מהותית או טעות "בולטת לעין" בהערכת המהימנות.

10. בעניין אבשלום הוסיף בית המשפט כי כלל "אי ההתערבות" הוא "**כחומר ביד היוצר בידי ערכאת הערעור**" וכי הוא אך "תחילת הדרך" של ערכאת הערעור אך לא סופה. רוצה לומר, דרכה של ערכאת הערעור אינה נחסמת מלבחון את חומר הראיות וזאת גם אם יכתב בפסק הדין של הערכאה הדיונית כי בית המשפט האמין לעד פלוני, כל זאת כאשר אמון זה אינו מגובה בחומר הראיות או בהנמקה משכנעת.

11. מצאנו להבהיר גדריו של כלל "אי ההתערבות" הואיל ועל אף שאנו מאמצים את עיקריה של הכרעת הדין היסודית והמקיפה של בית משפט קמא, במיוחד ככל שהיא מבוססת על התרשמותו הבלתי אמצעית מהעדויות ומהעדים, סבורים אנו כי ראוי להתערב במקצת מקביעותיה או מסקנותיה, כפי שיובהר בהרחבה בהמשך הדברים.

המסגרת הנורמטיבית

עבירות השוחד

12. הואיל ומרבית האישומים עוסקים בעבירות שוחד והפרת אמונים, מצאנו לבחון יסודות עבירות אלו, טרם שנבחן העובדות לגופן.

13. האיסורים בעבירות השוחד נועדו ללקיים התנהלות תקינה של מוסדות השלטון והגופים הציבוריים ולבערה התנהגות הנגועה בשחיתות.

סע' 290 לחוק העונשין, שכותרתו לקיחת שוחד, קובע:

עמוד 5

- (א) עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו - מאסר עשר שנים או קנס שהוא אחד מאלה, הגבוה מביניהם:
- (1) פי חמישה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4), ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד - פי עשרה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4);
- (2) פי ארבעה משווי טובת ההנאה שהשיג או שהתכוון להשיג על ידי העבירה.
- (ב) בסעיף זה, "עובד הציבור" - לרבות עובד של תאגיד המספק שירות לציבור.

סעיף 291 לחוק העונשין קובע -

- "נותן שוחד לעובד הציבור כהגדרתו בסעיף 290(ב) בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו - מאסר שבע שנים או קנס כאמור בסעיף 290(א)".

סע' 293 (1) לחוק העונשין מוסיף ביחס לדרך מתן השוחד, כי אין נפקא מינא באיזו דרך ניתן מתת שוחד:

- "(1) אם היה כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת;

...

- (3) אם היה בעד פעולה מסוימת או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל;"

סע' 294 לחוק העונשין קובע:

- "(א) המבקש או המתנה שוחד, אף שלא נענה, כמוהו כלוקח שוחד.

- (ב) המציע או המבטיח שוחד, אף שנדחה, כמוהו כנותן שוחד.

..."

14. עבירת שוחד עניינה, אפוא, במי שנותן לעובד ציבור או במי שנוטל בהיותו עובד ציבור, מתת או טובת הנאה בעד פעולה הקשורה בתפקידו. מדובר בעבירה התנהגותית, שאינה טעונה הוכחת פעולה מצד לוקח השוחד, היינו, אינה מחייבת הוכחת קבלת תמורה, אלא שמה דגש על הדרישה או ההצעה לקבל מתת בקשר עם תפקידו הציבורי של לוקח השוחד. נותן השוחד מצפה מעובד ציבור לו נמסר המתת, כי ייטיב עמו. המתת אפשר שיהא טובת הנאה מכל סוג, בין בכסף ובין שווה כסף, בין בשירות ובין בסיוע וכן אפשר שיהא בהיקפים כספיים שאינם ניכרים. המתת יכול שיינתן לעובד הציבור, או לאדם אחר שעובד הציבור חפץ ביקרו. המתת ניתן בעד פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור, ובכך בא לידי ביטוי האופי המושחת והפסול שבו. היסוד של "בעד פעולה הקשורה בתפקידו" מבטא את הקשר הסיבתי בין נתינת המתת לבין הציפייה לפעולה מצד עובד הציבור. הציפייה יכול ותהא משוא פנים, העדפה והטיית חסד לנותן השוחד באופן כללי, או ציפייה לפעולות מסוימות, כאשר אלו יכולות להיות במסגרת התפקיד, לרבות פעולות שמחויב עובד הציבור לבצען.

15. לאבכדיניתנהגדרהרחבהלעבירתהשוחד. אףלאבכדיאינרשימהסגורהשלמקרי מתן שוחד, שכן תופעתמתתהשוחדולקחתועשויהלפשוטוללבשצורותשונותומגוונות. רכיביהעבירה עליסודותיההשונים ישהכדילאפשרפרשנות רחבה של הוראות החוק באופן שיבטיחמישביצע מעשה שוחדדייתפס בהוראות החוקהפלילי. פרשנותרכיביהעבירההגדרותיהתיעשה על פי תכליתהחוק, קרי הבטחת

פעולתו התקינה של המנהל הציבורי ושמירה על טוהר המידות של עובדיו, כעובדי ציבור אשר חבים לו חובת נאמנות. עבירת השוחד הפכה לכלי מרכזי במאבק החברה כנגד שימוש שלרעה שנעשה על ידי עובדי ציבור באמצעות הכוח שניתן להם, ולשימור טוהר המידות והמנהל הציבורי התקין (ראה ע"פ 10735/04 **גולדמן נ' מדינת ישראל** (2006)).

16. היסוד הנפשי של העבירה בא לידי ביטוי במודעות לטיב מעשה הנטילה ו/או המתת, לרבות נסיבותיו, וכן לקשר הסיבתי בין המתת לבין הציפייה ל"תמורה" מטעם עובד הציבור, אשר אלמלא מעמדו ותפקידו, לא היה ניתן לו המתת.

17. בשל הקושי הראייתי בהוכחת העבירה, נקבע בסעיף 54א לפקודת הראיות, כי ניתן להרשיע בעבירת שוחד אף על פי עדות יחידה ובלבד שבית המשפט ינמק את החלטתו.

הפרת אמונים

18. היסודות העובדתיים של עבירת הפרת האמונים רחבים למדי. התנהגות החורגת מאמות המידה המצופות מעובד ציבור או התנהלות אגב ניגוד אינטרסים מהווה הפרת אמונים. עם זאת, לא כל סטייה מן השורה מצדיקה העמדה לדין ולא כל חריגה מכללי האתיקה מגבשת את יסודות העבירה (ראה א' ברק "ניגוד אינטרסים במילוי תפקיד" משפטים י' תש"מ, 11 בעמ' 13 וכן בג"ץ 7074/93 **סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה**). כדי שסטייה מכללי התנהגות מחייבים של עובד הציבור תהווה הפרת אמונים ותצדיק את הרשעתו בפלילים, יש להראות כי להתנהגותו נלווה פן מחמיר נוסף. החומרה המיוחדת יכולה להתבטא באופייה השלילי המובהק של ההתנהגות, כגון שהתנהגותו של עובד הציבור הייתה נגועה בשחיתות, או בחומרת הפגיעה שנגרמה לאינטרס הציבורי. במקרים בהם חומרת המעשים איננה "זועקת" (אם כי עדיין גדולה דייה על-מנת שתהיה פגיעה בציבור), או שתוצאתם המזיקה לאינטרס הציבורי אינה ניכרת, עשוי הפן המחמיר הנוסף להתבטא בהוכחת חוסר תום-לבו של עובד הציבור, אשר בעת ביצוע המעשים היה מודע לפסול שבמעשיו שעולה כדי הפרת אמונים.

19. מורכבת יותר סוגיית היסוד הנפשי של העבירה. נקבע, כי היסוד הנפשי הנדרש הוא "**מודעות בפועל כי נעשה מעשה מירמה או הפרת אמונים**" (ע"פ 5046/93 **מדינת ישראל נ' הוכמן** (1996), בעמ' 13. ע"פ 884/80 **מדינת ישראל נ' גרוסמן** (1983)).

20. כדי להרשיע עובד ציבור במעשה של הפרת אמונים אין די בכך שבית המשפט ייווכח שעובד הציבור היה מודע למהותו הפיזית של המעשה ולנסיבות שבגדרו הוא נעשה, אלא שעליו גם להשתכנע שבשעת עשיית המעשה היה מודע בפועל לכך שבמעשהו יש משום הפרת אמונים.

ומן הדין נבוא לנדון

האישום הראשון

תמצית העובדות

21. מר פואד בלעום (להלן: "בלעום"), קבלן עבודות חשמל, ביצע עבור עיריית טירה (להלן: "העירייה") עבודות חשמל שונות בשנים 1999 - 2003. משהתקשה לגבות את שכרו מהעירייה, נקט נגדה הליכים עד אשר הגיע עמה להסדר, שקיבל תוקף של פסק דין, לפיו התחייבה העירייה לשלם לו סך של ₪825,000. בהמשך פנה בלעום לעירייה בדרישה לתשלום חוב נוסף בסך ₪130,000 עבור עבודות חשמל נוספות שביצע בשנת 2003 או סמוך לכך.
22. משלא עמדה העירייה בחובה על פי פסה"ד, חתם עמה בלעום הסכם פשרה נוסף, לפיו נאות להפחתת סכום החוב כלפיו לסך ₪555,451 שישולם לו בתשלומים עיתיים (להלן: "החוב").
23. ביום 18.4.05 נפגש בלעום בבית קפה בכפר סבא עם המערער ואנשים נוספים, בהם דוד אטיאס (להלן: "אטיאס"), החשב המלווה לעירייה מטעם משרד הפנים, ובמהלכה של אותה פגישה קיבל בלעום תשלום שני על חשבון החוב (להלן: "הפגישה"). על אף שכתב האישום מתייחס לפגישה אחת, מוסכם כי בפועל התקיימו לפחות שתי פגישות בבית הקפה, כאשר בפגישה שהתקיימה מספר שבועות קודם לכן ועובר לחתימת הסכם הפשרה, נדונו תנאיו של אותו הסכם.
24. בסיום הפגישה קרא המערער לבלעום הצידה כדי לשוחח עמו ביחידות וביקש שישלם לו סכום של ₪20,000, לאחר שתיאר בפניו את קשייו הכלכליים. כן הציע לו חוזה לתחזוקה שוטפת של מאור בעיר טירה, בתמורה לקבלת שכר חודשי של ₪20,000 ודרש כי מתוך הסכום יפריש לו בלעום סך של ₪5,000 מדי חודש.
25. מיד לאחר הפגישה ובו ביום, התקשר המערער לבלעום ושאלו מתי בכוונתו להעביר לו את הכסף. בתגובה השיבו בלעום כי אין בכוונתו לעשות כן ובכך סיים את השיחה.

ממצאי הכרעת הדין

26. על יסוד עדותו של בלעום, אשר הותירה על בית משפט קמא רושם "מהימן ביותר" ונתמכה בעדויות נוספות, הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירות של דרישת שוחד והפרת אמונים. בית משפט קמא לא התעלם מהטינה שרחש בלעום למערער על רקע הנזקים הכבדים שנגרמו לו בשל עיכוב שכרו, אך לא התרשם כי בלעום ביקש לטפול על המערער אשמת שווא של בקשת שוחד בשל כך. בית המשפט קמא התרשם כי אף אם חפץ בלעום בנפילת המערער, לא היה נוקט אמצעים בלתי כשרים למימוש חפצו. בית משפט קמא ייחס משקל רב לעמידתו האיתנה של בלעום על גרסתו, לפיה הוא לא מילא אחר דרישת המערער ונמנע מהעברת כספי השוחד, וקבע כי אילו ביקש לטפול אשמת שווא על המערער כי אז היה מייחס לו קבלת שוחד של ממש. עוד קבע, כי בלעום לא יזם את התלונה כנגד המערער אשר 'התגלגלה'

לפתחה של המשטרה באקראי, אגב תלונה שהגיש נגדו באסם נאסר, מהנדס העיר דאז (להלן: "נאסר").
יתירה מזו, בלעום ציין כי עדכן את אטיאס אודות בקשות השוחד וזה יעץ לו להתלונן במשטרה, אולם הוא לא עשה כן.

27. טענת ההגנה, לפיה סיפר בלעום לבנו, צאלח, שהמערער ביקש ממנו הלוואה בסך 20,000 ₪, ללמדך כי לא בשוחד מדובר, נדחתה. בית משפט קמא קיבל את הסברו של בלעום, כי נמנע מלחשוף בפני בנו את האמת לאמיתה. כן, נמנע בית משפט קמא מלייחס משקל להעדר רישומה של שיחת הטלפון בין בלעום למערער ביום הפגישה, בקבעו כי יכול והשיחה יצאה מטלפון אחר. בדומה נדחתה כחסרת משקל אף הטענה לפיה רעייתו של בלעום, אשר לדבריו ענתה לשיחה, לא זכרה אותה, וזאת כיוון שחלפו שנתיים ממועדה.

28. חיזוק למסקנותיו מצא בית משפט קמא בעדותו של נאסר, אשר נכח במהלך שיחת טלפון שקיים המערער ובגדרה כינה את בלעום ואדם נוסף שהיה עמו (מוחמד חזקיה, חשמלאי העירייה) "גנבים". תוכנה של שיחה זו הגיע לאזני בלעום ועוררה את זעמו. הוא חש מלא חימה לבית העירייה, שם נתקל בנאסר וסיפר לו על דרישת המערער לקבל ממנו כספים. נאסר מצדו העיד כי בלעום סיפר לו שהוא נתן למערער סכום של 20,000 ₪, עובדה שלא אושרה על ידו.

29. בית משפט קמא התרשם מעדותו של נאסר שהיתה "בהירה, עקבית ומשכנעת". טענת ההגנה כי אף לנאסר מניע להעליל על המערער עלילת שווא, כנקמה על תלונה שהגיש נגדו ואשר בעקבותיה הושעה נאסר מתפקידו, נדחתה בנימוק כי אין בכעס והטינה שרחש כלפי המערער כדי עילה לטפול עליו אשמת שווא, מה גם שגרסתו נתמכת בעדויות ובראיות מהימנות אחרות. כן נדחה ניסיונו של המערער להציג את נאסר כאדם מושחת אשר פעל בניגוד לנהלים, בהעדר ראיות להוכחת הנטען.

30. באשר לסתירות שנגלו בין גרסתיהם של נאסר ובלעום - ביחס לגובה החוב על פי הסכם הפשרה וביחס לשאלת התשלום בפועל של דמי השוחד - קבע בית משפט קמא כי אין מדובר בסתירות היורדות לשורש העניין, וככל הנראה טעה נאסר בהבנת דברי בלעום, אשר מעולם לא גרס כי העביר בפועל את דמי השוחד למערער. באשר ליתר העובדות, גרסאות השניים מתיישבות זו עם זו.

31. צאלח, בנו של בלעום, שהצטרף לאביו לפגישה בבית הקפה, העיד כי בתום הפגישה בבית הקפה, הבחין במערער שקרא לאביו והשניים שוחחו ביחידות. לאחר מכן אביו סיפר כי המערער ביקש ממנו הלוואה. הגם שבהודעתו במשטרה נמנע העד מלציין עובדות אלו, קיבל אותן בית משפט קמא כנכונות.

32. טאבת פדילה (להלן: "פדילה") שימש כגזבר העירייה בתקופה הרלוונטית ונכח בפגישה. בית משפט קמא ראה בו עד אובייקטיבי וחסר פניות. העד אישר כי הבחין במערער ובבלעום מסתודדים ביחידות לקראת תום הפגישה. אמנם פדילה ייחס הסתודדות זו לפגישה הקודמת בבית הקפה ואשר בה נדון הסכם הפשרה, אולם בית משפט קמא קבע שפדילה נכח בשתי הפגישות וייתכן "שצירף" אותן בשוגג לכדי פגישה אחת.

33. לשורת העדים המתוארת הצטרפו ראיות נוספות, עדויות של **ראסם**, **מוחמד חזקיה ואטיאס** אשר כל אחת מהן ביססה פרט כזה או אחר בגרסת בלעום.

34. באשר לגרסת המערער - זה הכחיש כי ביקש מבלעום שוחד, כמו גם כפר בכך שהסתודד עמו בתום הפגישה. לטענתו הגרסה מופרכת על פניה שכן הוא לא היה מוסמך להציע לבלעום חוזה עבודה, לפי שסמכות זו הייתה מצויה בידי החשב המלווה. דא עקא, בראשית עדותו גרס אחרת וטען כי התקשר עם בלעום באופן עצמאי - גרסה שהתיישבה עם גרסתו של אטיאס.

35. בית משפט קמא לא חסך את שבט לשונו מעדות המערער, אותה הגדיר כ"**מתחמקת ובלתי-מהימנה**". בית משפט קמא הטעים, כי המערער בחר לתקוף את גרסת התביעה בהפנותו לעדויותיהם של אחרים, אשר לשיטתו לא תמכו בה, לרבות הפניה לעדויות מהימנות בעליל, תחת להתמודד באורח ענייני וישיר עם הגרסאות שהוצגו בפניו. גרסת המערער נדחתה אפוא מניה וביה.

36. סופו של יום, הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירות נשוא האישום הראשון.

תמצית נימוקי הערעור

37. המערער מלין על הרשעתו, הנסמכת על עדותו היחידה של בלעום ונתמכת לכאורה בנאסר - שניים מיריביו ומתנגדיו. לדידו, השניים חברו יחדיו לבוא עמו חשבון ולנקום בו על אשר עולל לכל אחד מהם. המערער הוסיף, כי אין רגליים לסברה שיבקש שוחד ממי שידוע כיריבו, מה גם שאין למערער סמכויות בענייני כספים ואספקת חוזי עבודה בעירייה וממילא לא היה לאל ידו לספק לבלעום עבודה כזו או אחרת.

38. המערער הסב שימת הלב לכך שאיש מהנוכחים בפגישה לא הבחין בהסתודדות הנטענת בינו לבין בלעום. כן הפנה לשגגה שנפלה תחת ידו של בית משפט קמא כאשר קבע כי פדילה נכח בפגישה, וזאת בניגוד לעדותו של פדילה עצמו ממנה עולה כי נכח בפגישה המוקדמת יותר בה נדון הסכם הפשרה. בנוסף, שגה עת קבע כי עדותו של צאלח תומכת בגרסת אביו בהתעלמו מהפער שבין גרסותיהם; וכן שגה עת קבע, בהיעדר רישום לכך, כי המערער התקשר באותו יום לביתו של בלעום וחזר על בקשת השוחד.

39. באשר לגזר הדין, טוען המערער כי שגה בית משפט קמא משקבע, לעניין חומרת העונש ובהתייחס לסעיף 40(ט11) לחוק העונשין, כי לבקשת השוחד נלווה תכנון מוקדם. הטענה לא הועלתה וממילא אף לא הוכחה. כמו כן, טעה בחיוב המערער לפצות את בלעום בסכום של ₪ 40,000. טענות אלו יידונו בפרק שיוחד לחומרת העונש וגזר הדין.

דין והכרעה

40. טענות המערער, רובן ככולן, מכוונות לממצאים עובדתיים שנקבעו על ידי משפט קמא על פי התרשמותו מהעדים שבאו לפניו. בית משפט קמא ניתח את העדויות, בשים לב לסתירות שנפלו ביניהן, לרבות הסתירה שבין דברי בלעום לדבריו של נאסר לעניין תשלום שלמוני השוחד, סתירה אשר יושבה על ידי בית משפט קמא

41. בנדון אנו תמימי דעים עם בית משפט קמא כי אין ביחסים המתוחים שבין המערער לבין בלעום ונאסר כדי להביא לאיון מהימנותם של השניים, מקום בו התרשם בית משפט קמא, כי דבריהם אמת ובעדויותיהם "אותות אמת", מה גם שנמצאו חיזוקים לגרסותיהם בעדויותיהם של אחרים.

42. נציין לעניין זה כי פרוטוקול הדיון נערך באמצעות הקלטה. פרוטוקול מסוג זה יכול להיחשב כחריג נוסף ועצמאי למקרים שבהם ערכאת הערעור רשאית להתערב בממצאי מהימנות ועובדה, שהרי גם אם התרשמות מתמליל הקלטה אינה כהתרשמות ישירה מעדות חיה, דהיינו כאשר בית משפט רואה בעצמו את המראות ושומע בעצמו את הקולות, ואפילו לא כהתרשמות מההקלטה גופה שבה ניתן, לכל הפחות, לשמוע את הקולות, ברי שיש בה לקרב את ערכאת הערעור ל"זירת ההתרחשות". לכל הפחות ניתן לומר כי תמליל פרוטוקול מוקלט מאפשר לערכאת הערעור להתרשם באופן בלתי אמצעי, גם אם לא מהעדויות גופן הנמסרות ב"זירת ההתרחשות", אזי למצער מ"הזירה" עצמה, וזאת על מנת לוודא כי האמון שנתן בית משפט קמא בעדויות ששמע באוזניו וראה בעיניו היה במקומו.

43. ואכן אף אנו התרשמנו בשעה שבחנו את "זירת ההתרחשות", לרבות את החקירות הארוכות, המפורטות והיסודיות של עדי התביעה, כי אלו אכן ראויים לאמון שנתן בהם בית משפט קמא. מנגד, ולצד עדויות התביעה, ניצבת עדות המערער, אשר כפר מכל וכל בקיומו של האירוע וטען כי לא היו דברים מעולם. משנשמט היסוד לטענת הנקם שבפיו, נותרה גרסתו ללא תוכן של ממש. לפיכך בדין דחה בית משפט קמא את טענת המערער בדבר סמכויותיו המוגבלות לכאורה בהתקשרויות עם אחרים, בהינתן העובדה המוכחת לפיה המשיכה העירייה להתקשר בעסקאות שונות באמצעותו, עיסקאות אשר אושרו בדיעבד על ידי החשב. המערער הוסיף, אפוא, להיות גורם רלוונטי ודומיננטי בהתקשרויות העירייה, לרבות קידומם של המבקשים, ובכללם בלעום, להתקשר עמה בעסקאות.

44. מן האמור עולה, כי גרסת בלעום ולפיה ביקש ממנו המערער שוחד בתמורה לחוזה עבודה, אינה בלתי סבירה כנטען, ומעת שנמצאה כמהימנה בעיני בית המשפט קמא, איננו רואים מקום להתערב במסקנתו זו.

45. המערער הפנה לסתירות נוספות כאלו ואחרות שצפו ועלו מעדויות העדים ביחס לנסיבות "הסתודדותו" של בלעום עמו במהלך הפגישה, לרבות ה"בלבול" שחל אצל חלק מהעדים ביחס לאיזו מבין הפגישות שהתקיימו אירע הדבר. המערער ראה ביישוב הסתירות על ידי בית משפט קמא משום סתימת "חור שחור".

איננו רואים עין בעין את טענות המערער. בית משפט קמא התייחס לכל הסוגיות שהועלו על ידי ההגנה, לרבות הסתירות שהועלו על ידה, הסביר את פשרן, ויישבן. קביעותיו על פניהן, סבירות ומשולבות היטב במכלול הראיות. תירה מזאת, מדובר בסתירות בעניינים משניים, בהינתן העובדה שהפגישות המדוברות נועדו לשם העברת כספים על פי הסדר חוב, מהעירייה לבלעום. ברי כי שיחתם של בלעום והמערער הרחק מעיני האחרים "נבלעה" בתוך כלל ההתרחשויות וממילא, איש מלבדם לא ייחס לה משקל. אף מהטעם הזה אין בסתירות שהתגלו בין גרסות העדים האחרים כדי לכרסם מהתשתית הראייתית המוצקה שהוצגה. קביעות אלו של בית משפט קמא נראות בעינינו סבירות ועולות בקנה אחד עם הגיונם של דברים ואיננו רואים להתערב בהן.

46. מכל המקובץ עולה כי בצדק העדיף בית משפט קמא את גרסות עדי התביעה על פני גרסת המערער ובדין הרשיעו בעבירות נושא האישום הראשון.

האישום השני

תמצית העובדות

47. בתקופה הרלבנטית לכתב האישום עבדה הגב' אנה זילברמן (להלן: "אנה") במשרדו של רוני. ביום 2.1.06 התקיימה ישיבה בוועדת התכנון המחוזית ברמלה בה נטלו חלק, בין היתר, המערער, רוני ואנה. בתום הישיבה, בשעות אחה"צ, הלכו השלושה לרכבו של רוני, שחנה בחניון קריית הממשלה ברמלה. משהגיעו לרכב, נזכר רוני ששכח דבר-מה במשרדי הועדה ולכן שב על עקבותיו, בעוד אנה והמערער המתינו לשובו ברכב.

אנה ישבה בכיסא שליד הנהג, ואילו המערער ישב במושב האחורי, אולם בהמשך ואגב שיחה, הוא עבר לשבת לצידה במושב הנהג.

48. המערער החמיא לאנה על יופייה ולבושה, בעוד אנה ניסתה להסיט את השיחה לדיון בוועדה ולשובו הצפוי של רוני לרכב. המערער התקרב בגופו לאנה, שניסתה להתרחק הימנו, והחל מלטף את שיערה, לאחר מכן ליטף את כתפה ושלח את ידיו לכיוון חזה. אנה ניסתה לחסום את התקדמות המערער בכך שהניחה את ידה על אזור חזה והתרחקה מהמערער. המערער המשיך במעשיו, נגע ברגלה של אנה, שלח ידו אל מתחת חצאיתה, וניסה לשלוח ידו לכונן איבר מינה, בעוד אנה ניסתה שוב להתרחק הימנו. משחזר רוני לרכב, חדל המערער ממעשיו.

ממצאי הכרעת הדין

49. בהכרעת דינו קבע בית משפט קמא כי הונחה תשתית ראייתית מוצקה לביסוס יסודות העבירה שעניינה מעשה מגונה.

50. בית המשפט מצא את עדותה של אנה אמינה, סדורה, עקבית ומשכנעת. כן מצא את הסברה לכבישת תלונתה כנגד המערער - בשל חששה מפני המערער, כמו גם את החשש מהחשיפה הנלווית לתלונה - כסביר ומשכנע. בית משפט קמא דחה את טענת המערער לפיה העדות נמסרה כחלק מקנוניה שנטוונה בין אנה לרוני כדי להפלילו, אחר שמצא כי טענה זו אינה מתיישבת עם נסיבות מסירת עדות אנה במשטרה - שישה חודשים לאחר האירוע ובאופן ספונטאני אגב סערת רגשות ובמהלך מתן עדות בנושאים אחרים.

51. בית משפט קמא ראה בעדותו של רוני משום תמיכה בגרסתה של אנה בפרטים הבאים: ישיבתם המשותפת של אנה, המערער והוא עצמו בבית קפה עובר לכניסתם לרכב ולאחריה; כניסתם של אנה והמערער לרכב אגב חזרתו של רוני למשרדי הועדה כדי לקחת פריט שנשכח; הימצאותו של המערער יושב במושב הנהג לצידה של אנה כאשר שב לרכב ותיאור מהלך הנסיעה לאחר מכן. עדותו של רוני מתיישבת עם דו"חות מעקב של עוקבות משטרתיות, אשר עקבו בחשאי אחר המערער (להלן: "העוקבות") כמו גם תיאור מצבה הנפשי של אנה ותגובתה הנסערת לאחר שובו לרכב. כל אלה מצטרפים לתמונה ברורה ובהירה

אודות נסיבותיו של האירוע.

52. גרסת המערערנדחתה כבלתי-מהימנה לנוכח הסתירות והשקרים שעלו הימנה. המערער ביקש להרחיק עצמו מהפרשה בטענה כי כלל לא הכיר את אנה, גרסה ממנה חזר בו בהמשך. כן גרס, כי מעולם לא נכנס לרכבו של רוני, גרסה שנסתרה באמצעות עדות העוקבות.

53. בית משפט קמא אף דחה את הטענה כי אין זה סביר שהמערער יבצע את המעשים המתוארים בזמן הקצר בו המתינו אנה והמערער לשובו של רוני לרכב, בהבהירו כי עסקינן במעשים אשר יכול ויתבצעו בתוך פרק זמן קצר.

54. על יסוד האמור לעיל, הרשיע בית משפט קמא את המערער בביצוע העבירה נושא האישום השני.

תמצית נימוקי הערעור

55. המערער טוען כי אנה ורוני רקמו נגדו קנוניה ובגדרה תכננו את 'התפרצותה הספונטאנית' של אנה כאשר זומנה למסור עדות במשטרה.

56. המערער טוען כי לא היה מקום ליתן אמון בגרסתה של אנה, בהיותה כבושה ובהעדר הסבר ראוי לכבישתה. בנוסף, מסרה אנה גרסה סותרת ביחס לתנועת ידו של המערער על גבי רגלה, כאשר בהזדמנות אחת גרסה שהמערער שלח ידו אל מתחת לחצאית ובאחרת שללה עובדה זו. לפיכך, לא היה מקום לקביעה כי עדותה "אמינה, עקבית ומשכנעת".

57. עוד טוען המערער כי לא היה מקום לסמוך על עדותו של רוני כעדות תומכת ב"סיפור המסגרת" של אנה לנוכח הספק הכבד שהעלה בית משפט קמא בדבר מהימנותו.

כך טוען המערער כי נפלה שגגה תחת ידו של בית משפט קמא, אשר מצא חיזוק לגרסתה של אנה בעדויות העוקבות, חרף העובדה שהמערער לא זוהה על ידן במהלך הדיון בבית המשפט. יתירה מזו, התמונה לפיה זוהה לכאורה, לא נמצאה בחומר החקירה וממילא לא הוצגה כראיה, חרף חשיבותה הרבה.

דיון והכרעה

58. בדומה להרשעת המערער באישום הראשון, אף הרשעתו בעבירה נושא אישום זה נסמכת על ממצאי מהימנות ולפיכך אף עליה חל הכלל בדבר "אי ההתערבות", שנדון לעיל.

59. ראש וראשונה, הרשעת המערער נסמכת על עדותה של אנה, שנמצאה עקבית ומהימנה, כמו גם התייעוד אודות מצבה הנפשי הקשה במהלך מסירתה במשטרה. לאלו מצטרפות ראיות נוספות: עדותו של רוני בדבר מצבה הנפשי הקשה של אנה לאחר האירוע; שיחותיהם של רוני והמערער אודות האירוע, המתועדות בהאזנות הסתר, וכן, העדויות של העוקבות אשר מהימנותן הגבוהה ומקצועיותן הרשימו את בית משפט

קמא. עוקבות אלו צילמו את המערער בבית הקפה ולאחר מכן תיעדו את כניסתו לרכבו של רוני. המערער זוהה על ידן באותו מעמד בנקל ובכך הפריכו את גרסתו לפיה מעולם לא נסע ברכבו של רוני. בצדק נמנע בית משפט קמא מלייחס משקל להעדו זיהויו של המערער על ידי העוקבות במהלך הדיון, בהינתן שש השנים שחלפו ממועד האירוע ועד למועד מתן העדות.

60. בהתייחסו לטענת הקנוניה, הדגיש בית משפט קמא כי האירוע נחשף על ידי אנה לאחר שהוצגו בפניה תמונות, בסיום חקירתה, אשר הביאו לסבור שהאירוע ידוע לחוקרי המשטרה. לפיכך, נשמט היסוד לטענת הקנוניה אשר בפי המערער.

61. חרף האמור לעיל, מצאנו להתערב בקביעה עובדתית אחת של בית משפט קמא לפיה שלח המערער את ידו אל מתחת לחצאיתה של אנה, לנוכח הסתירה שקמה בדבריה בין עדותה בבית משפט לבין הגרסה שמסרה במשטרה בהודעתה (השלישית) מיום 27.7.2014. גרסתה בהודעה זו היתה כי "**לא נתתי לו להכניס לי מתחת לחצאית**". בבית המשפט שינתה את טעמה וגרסה כי ידו זחלה אל מתחת לחצאיתה.

62. העיון בפרוטוקול הדיון מלמד כי במהלך העדות אכן שינתה אנה את תיאורה ביחס למהלך ידו של המערער, ושבה ושינתה אותה כאשר דבקה בגרסתה במשטרה.

אלה דבריה במהלך חקירתה החוזרת (עמוד 1187 לפרוטוקול) (ההדגשות - שלנו):

כב' השופט קרשן: היד שלו נכנסה מתחת לחצאית או שהוא עוד לא הגיע בכלל מתחת לחצאית?

העדה: אני חושבת שהוא הגיע עכשיו. עברו שש שנים בכל אופן.

.....

העדה: אבל עד כמה הוא הגיע או לא הגיע, אני לא יודעת כי הייתי בלחץ נורא ורציתי לצאת מהסיטואציה הזאת.

.....

כב' הש' קרשן: אולי אני אשאל את זה באופן מסכם.

.....

כב' הש' קרשן: מתי זכרת טוב יותר? במשטרה או כאן? מתי זכרת טוב יותר לתאר את האירוע אז או פה?

.....

אז.... באופן כללי, כן אז .

עדה:

63. עינינו הרואות, סופו של יום מאשרת אנה כנכונה את גרסתה במשטרה, ובכל מקרה אינה יכולה לומר בוודאות כי ידו של המערער "זחלה" מתחת לחצאיתה, אם בשל הלחץ הנפשי שחוותה בעת האירוע ואם בשל חלופי הזמן. משכך, צודק המערער בטענתו כי לא היה מקום לאמץ את התיאור שהופיע בכתב האישום.
64. אין במסקנה זו כדי לכרסם במהימנותה של אנה, אשר סופו של יום, אישרה גרסה המיטיבה עם המערער. עם זאת, ועל אף שממצא זה, כשלעצמו, אין בו כדי לשנות מיסודות העבירה, שעניינה מעשה מגונה שלא בכוח, יש בו כדי להפחית מחומרת המעשה.
65. ביחס למערער קבע בית משפט קמא כי גרסתו "**לא עוררה בי שמץ של אמון**" וכי הוא ביקש להרחיק עצמו בכל מחיר מהאירוע, בין היתר בטענה כי כלל לא הכיר את אנה, כמו גם בטענה שמעולם לא נכנס לרכבו של רוני - טענות אשר הופרכו בעליל. אף האזנות הסתר לשיחות בין רוני והמערער ביחס לאנה מפריכות את גרסת המערער.
66. סוף דבר, בדין הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירה נושא האישום השני.

האישום הרביעי

כללי

67. אישום זה הינו החמור והמורכב מבין האישומים בהם הורשע המערער, מבלי להקל ראש בחומרתם של האחרים. עניינו, מעשי שוחד והפרת אמונים שביצע המערער בגדר תפקידו כראש עיר בצוותא עם סגנו מנצור, עם קב"ט העירייה ונהגו האישי, ראסם (בפרוטוקול לעיתים כונה ר'אסן) ועם יועצו האישי לענייני תכנון ובנייה רוני, עד המדינה. הארבעה, עובדי ציבור, עשו שימוש לרעה בתפקידם ומעמדם, תוך זלזול בוטה בערכי מנהל ציבורי תקין, מוסר וטוהר מידות, הכול למען בצע כסף.

תמצית העובדות

68. החל משנת 2004 התעניינו המערער ורוני ברכישת המקרקעין ממהדרין. תחילה, ניהלו משא ומתן עם מהדרין להפחתת מחיר המקרקעין, אולם בהמשך מיקדו מאמציהם בהפחתת מחיר השטח הקטן, תוך שבקשו לפצל את המקרקעין לשתי יחידות קרקע; השטח הקטן - שמיקומו בתחום שיפוט העיר טירה, והשטח הגדול - שמיקומו בין תחום שיפוט מועצה אזורית דרום השרון לבין תחום שיפוט טירה.
69. אבו שפיק הופנה למהדרין לשם רכישת השטח הגדול. ההתקשרות עמו הותנתה על ידי מהדרין באישור המערער. בפגישה שנערכה במשרדי מהדרין במעמד בינשטוק, עמליה, רוני, אבו שפיק והמערער, אשר

הובא למקום על ידי אבו שפיק, נתן המערער את אישורו להתקשרות בין מהדרין לאבו שפיק למכירת השטח הגדול.

70. בתאריך 28/29.9.05 נחתמו בזה אחר זה ההסכמים הבאים: הסכם ראשון בין גיאולנד לאבו שפיק (באמצעות חברה שבבעלותו) לפיו התחייבה גיאולנד לאבו שפיק לרכוש עבורו, בנאמנות, את השטח הגדול, כנגד שכר טרחה בסך 25,000 דולר (להלן: "**הסכם הנאמנות**"); הסכם שני בגדרו רכשה גיאולנד ממהדרין את השטח הגדול, בנאמנות עבור אבו שפיק ובתמורה לתשלום סך 916,283 דולר בצירוף מע"מ ("**הסכם אבו שפיק**").

71. מעבר לשכר הטרחה הנקוב בהסכם הנאמנות, התחייב אבו שפיק לשלם לרוני כספים נוספים עבור שרותיו (באמצעות גיאולנד); סכום של 45,000 דולר אשר חולק בין שלושת חברי הקבוצה בביתו של ראסם, באופן שהאחרון קיבל מתוכו סך 7,000 דולר, רוני ומנצור נטלו כל אחד את חלקו, וסכום של 10,000 דולר הועבר למערער. זה כעס על כך שחלוקת הכספים התבצעה בביתו של ראסם ואמר: "**מי זה ראסם בכלל, בסך הכל עוזר שלי ונהג**".

72. בהמשך, שילם אבו שפיק לרוני סכום נוסף של כ- 70,000 דולר, אשר חולק בין חברי הקבוצה בבי"ח "מאיר", שם אושפז המערער באותה עת.

73. בבית החולים חילק רוני את כספי התשלום השני באופן הבא:

- סך 1,000 דולר נמסר לבנו של המערער, מוהנא קאסם.
- סך של כ- 20,000 דולר נמסר למערער בחדר צדדי בבית החולים.
- סך 9,000 דולר נמסר לראסם.
- סך של 1,000 דולר הוקצה למזכירות נהילה ואנה (500 דולר לכל אחת).
- סך של 5,000 דולר הוקצה לאבישי והועבר לראסם, על פי הנחיית המערער.
- היתרה חולקה בין רוני למנצור.

74. לאחר שחרורו מבית החולים, דרש המערער מראסם להמציא לו את "הכסף של אבישי" לעירייה וראסם נענה לדרישתו.

75. במהלך חודש יוני 2006 התכנסה הוועדה המקומית לתכנון ובנייה בטירה בשתי הזדמנויות, כדי לדון בתוכנית שהגיש אבו שפיק לשינוי ייעוד השטח הגדול מייעוד חקלאי לשטח המיועד לבנייה (טר 2734/). הוועדה המליצה על אישורה של התוכנית והעברתה לוועדה המחוזית. בשני הדיונים נכחו המערער ומנצור, שנמנו על חבריה.

76. כחודש לאחר מועד חתימת הסכם אבו שפיק, נחתם הסכם נוסף, בין גיאולנד למהדרין, לרכישת השטח הקטן בנאמנות עבור פואד, ובתמורה לסך של 77,998 דולר בצירוף מע"מ. ההסכם נחתם בנוכחות המערער, רוני ופואד. האחרון התחייב לשלם לרוני שכר טרחה בסך 53,823 ₪.
77. לאחר חתימת הסכם פואד, שילם הלה לרוני, על חשבון שכרו סכום של כ- 20,000 ₪. כאשר הסיע רוני את המערער לביתו, דרש ממנו הלה לקבל לידי סך של 10,000 ₪ מתוך הסכום ששילם פואד בנימוק כי לרוני צפוי רווח נוסף מעסקת אבו שפיק. רוני נענה לדרישתו והעביר לידיו את הסכום המבוקש.
78. להשלמת התמונה, מתוארת בכתב האישום תקרית שאירעה ימים ספורים טרם החתימה על הסכם אבו שפיק, בין המערער לבין עבד אל חי - אדם שפלש לשטח הקטן ועסק בו ברוכלות. לכשנודע לעבד אל חי על צעדים שנקטה נגדו העירייה לשם פינוי מהשטח הקטן, הוא פנה למערער ודרש להפסיקם. בתגובה, אמר לו המערער: **"אני שנים עובד על האדמה הזאת, אני רוצה אותה בשבילי. אם תתקרב לשם אני מסבך אותך עם השלטונות עם המשטרה במיוחד ואני מסבך אותך עם עבריינים. אני מקושר חזק ותיזהר אני אעלים אותך"**.
79. נטען בכתב האישום בנוסף, כי המערער פעל מול גורמים במשרד התשתיות לקידום עניינו של פואד כבעלים של חב' טירה גז, לקבלת רישיון גז לחברה תוך הפרת אמונים.
80. במענה המערער לכתב האישום אישר הלה את מעורבות רוני בעסקת מהדרין וכפר במעורבותו שלו, הגם שהודה כי נכח בפגישות שהתקיימו בין רוני לבינשטוק ביחס לרכישת המקרקעין. לטענתו, עשה כן בתוקף תפקידו כראש עיר, מבלי שנטל חלק במלאכת ההתמקחות על מחיר המקרקעין, אשר בוצעה במלואה על ידי רוני. ביתר עובדות האישום הרביעי כפר מכל וכל.

ממצאי הכרעת הדין

מעורבות המערער בעסקת מהדרין

81. בית משפט קמא קבע, כי הוכח מעל לכל ספק סביר תפקידו המרכזי של המערער בניהול המשא ומתן לרכישת המקרקעין, בפיצולם לשתי יחידות שטח, קטן וגדול, בהפחתת מחיר השטח הקטן על חשבון הגדלת מחירו של השטח הגדול ובעסקאות רכישתם.
82. ממצאיו של בית משפט קמא לעניין זה נסמכים על עדויותיהם של בינשטוק ועמליה, אשר זכו לאמונו המלא כעדים אובייקטיביים וחסרי פניות. מפיהם למד בית משפט קמא על מהלך המשא ומתן, שתחילתו בשנת 2003, כאשר הגיע רוני למשרדם והתעניין במקרקעין, אז הבהירו לו כי ללא התערבות ראש העיר הוא לא יזכה להתייחסות ראויה והולמת.
83. בנסיבות אלו הצטרף המערער לרוני ונפתח משא ומתן רציני וממושך בין המערער ורוני לבין נציגי מהדרין. בגדרו התקיימו מפגשים רבים במשרדי מהדרין עד לגיבושם של ההסכמים, תחילה, הסכם עקרונות וזיכרון

דברים בין המערער ורוני לבין מהדרין, ולאחר מכן, ההסכמים למכירת המקרקעין לאבו שפיק ופואד. בית משפט קבע, כי עדותו של רוני השתלבה בעדויותיהם של בינשטוק ועמליה ואף מדבריו עולה חלקו המרכזי והדומיננטי של המערער במשא ומתן לגיבוש ההסכמים.

84. השטח הקטן כונה על ידי רוני "**הדובדבן שבקצפת**". בינשטוק, אשר אף הוא כינהו כך, הסביר כי בשל מיקומו בכניסה לעיר טירה ובסמוך לתחנת דלק, גדלו סיכויי הפשרתו. מנגד, טען המערער כי השטח 'בעייתי' בשל צורתו הא-סימטרית והייחודית ועל כן קלושים סיכויי הפשרתו. לדידו, אין מדובר בשטח שערכו רב. בית משפט קמא ביכר את עדותו של בינשטוק וקבע כי ערכו של השטח הקטן רב.

85. בפתח המשא ומתן הבהיר בינשטוק למערער ולרוני כי מהדרין תעמוד על תמורה כוללת בגין המקרקעין שלא תפחת מסכום של 1,000,000 דולר. משכך, הגו השניים רעיון לפצלם ומיקדו את המשא ומתן עם מהדרין בהפחתת מחירו של השטח הקטן, אליו לטשו עיניהם, על חשבון מחיר השטח הגדול.

86. בתום משא ומתן ארוך וממושך, השיגו המערער ורוני את יעדם. מהדרין ניאותה לפצל את המקרקעין וכן הפחיתה ממחיר השטח הקטן; מחיר דונם שעלה 24,000 דולר הופחת לסכום של 11,834 דולר. מנגד, מחיר דונם בשטח הגדול עלה מסכום של 12,000 דולר ל- 13,400 דולר - ביחס לשטחי דרום השרון, ואף לסכום של 25,000 דולר - ביחס לחלקה המצויה בתחום השיפוט של טירה ולסכום של 15,000 דולר לדונם ביחס לשתי חלקות המצויות בתחום השיפוט של דרום השרון.

87. ההסכמות הללו עוגנו ב"הסכם עקרונות" בין מהדרין לבין המערער ורוני ובזיכרון דברים, שנחתם בעקבותיו.

88. בית משפט קמא סבר, כי ניתן ללמוד על עניינו המיוחד של המערער בשטח הקטן גם מתקרית עבד אל חי, שמקורה בפלישתו של הלה לשטח הקטן וצעדים שנקטה המשטרה לפינויו. בתגובה, פנה עבד אל חי למערער בדרישה שיאפשר לו להמשיך ולהחזיק בשטח הקטן. אז הטיח בו הלה בזעם שלא יעז להתקרב לאותו שטח וכי הוא (המערער) עובד חמש שנים על 'האדמה הזו' ורוצה אותה בשבילו וכי אם יתקרב, יסבך אותו המערער עם השלטונות, המשטרה ועבריינים - כך עדותו של עבד אל חי, אשר תימוכין לה נמצאו בעדותו של נאסר, המהנדס המודח, בפניו ציטט עבד אל חי את דברי ראש העיר כלפיו: "**מה אני שבע שנים עובד על האדמה הזו ואתה בא להיכנס לקחת לי אותה**" (עמ' 730).

89. בית משפט קמא קבע, כי עבד אל חי הינו אדם פשוט ונעדר כלים ויכולת לרקוח עלילה מתוחכמת כנגד המערער. יתירה מזו, הוא לא היה מצוי בסוד העניינים ונעלמה מידיעתו זיקת המערער לשטח הקטן. לפיכך, תגובתו הרועמת של המערער כלפיו הדהדה בראשו ולא בכדי זכר היטב את פרטיה ואף דיווח על כך לנאסר. גרסותיהם של עבד אל חי ונאסר זכו לאמונו המלא של בית משפט קמא, בהן מצא תימוכין לאינטרס המערער במקרקעין בכלל ובשטח הקטן בפרט.

90. מנגד, גרסתו ה"מתגלגלת" של המערער לא זכתה לאמון בית משפט קמא. תחילה, הוא כפר לחלוטין

במעורבותו בעסקת מהדרין. לאחר מכן, חזר בו במקצת הדברים ואישר כי נכח במפגשיו של רוני עם בינשטוק ככל שאלו נגעו למקרקעין המצויים בתחום שיפוטה של טירה, "**אבל לא עניין של מכירה ורכישה, כי זה לא עניין שלי**" (ת/2). לשיטתו, ביקש לברר באיזה פיצוי עתידה לזכות טירה בגין הפקעת חלק מאדמותיה על ידי המדינה ו"חוצה ישראל". בעדותו בבית המשפט שינה המערער את טעמו פעם נוספת כאשר אישר כי הצטרף למשא ומתן שניהל רוני עם מהדרין ואף ביקש מבינשטוק להפחית ממחיר המקרקעין, אולם עשה כן לבקשת רוני ולמענו. הוא דבק בגרסתו, כי לא נטל חלק במשא ומתן ביחס לפיצול המקרקעין או בקשר להפחתת מחירם. כן גרס, כי לא היה מעורב בגיבושם של הסכם העקרונות (ת/63א) וזיכרון הדברים (ת/63ב), אותם ראה לראשונה כאשר רוני העבירם לידיו כדי שישמור עליהם עבורו (ת/70ב).

91. סופו של יום, קבע בית משפט קמא כי המערער היה מעורב "עד צוואר" במשא ומתן עם מהדרין והיה שותף פעיל לפיצול המקרקעין והפחתת מחיר השטח הקטן.

עסקת אבו שפיק

92. בינשטוק ועמליה העידו כי מלכתחילה הובא אבו שפיק כרוכש פוטנציאלי למקרקעין על ידי עובד מהדרין, עבד קאסם, תושב טירה. אז הבהירו לו את דבר מחויבותם כלפי המערער ורוני, עמם ניהלו משא ומתן שנים רבות, לאיתור רוכש פוטנציאלי עבור מהדרין לרכישת המקרקעין. בנסיבות אלו, הפנו בינשטוק ועמליה את אבו שפיק למערער ולרוני. בתגובה, אמר להם אבו שפיק כי הינו נציגו של המערער והמשקיע מטעמו. בינשטוק ועמליה בקשו להגיע עם המערער למשרדם.

93. בינשטוק הוסיף כי עובר לעסקת אבו שפיק נרקמה עסקה בין מהדרין לבין נציג חב' "קוקה קולה", איציק תמיר, לרכישת השטח הגדול. לדבריו, הוא מנע את התגבשותה, בין היתר, בשל העניין שגילה אבו שפיק ברכישתו, שנכרך לדידו עם המערער.

94. רוני וראסם העידו כי במהלך נסיעה משותפת שערכו עם המערער לראשון לציון, הוא ציין בפניהם כי ידוע לו שאבו שפיק היה במהדרין וכי "**צריך לדבר איתו כי הוא לוחץ לסגור את העסקה**". אז, פנו רוני ומנצור לאבו שפיק בדרישה שיפריש לחברי ה'קבוצה', שיעור של 10% מהמקרקעין. משעדכנו את המערער, הוא האיץ בהם "לסגור מהר" עם אבו שפיק.

על רקע השתלשלות זו, התקיימה ישיבה משותפת בין אבו שפיק, עבד, רוני, המערער, עמליה ובינשטוק, במשרדי מהדרין. במהלכה, נתן המערער את הסכמתו לרכישת השטח הגדול על ידי אבו שפיק ממהדרין.

95. אבו שפיק כפר בגרסת נציגי מהדרין. לדבריו, אלו לא עדכנו אותו אודות המשא ומתן שקיימו עם המערער בנוגע למקרקעין. עם זאת, הוא אישר כי הם דרשו לקבל את הסכמת העירייה לביצוע העסקה. גרסתו נדחתה כבלתי מהימנה. בית משפט קמא העדיף את גרסאותיהם של בינשטוק ועמליה, אשר נתמכו בעדויותיהם של רוני וראסם. את אבו שפיק, תיאר כמי "**שידע יותר ממה שהיה מוכן לספר אודות מהלכי עסקת מהדרין אליה נקשר**" (עמ' 61 להכרעת הדין). עם זאת, בית המשפט קיבל את דבריו, לפיהם הוא הביא את המערער ברכבו לפגישה המשותפת.

96. משהתגבשה עסקת אבו שפיק, הבהיר בינשטוק לצדדים את מדיניותה של מהדרין לפיה אין היא מוכרת את מקרקעיה לשאינם יהודים. בנסיבות אלו הקים רוני את חב' גיאולנד, ובאמצעותה רכש אבו שפיק את השטח הגדול. תנאי רכישתו והמחיר נגזרו מהסכם העקרונות וזיכרון הדברים שבין רוני והמערער לבין מהדרין.

97. המערער מסר גרסאות שונות ביחס לעסקת אבו שפיק. במשטרה בחר שלא למסור גרסה. במענה לכתב האישום הכחיש את העובדות הקושרות אותו לעסקה. בעדותו בבית המשפט חזר בו והודה במקצת העובדות. כך, אישר כי הפנה את רוני לאבו שפיק, אולם גרס כי היה זה לאחר קיומה של הפגישה המשותפת.

98. גרסתו של המערער נדחתה כבלתי מהימנה. בית משפט קמא קבע, כי אבו שפיק הובא למהדרין על ידי עבד, אולם מיד לאחר מכן ועובר לפגישה המשותפת במהדרין, נוצר קשר בינו לבין המערער ומכאן והלאה נטל המערער את מושכות המשא ומתן לידי. הוא אישר את העסקה, היה מעורב בפרטיה ותנאיה נקבעו בהתאם להסכמים שנכרתו בינו לבין מהדרין.

עסקת פואד

99. בית משפט קמא דן בשתי סוגיות מרכזיות בנוגע לעסקת פואד:

· האם עמד המערער מאחוריה ודאג להכנסתו של פואד בסוד העסקה?

· האם דרש המערער וקיבל מרוני סך 10,000 ₪ או כל סכום אחר מתוך הסכום ששילם לו פואד כשכר טרחה, אם שילם.

100. בית משפט קמא קבע, כי המערער טווה את החוטים להיווצרות העסקה ועמד מאחוריה. עם זאת, הוא זיכה אותו מקבלת שוחד בגינה מחמת הספק.

101. בהסתמכו על עדויותיהם של רוני וראסם, קבע בית משפט קמא, כי חברי הקבוצה רקמו תכנית לרכוש את השטח הקטן בצוותא, מתוך כספים שישלם אבו שפיק לרוני בתמורה לשרות שהעמיד לרשותו ברכישת השטח הגדול, באמצעות גיאולנד. על פי התכנית, מתוך השטח הקטן שיירכש על ידי חברי הקבוצה, יקבל המערער שטח של 3.5 דונם והנותרים יקבלו דונם כל אחד. לתדהמתם, במעמד החתימה על הסכם אבו שפיק, 'הצניח' המערער את גיסו פואד, כדי שירכוש את השטח הקטן. בעשותו כן, פעל המערער מאחורי גבם תוך טריפת קלפי העסקה שרקחו במשותף. בשיחות שהוקלטו בין רוני לראסם הם שוחחו על ה"עקיצה" שעקץ אותם המערער והתרפקו על חלומם שנגזז לראות את ילדיהם חיים בשכנות זה לזה בשטח הקטן.

102. בינשטוק ועמליה העידו על הופעתו הפתאומית של פואד ביום החתימה על הסכם אבו שפיק והצהרתו בדבר כוונתו לרכוש את השטח הקטן, מבלי שניהל עמם משא ומתן קודם לכן. לדבריהם, אך בשל העובדה שהגיע לפגישה ללא צ'ק בנקאי, הוא לא רכש את השטח באותו מעמד.

103. בינשטוק הוסיף, כי לאורך השנים הדגיש בפניו המערער שהוא נושא ונותן עמו למען עצמו או מישהו קרוב ולא עבור העירייה (עמ' 321 לפר').

104. ימים ספורים לאחר שנחתמה עסקת פואד, הגיע המערער למשרדי מהדרין ונטל את מסמכי רישום הערת האזהרה וכן ייפוי כוח. לדבריו, עשה כן בשליחותו של רוני - גרסה שנדחתה על ידי בית משפט קמא כמופרכת, בהתחשב בתפקידו הרם ומעמדו הנישא. נקבע, כי עשה כן לקידום ענייניו.

105. בית משפט קמא דחה את טענת המערער, לפיה היה אדיש באשר לזהות רוכש השטח הקטן, אשר לא התיישבה עם פעלו הרב לאורך השנים למען מכירתו, כמו גם המאמץ שהשקיע בהפחתת מחירו ובגיבוש הסכם העקרונות וזיכרון הדברים. קל וחומר בהינתן העובדה שהרוכש הינו גיסו.

106. המערער כפר בנטילת אחד המסמכים הנוגעים לעסקת פואד, על אף שזה נמצא בכספת ביתו ביחד עם מסמכים נוספים הנוגעים לעסקה. עמדה לו לרועץ סתירה שקמה בדבריו, כאשר בעדותו גרס כי קיבל מרוני מסמכים אלה, בעוד שבמטרה גרס כי פואד המציא לו את המסמכים, כדי שייסע לו ברישום זכויותיו במנהל, דא עקא, פואד עצמו כפר בהעברתם לידי המערער. אם לא די בכל אלו, הרי שבמהלך חקירתו במטרה סירב המערער בתוקף לעיין במסמכים שנתפסו בביתו, בנימוק כי אלו לא הוצגו בפניו בעת תפיסתם, ואולם, ממסמך ת/75 א שהוגש בהסכמה עולה, כי במעמד החיפוש עבר המערער על כל המסמכים שנתפסו. לעניין זה ציין בית משפט קמא: **"טענת המערער בבית המשפט כי התבלבל בעניין זה במהלך החקירה היא בגדר תירוץ עלוב ולא משכנע"** (עמ' 67 להכרעת הדין).

107. פואד כפר בזיקתו של המערער לרכישת השטח הקטן. פואד גרס כי לא הכיר את רוני עובר לעסקה, אולם התקשה להסביר כיצד סמך עליו בכל הקשור להתקשרותו בעסקה. פואד הגדיל לעשות כאשר הוסיף כי לא בירר אצל המערער אודות רוני, על אף שזה שימש כעוזרו האישי. בחקירתו במטרה ציין, כי לא שוחח עם המערער בענייני אדמות וענייני עבודה - עובדות שאינן מתיישבות עם תוכן שיחותיו בטלפון עמו. בית משפט קמא קבע בהתייחסו לפואד: **"ברור שגרסה זו אינה מהימנה בהתחשב בקשר המשפחתי הקרוב בין פואד לנאשם"** (עמ' 66 להכרעת הדין).

108. על יסוד העובדות והממצאים דלעיל קבע בית משפט קמא:

"אני קובע אפוא כי המערער הוא שהביא את פואד לעסקת מהדרין והיה מעורב בפרטיה. עוד אני קובע כי המערער היה שותף לתוכנית המקורית במסגרתה ירכשו חברי הקבוצה את השטח הקטן ויחלקו אותו ביניהם באופן שתיאר רוני" (עמ' 67 להכרעת הדין).

109. עם זאת קבע, כי לא הוכחה ברמת הוודאות הנדרשת בפלילים דרישת המערער מרוני לקבל סכום של 10,000 ₪ מתוך שכר ששילם לו פואד - בהינתן עדותו היחידה של רוני, אשר לא נמצא לה סיוע.

תקבולי עסקת אבו שפיק

110. בית משפט קמא קבע כי גיבוש הסכם שכר הטרחה בין אבו שפיק לרוני בתמורה להסכם הנאמנות, עבר שלבים; תחילה התחייב אבו שפיק להעביר לרוני שיעור של 10% משטח האדמה שרכש, ובנוסף, תקבול כספי (מעבר לסכום הנקוב בהסכם הנאמנות). לאחר מכן, חזר בו אבו שפיק מהתחייבותו להעברת חלק מהמקרקעין והמירה בהתחייבות כספית.

111. בית משפט קמא הוסיף וקבע כי במסמך ת/68'א' שערך אבו שפיק הוא פירט את הסכומים שהתחייב לשלם לרוני. לאחר שניתח את תוכנו, קבע בית משפט קמא כי התחייבותו של אבו שפיק עמדה על תשלום תמורה בסכום כולל של 250,000 דולר. עם זאת, בפועל שילם אבו שפיק לרוני (באמצעות ו/או ביחד עם מנצור) חלק מהסכום, בהתאם לפירוט הבא:

· סכום של 25,000 דולר הנקוב בהסכם הנאמנות.

· סכום של 40,000 - 45,000 דולר - אשר אין מחלוקת כי הועבר לידי רוני.

· סכום בלתי ידוע, אשר לדברי רוני עמד על כ- 70,000 דולר. אולם, בהעדר סיוע לגרסתו, נמנע בית משפט קמא מלקבוע את גובהו. המערער כפר בהעברת הסכום לרוני או למי מטעמו.

112. אבו שפיק גרס כי שילם לרוני סכום כולל של \$70,000 (\$25,000 + \$45,000). לשיטתו, בכך פרע את חובו כלפיו. גרסתו נדחתה לנוכח הפירוט במסמך ת/68'א'.

כך קבע בית משפט קמא באשר לאבו-שפיק וזיקתו למסמך ת/68'א':

"גרסתו של אבו שפיק אף היא אינה מהימנה.... המסמך ת/68'א' הוא לכל הדעות מסמך שמעגן את התחייבויותיו של אבו שפיק לרוני. אבו שפיק לא הסביר מה בין הבטחתו לעבד להתחייבויותיו לרוני. אבו שפיק אמנם טען בשלב מסוים כי התוכן של ת/68'א' הוכתב לו על ידי רוני. לאחר ששמעתי את אבו שפיק והתרשמתי מאיכויותיו ומעוצמתו של האיש, הטענה אינה נראית לי לגופה..." (עמ' 83 להכרעת הדין).

בית משפט קמא הוסיף:

"אבו שפיק הצטייר בעיניי כאדם חכם ופיקח, סוכן קרקעות ממולח, אך גם כאיש מושחת וחסר מעצורים אשר לא היסס לעוות את האמת לצרכיו. אבו שפיק העיד על עצמו כי 'לא כל מה שכתוב מבצעים אותו ישר' (עמ' 1970 שורה 6). הוא לא ראה בעיה בכך שבהסכם הנאמנות עם רוני (להלן) כתוב שעליו לשלם 25,000 דולר אך במקביל שילם הרבה יותר 'מתחת לשולחן'. אבו שפיק סתר בעדותו דברים ברורים שאמר במשטרה בקשר עם סיכום להעביר לרוני לא רק כסף אלא גם אדמה. ... עדותו של אבו שפיק ראויה אפוא לבחינה זהירה ביותר ובמקרים רבים אין מקום לקבלה" (עמ' 76 להכרעת הדין).

נסיבות קבלת הכספים מאבו שפיק וחלוקתם בין חברי הקבוצה

התשלום הראשון בסך 45,000-40,000 דולר

113. המערער אישר את העברת הסכום מאבו שפיק לידיו של רוני (באמצעות מנצור). אולם הוא כפר בקבלת "חלקו היחסי" מבין חברי הקבוצה.

114. רוני תיאר כיצד הוא ומנצור הגיעו לביתו של ראסם מצוידים בסכום שקיבלו, שם חלקוהו לארבעה חלקים שווים, כמניין חברי הקבוצה. בתום החלוקה, נסע רוני למערער כדי לעדכנו על קבלת הכסף וחלוקתו. בתגובה, הביע המערער את זעמו על כך שביתו של ראסם שימש לחלוקת הכספים ואמר: **"מי זה ראסם, הוא בסך הכול הנהג שלי"**. המערער דרש שחלוקת הכספים הבאה תיעשה בנוכחותו.

115. רוני התקשה לזכור כיצד הועבר חלקו של המערער לידיו, אם היה זה באמצעותו או שמא ראסם העביר את הכסף. עם זאת, הוא דבק בגרסה שהכסף הועבר גם הועבר לידי המערער; **"אבל בטוח שהיה אחד מהשניים"** (עמ' 77 להכרעת הדין).

116. ראסם כפר בכך שחלוקת הכסף התבצעה בביתו, אולם אישר כי רוני ומנצור באו אליו ומסרו לו סכום של 7,000 דולר. הוא אף אישר כי שמע על תגובתו הנזעמת של המערער על כך שחלוקת הכספים התבצעה בביתו (הגם שכפר בכך) לרבות הזלזול שבדבריו **"מי זה ראסם"**.

117. על יסוד עדויותיהם של רוני וראסם, המשתלבות זו בזו ומשלימות האחת את רעותה, קבע בית משפט קמא, כי המערער קיבל את חלקו מתוך כספי התשלום הראשון. לשיטתו, כמנהיג הקבוצה, מודע לתפקידו הרם והשפעתו להוביל את המשא ומתן עם מהדרין, ברי היה כי "קמה זכותו" לחלקו היחסי- אותו קיבל אף בפועל. כך קבע בית משפט קמא:

"חלקו של המערער בקבוצה היה חלק מהותי. בלעדיו אין. המערער היה ראש העיר טירה ויו"ר הוועדה לתכנון ובניה. יכולת ההשפעה שלו על המרחב התכנוני של טירה והגובל בו הייתה מהותית. יש לקבל את דברי רוני וראסם כי המערער זכאי היה לתגמול כספי משום שבלעדיו לא ניתן היה להוציא את הפרויקט מן הכוח אל הפועל ואי אפשר היה לקדם תכניות במקרקעין (עמ' 489, 566 - 567). גם אין זה הגיוני שמי שהיה מעורב בעסקת מהדרין מראשיתה, התגייס לטובת אבו שפיק וליווה אותה גם בהמשך, לא יקבל תגמול. גרסת המערער שלא ידע כלל שרוני קיבל כסף מאבו שפיק בוודאי אינה ראויה לאמון" (עמ' 81 להכרעת הדין).

118. בהעדר קיומה של ראיה ישירה להעברת הכספים לידי המערער וקבלתם, קבע בית משפט קמא כי בין כך ובין כך, ברי שהדבר אכן אירע:

"אין לי גם ספק כי המערער קיבל בדרכו זו או אחרת (דגש לא במקור) את חלקו בשלל כפי שהעיד רוני" (שם, עמ' 81)

וכן הוסיף:

"אשר על כן אני קובע כי המערער קיבל סכום מסוים מתוך כספי החלוקה הראשונה. לא אוכל לקבוע את גובה הסכום המדויק, בהעדר ראיה מסייעת לעדות רוני אולם ניתן בהחלט

לקבוע שהסכום הוא כ - 10,000 דולר (רבע מהסכום שחולק)" (שם, עמ' 82).

התשלום שני בסכום בלתי ידוע

119. רוני העיד, כי לאחר שמנצור קיבל לידיו סכום של 70,000 דולר מידי אבו שפיק, נסעו הוא, ראסם ומנצור לבית חולים "מאיר", שם אושפז המערער אותה עת, כדי להעביר לידיו את חלקו, אגב חלוקת כלל הכספים בין חברי הקבוצה. את הכסף הניח לדבריו במעטפה בתוך תיק יד. בבית החולים הראה למערער את הכסף בעודו בתיק וזה הגיב ואמר "יופי". לאחר מכן, סרו הוא והמערער לחדר צדדי, שם מסר לידיו את חלקו. בנוסף, מסר לבנו של המערער, מוהנד, סך של 1,000 ₪ בשירותים בבית החולים, וכן הקצה סכום נוסף של 1,000 דולר כדי שיחולק בין אנה ונהילה - פקידות במשרדו. כן, מסר לראסם סכום של 5,000 ₪ בעבור אבישי, על פי הנחיית המערער. אנה ונהילה אישרו קבלת סך של 500 דולר כל אחת.

120. ראסם העיד, כי תחילה הגיעו רוני ומנצור לביתו לשם חלוקת כספי התשלום השני, אולם, לנוכח תגובתו הזועמת של המערער ביחס לחלוקת כספי הפעימה הראשונה בביתו (בה כפר)- הוא סירב לכך. לפיכך, נסעו השלושה לבית חולים "מאיר". משהגיעו, נכנסו רוני והמערער לחדר בו אושפז המערער, בעוד הוא ומנצור ממתנים מחוצה לו. לאחר שרוני יצא מהחדר, ירדו השלושה לג'יפ של מנצור, שם קיבל מרוני סכום של 8,000 - 9,000 דולר. בנוסף, הקצה רוני את הכספים לאנה, לנהילה ולאבישי. ראסם לא זכר איזה סכום קיבל מנצור.

121. המערער כפר בקבלת כספים בבית החולים. לדבריו, תנאי אשפוזו ונסיבותיו כלל לא אפשרו העברתם, אף לא בחדר צדדי, מה גם שאשתו ליוותה אותו בכל צעדיו.

122. בית משפט קמא בחן סתירות כאלו ואחרות שנפלו בגרסותיהם של רוני וראסם וקבע כי אלו אינן מהותיות, נוכח הקו השווה העובר כחוט השני בעדויות השניים. וכך אמר בעניין זה בית משפט קמא:

"מן ההיגיון שגם הכסף הנוסף יתחלק אף הוא בין חברי הקבוצה. עדויותיהם של רוני וראסם משתלבות ותומכות זו בזו (למרות שהסכום שיועד לאבישי בכל אחת המן העדויות אינו זהה). העובדה שראסם לא ראה את רוני מראה לנאשם את הכסף אינה סותרת את עדות רוני. ניתן להציץ לתוך תיק פתוח מבלי שיראו את הדבר אנשים שמצויים באותו החדר. אנה ונהילה אישרו כל אחת שקיבלו באותה תקופה 500 דולר, מן הגורמים אצלם הופק הכסף עבורן...." (עמ' 87).

123. לידיו של בית משפט קמא, שורת ההיגיון מתיישבת עם גרסתו של רוני לפיה מסר למערער את חלקו בחדר צדדי בבית החולים:

"לעצם העברת הכסף לנאשם קיימת תמיכה ראייתית אמנם נסיבתית, אבל חזקה מספיק. המערער היה מעורב בכל פרטי העברת הכספים מאבו שפיק ורוני וראסם ראו בו שותף מלא. חלוקת הכספים לא בכדי התבצעה בבית החולים בו אושפז, כיאה למעמדו הרם כאבי הקבוצה ובאופן שיאפשר פיזית את העברת חלקו לידיו. מעדות ראסם עולה כי רוני נכנס לחדרו של

המערער עם הכסף ואז יצא ממנו, הלך לרכב עם ראסם ואחמד מנצור, נתן שם לראסם כ - 9,000 דולר וחזר לחדרו של המערער. ברור שבחדר זכה המערער לקבל את חלקו בשלל ואין בנמצא שום היפותיזה סבירה אחרת שתוכל להסביר את מכלול המהלכים שתואר" (הדגשה לא במקור - עמ' 87).

124. בהרשיעו את המערער בעבירה של נטילת שוחד, קבע בית משפט את הממצאים והמסקנות הבאים בנוגע לקבלת שני התשלומים מאבו שפיק:

- הוכח שעסקת אבו שפיק התגבשה תחת הנהגתו של המערער.
- הוכח שהמערער פעל בגדרה תוך ניצול השפעתו ומעמדו כראש עיר.
- הוכחו שני התשלומים ששילם אבו שפיק לרוני.
- הוכחה חלוקתם בין חברי הקבוצה לרבות המערער.
- המערער זכה אפוא בטובת הנאה - הגם ששוויה אינו ידוע - בתמורה למעורבותו בעסקת אבו שפיק אגב ניצול כוחו ומעמדו כראש עיר.
- לפיכך, התקיימו בו יסודות העבירה של לקיחת שוחד.

הסכום של 5,000 דולר שהיה מיועד לאבישי

125. בית המשפט קיבל את עדויותיהם של רוני וראסם, לפיהן רוני מסר סכום של 5,000 דולר לראסם על מנת שזה יעבירו לאבישי, על פי הנחיית המערער. ראסם אישר שקיבל את הכסף וכן, כי ניסה למסרו לאבישי, אולם הלה סירב לקבלו. משכך, מסר את הכסף למערער, על פי דרישתו.

126. בית משפט קמא לא ראה לייחס משקל לסתירה שנתגלתה בין גרסותיהם של אבישי וראסם ביחס לכספים שהועברו לכאורה ביניהם. הראשון גרס שראסם מעולם לא הציע לו מתת בסך 5,000 דולר, הגם שאישר כי נטל מראסם הלוואה בסך 1,200 דולר על רקע קושי כלכלי אליו נקלע. מנגד, ראסם כפר במתן הלוואה לאבישי ודבק בגרסתו כי הציע לו את הסכום דלעיל. על אף שמדובר בפרט מהותי, סבר בית משפט קמא כי אין בו כדי לפגום במהימנותו של ראסם, אשר לשיטתו, סופו של יום, לאחר שהציעו לאבישי והלה סירב, העביר את הסכום לידי המערער, לדרישתו. לפיכך, הרשיע בית משפט קמא את המערער בקבלת שוחד בסכום נוסף של 5,000 דולר.

אישור תכנית אבו שפיק בוועדה המקומית

127. המערער הודה כי נכח בשתי ישיבות של הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, אשר במהלכן המליצה להעביר לוועדה המחוזית תכנית שהגיש אבו שפיק ביחס לשטח הגדול, לשינוי ייעודו מחקלאי למגורים. בית משפט קמא קבע, כי המערער היה מנוע מליטול בהן חלק על רקע יחסיו עם אבו שפיק וזיקתו לעסקת אבו שפיק וגיבושה, כפי שהוכחו. לפיכך, הרשיעו בעבירה של הפרת אמונים.

מעורבות המערער במתן אישור לחב' טירה גז

128. המערער הודה כי פעל מול גורמים במשרד התשתיות לצורך קידום עניינו של פואד, גיסו, לשם קבלת רישיון לחברת "טירה גז" שבבעלותו. בהמשך לפעילותו, קיבלה החברה רישיון לספק גז.

129. בית משפט קבע, כי המערער פעל למען גיסו בכובעו כראש העיר, מבלי שיידע את העומדים מולו כי את טובת קרוב משפחתו הוא מבקש. לפיכך הרשיעו בעבירה נוספת של הפרת אמונים.

תמצית נימוקי הערעור

130. המערער טוען כי הרשעתו באישום זה נסמכת רובה ככולה על עדותו היחידה של רוני, וזאת בניגוד למתווה שתווה בית משפט קמא, לפיו אין להרשיע את המערער על בסיס עדותו היחידה של רוני אם לא ימצא לה סיוע. המערער מלין על שתיקת בית משפט בנוגע לסתירות ופרכות שעלו מחקירתו הנגדית של רוני, בלא שניתן לכך הסבר.

131. המערער בא בטרוניה לבית משפט קמא על העמדות הקיצוניות בהן נקט, כאשר נתן אמון מלא וגורף בעדי התביעה, ומנגד, דחה כבלתי מהימנות את גרסות עדי ההגנה במלואן, (למעט השר עמיר פרץ אשר לגביו נמנע מלקבוע מהימנות).

132. המערער הצביע על סתירות שנפלו בגרסתו של רוני בחקירתו הנגדית, באשר לדרך בה קיבל לכאורה את כספי אבו שפיק, חלוקתם ונסיבות העברתם לידי המערער. לדידו, די בסתירות אלו כדי לחרוש חריש עמוק בשלד הגרסה ולעורר ספק סביר אשר הוא זכאי ליהנות ממנו.

133. בהתייחסו לחלוקת כספי התשלום הראשון, טוען המערער כי לא הוכחו נסיבות חלוקתם בין חברי הקבוצה; כך, לא הוכח היכן חולקו, לכמה חלקים, ובוודאי שלא הוכח כיצד קיבל המערער את חלקו הנטען, שהרי איש מבין חברי הקבוצה לא הודה בהעברתו לידי. משכך, מסקנת בית משפט קמא, לפיה הועברו הכספים "בדרך כזו או אחרת" לידי המערער אינה נסמכת אלא על הגיונו כפי שקבע הוא עצמו "**ההיגיון שעומד מאחורי עסקת מהדרין**". לדידו של המערער, אין ההיגיון משמש תחליף לראיה.

134. המערער מלין על קביעותיו העמומות של בית משפט קמא ביחס לגובה הסכומים שקיבל לכאורה. כך בהתייחסו לכספי התשלום הראשון, קבע בית משפט קמא, כי התקבל "**כסף מסוים מתוך כספי החלוקה הראשונה**" ומיד לאחר מכן צירף קביעה סותרת לפיה "**ניתן בהחלט לקבוע שהסכום הוא כ - 10,000 דולר**". הקביעות הללו אינן מתיישבות זו עם זו, ובוודאי שאינן עולה בקנה אחד עם ההיגיון והשכל הישר.

135. בהתייחסו לחלוקת כספי התשלום השני טוען המערער, כי שגה בית משפט קמא בפרשנות שנתן למסמך ת/68א', שאינה מתיישבת עם העובדות שהוכחו. כך צוין במסמך כי סכום של 120,000 דולר ישולם בכפוף למכירת חלק מהאדמה לעבד ("**כאשר יימכר חלק מהאדמה לעבד**"). דא עקא, אין ראיה להתקיימותו של

התנאי, שהרי לא הוכח שהאדמה נרכשה על ידי עבד. לפיכך, גם על פי המסמך (הגם שבתכנו כפר המערער), טרם בשלה העת להעברת הסכום של 120,000 דולר או חלק ממנו לידי רוני.

136. זאת ועוד, לא הוכחה העברת כספי התשלום השני מאבו שפיק לידי רוני או מנצור. המערער זקף לחובת המדינה את הדרתו של מנצור מההליך ואי זימונו לעדות. חומרה רבה ראה במחדלה של המדינה, אשר התחייבה כלפיו שלא לזמנו לעדות במסגרת הסדר הטיעון עמו.

137. נוכח מגוון הגרסאות, חלקן סותרות, שמסר רוני ביחס לנסיבות קבלת הכספים מאבו שפיק, שומה היה על בית משפט קמא, עת בחר בגרסה המועדפת עליו, לנמק קביעתו זו, אולם הוא לא עשה כן.

138. המערער טוען כי הקביעה לפיה קיבל סכום "כלשהו" מתוך כספי התשלום השני בעת שהותו בבית החולים, נסמכת על עדותו היחידה של רוני מבלי שנמצא לה סיוע. יתירה מזו, בית משפט קמא התעלם מגרסאות כבושות שמסר, אשר כשלעצמן שומטות את הקרקע תחת עדותו. זאת ועוד, מסקנות בית משפט קמא אינן מתיישבות עם תנאי אשפוזו של המערער, אשר היה מוקף בבני משפחה ומבקרים, ללא כל פרטיות.

139. המערער משיג על ממצאי הכרעת הדין שיסודם בהיגיון ובשכל הישר, שכן אין הם מהווים תחליף לראיות של ממש. כך, אין לקבל את הקביעה ביחס לחלוקת כספי התשלום השני כי "**מן ההיגיון שגם הכסף הנוסף יתחלק אף הוא בין חברי הקבוצה...**".

140. המערער טוען כי שגה בית משפט קמא כאשר אימץ את עדותו של רוני בנוגע לתכנית שנרקמה בין חברי 'הקבוצה' לרכישת השטח הקטן באמצעות כספים שיתקבלו מאבו שפיק. הביטויים 'קבוצה' ו'עקיצה' נולדו לראשונה בעדותו בבית המשפט ואין להם זכר בכתב האישום או בהודעותיו.

141. המערער טוען, כי הקביעה בהכרעת הדין לפיה 'שלח' המערער את פואד לרכוש את השטח הקטן אינה נתמכת בראיות, אלא נשענת על השערה, שמקורה בקרבה משפחתית רחוקה בין השניים. לשיטתו, אין לזקוף לחובת המערער את העובדה שפואד נמנע מלנהל משא ומתן עם מהדרין ובוודאי שאין מעידה על עמידתו מאחוריו, שהרי פואד היה מיוצג על ידי עו"ד עתילי שהיה מעורה היטב בפרטי העסקה.

142. המערער טוען, כי האזנת סתר מס' 1148 מיום 4.2.06 בין רוני לראסם (ת/25 כ"ד ש' 40 - 50), בה ראה בית משפט קמא סיוע לעדותו של רוני, אינה קבילה בהיותה אמרת חוץ של העד עצמו אשר אין לחזק באמצעותה את עדותו בבית המשפט.

143. המערער טוען כי טעה בית משפט קמא כאשר דחה את גרסתו, לפיה פעילותו מול מהדרין התבצעה בתוקף תפקידו כראש עיר ומתוך דאגה לאנשי עירו שחפצים לרכוש מקרקעין באזור מגוריהם. לדידו, מעורבותו נדרשה אך בשל הסייג שהציבה מהדרין במכירת מקרקעין לשאינם יהודים, או אז, התעורר הצורך להסתייע בשירותיו של רוני כנאמן, לצרכי רכישת המקרקעין. הא ותו לא.

144. המערער מוסיף כי פיצול המקרקעין והפער במחיריהם נגזר משייכום הטריטוריאלי לשטח המוניציפלי של טירה אל מול מקרקעין המצויים בשטח המועצה האזורית דרום השרון. עוד טוען המערער כי אין במעורבותו במשא ומתן להורדת מחיר השטח הקטן משום ראייה לתכנית שנרקמה לרכישתו על ידי אנשי הקבוצה או פואד. זאת ועוד, חלפה כשנה ממועד גיבוש מסמך העקרונות וזיכרון הדברים (בשנת 2004) עד למועד רכישת המקרקעין על ידי אבו שפיק ופואד (סוף שנת 2005) - ללמדך כי היה סיפק בידי הקבוצה לממש את ה'תכנית' אילו גובשה, כנטען. לא הוכח אפוא, שהמערער פעל תוך ניגוד אינטרסים.

145. עוד מלין המערער על הקביעה לפיה עדותו של עבד אל חי מחזקת את המסקנה בדבר זיקת המערער לעסקת מהדרין בכלל ולשטח הקטן בפרט. לשיטתו, עבד אל חי הונע מתוך רגשי נקם וכך אף נאסר, אשר חש איבה כלפי המערער על שהלה הדיחו מכהונתו.

146. המערער מוסיף וטוען כי אין בעדותו של ראסם, אשר אישר כי במהלך הביקור בבית החולים קיבל מרוני סכום כסף, כדי לחזק את גרסת האחרון, לפיה בוצעה בבית החולים חלוקת הכספים ובגדרה הועבר למערער חלקו.

147. המערער הטעים כי בחקירתו הנגדית נמנע ראסם מלאשר פרטים שעלו בדבריו של רוני; כך, הוא לא ראה חלוקת כספים במכונית שחנתה בחניית בית החולים, לא הבחין במוהנד, בנו של המערער, שהלך לכאורה עם רוני לשירותים לשם קבלת כספים ובוודאי שלא צפה בהעברת כספים למערער מידיו של רוני.

148. המערער הטעים את המצב המיוחד בו היה נתון ראסם בעת מתן העדות, כאשר מחד היה תלוי ועומד נגדו כתב אישום ומאידך, היה לו עניין להגיע להסדר טיעון (כפי שאירע לבסוף). בנסיבות אלו, היה ראוי לבחון את גרסותיו במשנה זהירות.

149. בהתייחסו לקביעת בית משפט קמא לפיה סכום של 5,000 דולר שהיה מיועד לאבישי הועבר סופו של יום למערער באמצעות ראסם, הצביע המערער על גרסאות סותרות בין רוני וראסם מחד, לבין ראסם ואבישי מאידך, השומטות לטעמו את הקרקע תחת קביעה זו.

150. כך, נפלה סתירה בין גרסותיהם של רוני וראסם ביחס לכספי אבישי; תחילה גרס רוני כי הוא עצמו העביר למערער, בבית החולים, את הסכום המיועד לאבישי, ביחד עם חלקו של המערער בכספי התשלום השני. גרסה זו התיישבה לכאורה עם גרסה ראשונה שמסר ראסם, לפיה לאחר שקיבל את כספו, הוא נפרד מרוני לשלום ופנה לביתו. מנגד, אין היא עולה בקנה אחד עם גרסתו המאוחרת של ראסם, לפיה הוא קיבל לידי את הכספים המיועדים לאבישי מרוני בבית החולים.

151. זאת ועוד. אבישי גרס כי כלל לא הוצעו לו כספים וכי מראסם קיבל הלוואה. דא עקא, ראסם הכחיש את הענקתה ודבק בגרסה כי הוא ביקש לתת לאבישי את הסך של 5,000 דולר מתוך כספי התשלום השני.

152. לידיו של המערער שלל הגרסאות אינו מאפשר לגבש תמונה בהירה ביחס לכספים שיועדו לאבישי.

153. בהתייחסו להרשעת המערער בעבירה של מרמה והפרת אמונים בשל החלק שנטל בדיוני הוועדה המקומית לתכנון ובנייה בעת שדנה בתכניתו של אבו שפיק, טען המערער כי אם יזוכה מעבירת השוחד, ממילא נשמט היסוד לעבירה דנן, הנסמכת על קודמתה.

154. בהתייחסו להרשעתו בעבירה של מרמה והפרת אמונים בגין הסיוע שהעמיד לפואד בהשגת רישיון לחברת הגז שבבעלותו, טען המערער כי פעל כאדם פרטי מבלי שניצל את מעמדו כראש עיר ואין בכך פסול מוסרי או פגיעה בטוהר המידות.

דין והכרעה

כללי

155. עובדות האישום הרביעי, כפי שנקבעו בהכרעת הדין, מלמדות על קבוצת אנשי ציבור המונה ארבעה חברים; בראשה עמד המערער, ראש העיר, ולצידו שלושה מעובדי העיריה. לצד פעילותם הציבורית פעלו חברי הקבוצה ללא הרף וללא לאות למען אינטרסים אישיים שלהם, בעבור בצע כסף. חלק ממעשיהם נעשו בגלוי, לאור היום, ללא יראה או בושה, ללמדך על דפוסי ההתנהגות הפסולים שאמצו.

156. לא בכדי תיאר בית משפט קמא את המערער כמי שהיה "**שקוע עד צוואר**" בעסקת מהדרין. האינטרס האישי המובהק שגילה בה צף ועולה מפעילותו לאורך הדרך.

157. מעדויותיהם של רוני וראסם, כמו גם משיחות טלפון שניהלו חברי הקבוצה, עולה כי אכן נרקמה תכנית לאורך השנים, ביזמתם של רוני והמערער לרכישת השטח הקטן, בו ראו פרי לעמלם. בנוסף, ביקשו לחלוק את הכספים שיתקבלו מאבו שפיק.

158. ליבת הכרעת הדין על ממצאיה ומסקנותיה מקובלת עלינו. עם זאת, איננו רואים עין בעין את כלל מסקנותיו של בית משפט קמא ביחס להעברת הכספים לידי המערער, אשר להשקפתנו אין לה תימוכין בראיות, למצער לא ברמת ההוכחה הנדרשת בפלילים. מקובלת עלינו טענת המערער, כי לא די בשורת ההיגיון כדי קביעת ממצאים עובדתיים, מה גם שבמקרה דנן, לשורת ההיגיון אפשר שיהיו שני פנים כפי שיפורט.

159. יובהר, אין באמור כדי לשנות מהתוצאה הסופית אליה הגיע בית משפט קמא בנוגע להרשעת המערער בעבירת השוחד. אין בהעדד ראיה להוכחת העברת כספי השוחד כדי לשמוט מיסודות העבירה כפי שהוכחו במלואם. לפיכך, התערבותנו בממצאים עובדתיים לא תפגום בהרשעת המערער, אשר בדין יסודה וראוי להותירה על כנה.

עסקת מהדרין

160. עסקת מהדרין בנויה שלבים שלבים; תחילה גובש בין מהדרין לבין המערער ורוני הסכם העקרונות לרכישת

המקרקעין. לאחר מכן, נחתמה עסקת אבו שפיק בניצוחו של המערער ומיד לאחריה, עסקת פואד אשר אף מאחוריה עמד המערער. הנה השלבים בזה אחר זה:

- בשנת 2003 פנה רוני למהדרין והתעניין במקרקעין. הוא לא זכה להתייחסות ראויה.
- משהתייצב במשרדי מהדרין ביחד עם המערער, החל משא ומתן רציני וממושך לרכישת המקרקעין. במהלכו, דרש המערער את פיצולם של המקרקעין והפחתת מחיר השטח הקטן.
- בשנת 2004 גובשו מסמכי הסכמה בין הצדדים- זיכרון דברים והסכם עקרונות לרכישת המקרקעין.
- בשנת 2005 פנה אבו שפיק למהדרין לשם רכישת המקרקעין (השטח הגדול). מהדרין התנתה את הרכישה באישורו של ראש העיר, המערער.
- נערכה פגישה משותפת במשרדי מהדרין בין אבו שפיק, ראש העיר, רוני ונציגי מהדרין, בגדרה נתן המערער את הסכמתו לרכישת השטח הגדול על ידי אבו שפיק.
- הוקמה גיאולנד בראשותו של רוני כדי לאפשר את יציאתה לדרך של עסקת אבו שפיק.
- נחתם הסכם נאמנות בין גיאולנד לאבו שפיק, בגדרו התחייב אבו שפיק לשלם לרוני (גיאולנד) שכר טרחה "גלוי" בסכום של 25,000 ₪. בנוסף התחייב אבו שפיק לשלם ב'שחור' סכומים שפורטו במסמך ת/68' שהגיעו לסך של 250,000 דולר (חלק מהתשלומים היו כפופים לקיומם של תנאים). התחייבותו של אבו שפיק להעביר חלק מהאדמות שרכש לידי רוני- בוטלה.
- במעמד החתימה על עסקת אבו שפיק התייצב פואד והצהיר על כוונתו לרכוש את השטח הקטן.
- באותו מעמד איים אבו שפיק ל"פוצץ" את העסקה משהתחוור לו המחיר הגבוה שנדרש לשלם עבור השטח הגדול. בפשרה שהושגה, העבירה מהדרין לחזקתו אנטנה סלולרית שהוצבה במקרקעיה בשווי של כ - 90,000 דולר אשר דמי השכירות בגינה הועברו לאבו שפיק.
- פואד רכש את השטח הקטן במחיר המופחת, כפי שסוכם בין מהדרין למערער ורוני.

161. אלה אפוא, שלביה של עסקת מהדרין. חלקם הארי אושר על ידי המערער. שורש המחלוקת הינו מעמדו של המערער בעת הרכישה - איזה כובע חבש במהלך המשא ומתן לגיבוש עסקת מהדרין, האם היה זה כובעו כראש העיר, או כובעו כאזרח פרטי? האם עשה המערער שימוש בכוחו והשפעתו כראש עיר כדי לזכות בטובת הנאה שתצמח לו מהעסקה, והאם היה מודע לכוחו והשפעתו כנבחר ציבור, כאשר השיג את העסקה וגרם לגיבושה.

162. בית משפט קמא קבע כי המערער פעל ככובעו כראש עיר לשם קידום ענייניו האישיים - כלכליים, תוך ניצול מעמדו וכוחו להשגת מטרותיו. קביעה זו מקובלת עלינו.

ניהול המשא ומתן מול מהדרין

163. האינטרס של מהדרין בניהול המשא ומתן מול ראש העיר היה ברור ומובן. מהדרין החזיקה בכ - 60 דונם בתחום שיפוטה של העיר טירה, או בשטחים גובלים, אותם בקשה למכור כ"עסקת חבילה". ברוח זו ניהלה מהדרין את המשא ומתן עם ראש העיר, בראותה את הפוטנציאל הגלום בתפקידו, קשריו והשפעתו לקידום ענייניה השיווקיים.

164. לא בכדי פנייתו של רוני למהדרין לא זכתה למענה הולם, אלא לאחר שהתייצב במשרדיה עם ראש העיר, אז נשבה רוח חדשה בניהול המשא ומתן עד לגיבוש מסמך העקרונות. לעניין זה ראה עדותה של עמליה:

"רוני יעקב פנה, התחיל לפנות אלינו בסביבות 2003 ואנחנו לא כל כך התייחסנו לרוני יעקב, אבל כשהוא בא עם חליל אז התייחסנו אליו כבר יותר ברצינות כי אז חליל הציג אותו כמי ש.. כיועץ שלו בעיר ובסביבות 2004-2005 היו מפגשים, היו שיחות... עם רוני יחד עם חליל ראש העיר.... בהתחלה דובר על כל מיני מיזמים משותפים או כל מיני רעיונות לפיתוח. אנחנו לא היינו מעוניינים בשום מיזם משותף עם העירייה ולאט לאט הדיונים התמקדו יותר ויותר ברכישת הקרקע. הדיונים נוהלו עם שניהם..." (עמ' 271 לפר' מיום 1.4.12).

165. בינשטוק תיאר אף הוא את התנופה שהביא עמו המערער למשא ומתן לרכישת המקרקעין ואת שאיפתו הברורה לפיצול המקרקעין, תוך גיבוש תנאים נוחים לרכישת השטח הקטן. בשל מעמדו, תפקידו והתנהלותו, העניקו לו נציגי מהדרין יחס מועדף. הוא השכיל לנצלו היטב. בינשטוק הבין כי המערער פעל למען עצמו או למען אחר המקורב אליו. בכל מקרה לא למען העירייה. ראה לעניין זה דבריו:

"חליל ניהל את המשא ומתן, אין לי מושג בתור מה הוא ניהל את המשא ומתן, אנחנו לא חידדנו את השאלה בעבור מי הוא מנהל את המשא ומתן, האם זה בעבורו, האם זה בעבור קרוב משפחתו, האם זה מבחינה שבאמת הסכומים יהיו נמוכים ואז אולי בכלל תהיה עסקה. הואיל ומר חליל קאסם הופיע יחד עם הקב"ט שלו בא ואמר לי בצורה מפורשת שהוא לא מנהל בעבור העירייה, נשאר שהוא מנהל בעבור קרוב או שהוא מנהל בעבור חבר או שהוא מנהל בעבור עצמו. אני חושב שמהנקודה הזאת הבנתי שאנחנו לא נשארים בעצם במערכת של העירייה (דגש לא במקור)... " (עמ' 331,322 לפר').

ובהמשך:

"עיקר הפגישות שהיו איתי היו קודם כל בהיבט של הדונמים ושל המחיר. בתחילה כמובן היה רצון מאוד חזק מה שנקרא להוריד את העסקה בכללותה. עם התפתחותה אני חושב כבר בישיבה השנייה כאשר הן רוני והן חליל הבינו שאנחנו מבחינתנו רואים את העסקה כבלוק היה ניסיון שבסופו של דבר גם הבשיל להפריד בין שני סוגי מקרקעין או להפריד את הסיפור לשתי עסקאות שונות, כאשר להפחית את הסכומים של הקרקע הסמוכה בתוך שטח השיפוט של טירה, חלקה 14, חלקה 25 הצמודה לתחנת הדלק (השטח הקטן - לא במקור) ומצד שני הואיל ועמדנו על כך שהעסקה בכללותה תסתכם בכמיליון דולר, להעלות בעצם את יתרת הדונמים כ - 42 במספר של אותם קרקעות שהם בשטח השיפוט של המועצה המקומית דרום השרון... (השטח הגדול- לא במקור) להעלות את הערך הדולרי פר דונם באופן שזה יבוא ויחפה על ההפחתה סכום מוחלט של אותן שישה וחצי דונם שהם בתוך שטח השיפוט של טירה. " (עמ' 314 פר' מיום 1.4.12).

"הישיבה הראשונה היתה עם רוני יעקב. לאחר מכן היתה ישיבה, שתי ישיבות שמר חליל קאסם הצטרף לרוני, הוא היה פעיל בשיחה, הוא היה פעיל בניסיון לבוא ולהפחית את הסכומים הן של כל הדונמים ויותר מאוחר בפיצול של ההפחתה בסכומים של ה - 6.5 דונמים הסמוכים והדונמים האחרים והוא היה פעיל בנושא המחיר. הוא לא אמר שהוא קונה בעבורו, הוא לא אמר עבור מה הוא קונה. הוא אמר שחשוב לו שהערכים יהיו מאוד מאוד נמוכים אבל בהחלט הוא ניהל משא ומתן על נושא המחיר יחד עם רוני יעקב." (עמ' 319 לפר')

166. בקיא ומנוסה, ידע המערער כי השטח הקטן הינו רב ערך, ועל כן עמד על פיצולו מהשטח הגדול אגב "העמסת" מחירו על השטח הגדול. כשל ניסיונו להציג את השטח הקטן כשטח שאינו אטרקטיבי ובעל ערך מועט, לנוכח דבריו המפורשים של בינשטוק:

"הואיל ומיקומה (השטח הקטן) הוא מאוד מאוד אטרקטיבי, ממש בכניסה לטירה צמוד לתחנת דלק, צמוד לכביש - אני הערכתי שלעומת כל הקרקעות החקלאיות שהן במהותן לא ראיתי סיכוי גבוה אם בכלל לשינוי ייעודן, מה שאכן בא לידי ביטוי באותו הסכם מכירה שמכרנו את הקרקע, בקרקע זו ראיתי פוטנציאל יותר גבוה לכן הגדרתי אותה הדובדבן שבקצפת" (עמ' 320 לפר')

167. בתקופה הרלבנטית היה המערער ראש עיר ותיק ומנוסה (משנת 1998), אדם חריף וממולח, אשר ניהל את ענייני עירו ביד רמה. מודעותו למעמדו ומידת השפעתו צפה ועלתה לאורך כל הדרך. ערה למעמדו והשפעתו, התאימה מהדרין עצמה לרצונו ולדרישותיו, בציפייה כי בבוא היום יבשיל המשא ומתן הארוך שניהלה עמו לכדי הסכם אשר אף היא תיהנה מפירותיו. כך, כיבדה מהדרין את שתיקתו מקום שנמנע מלפרט אילו אינטרסים הניעו אותו בגיבוש העסקה. מהדרין שמרה לו אמונים ונמנעה מלכרות הסכמים עם אחרים ביחס למקרקעין, אף כאשר בשלו התנאים לחתימתם (כך עסקת תמיר - "קוקה קולה"), ללמדך על המשקל שייחסה לכריתת ההסכם עם המערער, בשל תפקידו ומעמדו.

168. המערער ניצל אפוא היטב את תפקידו והשפעתו לקידום ענייניו. למענו, ורק למענו, שינתה מהדרין את העסקה שהציעה מלכתחילה, כאשר נענתה לבקשתו לפצל את המקרקעין ולהפחית באורח ניכר ממחיר השטח הקטן (כשני שלישי מהמחיר המקורי). המערער הכשיר את הקרקע לרכישת השטח הקטן במחיר מופחת, תוך שמירה על האינטרסים שלו גם ביחס לשטח הגדול. בינשטוק הטעים כי המערער היה "מעוניין מאוד בקיומה של העסקה..".

169. גרסת המערער, כי נכח במשא ומתן שניהל רוני תחת כובעו של ראש העיר ובמגמה לעמוד על פוטנציאל הפיצוי שעשויה לקבל עירו עקב הפקעת מקרקעין משטחה, הופרכה. התחוור כי מדובר באירוע שהתרחש שנתיים קודם לאירוע הנדון והתייחס למקרקעין המצויים במקום אחר.

170. גרסת המערער לפיה הצטרף לרוני בתוקף תפקידו כראש עיר, אולם נמנע מלהתערב במשא ומתן, אף לא

ביקש להפחית ממחיר השטח הקטן - נדחתה על ידי בית משפט קמא ובצדק. ניסיונו להציג עצמו כ"שחקן משנה" בניהול המשא ומתן עם מהדרין לא צלח.

171. מצטרפים אנו לקביעת בית משפט קמא, כי המערער יצר מצג "עמום" כלפי מהדרין תוך עירוב בין 'פרטי' ל'ציבורי'. מקובלים עלינו דבריו כי **"המערער לא פעל בעסקת מהדרין כיזם פרטי נטול קשר לתפקידו הציבורי, אלא כאיש ציבור רב השפעה המשתמש בתפקידו בציבורי כדי לקדם אינטרסים פרטיים"** (עמ' 101 להכרעת הדין).

172. גובש אפוא יסוד מיסודות העבירה, שעניינו ניצול מעמדו והשפעתו של המערער כראש עיר ונבחר ציבור למימוש תכניתו לרכוש את השטח הקטן, לאחר פיצול המקרקעין והפחתה משמעותית ממחיר השטח הקטן. פלישתו של עבד אל חי לשטח הקטן וגרסתו בנוגע לתגובתו הנזעמת של המערער תומכת במסקנות אלו.

173. המערער לא השכיל להציג ראיות להוכחת טענתו, לפיה היה מעורב בעסקת מהדרין בכובעו כראש העיר ולמען תושבי העיר. הגרסה אף אינה מתיישבת עם ההיגיון והמציאות. לא מתקבל על הדעת שראש עיר ינהל משא ומתן ביחס לרכישת מקרקעין בתוקף תפקידו מבלי להציג תכנית, מטרה ודרך.

174. הוכח אפוא, למעלה מכל ספק, תפקידו של המערער כ-"שחקן ראשי" בניהול המשא ומתן עם מהדרין. בזכותו פוצלו המקרקעין, בעבורו הופחת מחיר השטח הקטן ו"הועמס" על השטח הגדול, ותחת ניצוחו נחתמו הסכמי המכירה.

עסקת אבו שפיק

175. אבו שפיק הינו קרוב משפחה רחוק של המערער. לראשונה, הגיע למשרדי מהדרין באמצעות קרובו עבד לשם רכישת השטח הגדול. אז הבהיר לו בינשטוק את מחויבותו כלפי המערער. ראה דבריו:

"אבו שפיק הגיע לפגישה, הוא ישב איתי ועם עמליה...סקרנו בפניו את המקרקעין, אמרנו לו שמי שמנהל איתנו משא ומתן בשנים האחרונות זה רוני יעקב ומר חליל קאסם ומנקודת הראות שלנו, הואיל ואנחנו כבר מנהלים איתם שנתיים משא ומתן ואנחנו יודעים שהם מדברים איך הם צריכים להביא בעל הון שיסייע ברכישה הכי טוב שיבוא ויחבור אליהם."
(הדגש אינו במקור)

176. מחויבותו של בינשטוק כלפי המערער לא היתה בעלמא, אלא בשל מעמדו ותפקידו כראש עיר מכהן. לכך הצטרפו השנים הארוכות בהן ניהלו השניים משא ומתן לרכישת המקרקעין וההסכמות העקרוניות אליהן הגיעו.

177. אבו שפיק הופנה, אפוא, על ידי בינשטוק למערער, כדי שזה ייתן את ברכתו לרכישת השטח הגדול. בינשטוק אישר כי **"חליל נתן את ברכת הדרך ונאמר שיחתמו שני חוזים כפי שסוכם בעבר"** (עמ' 318 לפר' מיום 1.4.12). בשל המניעה למכור את המקרקעין לשאינם יהודים, הקים רוני את גיאולנד

ובאמצעותה יצאה לדרך עסקת אבו שפיק.

178. עסקת אבו שפיק נערכה ונחתמה בהתאם לתנאים שסוכמו בין המערער למהדרין במסמך העקרונות ובזיכרון הדברים. בינשטוק אישר כי **"אבו שפיק הגיע למצב כבר מאוד מאוד מבושל אפשר להגדיר את זה ככה שבושל על ידי רוני ועל ידי מר חליל קאסם"** (עמ' 321 לפר').

179. במעמד החתימה על ההסכם התחוויר לאבו שפיק כי נדרש לשלם מחיר "מופקע" עבור השטח הגדול וחמתו בערה בו. בשל החשש שמא תרד העסקה לטמיון, וכדי לשמר את התנאים המוסכמים בינה לבין המערער, תוך גילוי נאמנות למערער וכיבוד מעמדו וכוחו, הסכימה מהדרין להעביר לרשותו של אבו שפיק אנטנה סלולרית ששוויה כ- 90,000 דולר שהיתה ברשותה, ואשר בגינה זכה אבו שפיק לשכר חודשי ראוי.

180. מעורבות המערער בעסקת אבו שפיק נלמדת גם מעדויותיהם של רוני וראסם. השניים העידו כי במהלך נסיעה משותפת שערכו עם המערער לראשל"צ, אמר להם המערער כי ידוע לו שאבו שפיק היה במהדרין ו**"צריך לדבר איתו כי הוא לוחץ לסגור את העסקה"**. לפיכך ביקש מרוני לשוחח עם אבו שפיק. בתגובה, נפגש רוני עם אבו שפיק ועדכן את המערער אודות הפגישה.

181. הפגישה המשותפת שהתקיימה בין אבו שפיק לנציגי מהדרין בנוכחות המערער, ואשר במהלכה אישר המערער את עסקת אבו שפיק -מהווה נדבך מרכזי בהוכחת מעורבותו בעסקה.

182. אבו שפיק הסביר כי הפגישה המשותפת נועדה כדי לקבל את אישורה של העירייה לעסקה. הסברו אינו מתקבל על הדעת, שהרי ברי כי לצורך אישור כאמור לא נדרשה השתתפותו של המערער בפגישה. על כך יש להוסיף כי בהודעתו נ/62 אישר אבו שפיק כי פנה למערער כדי שיתמוך בו כקונה של השטח הגדול ובכך קשר את המערער באורח ישיר ואישי לעסקה.

183. קביעותיו של בית משפט קמא בנדון מבוססות היטב. אכן המערער היה הרוח החיה בעסקת אבו שפיק ועמד מאחוריה. הוא עשה כן בהיותו מודע למעמדו כראש עיר, אותו ניצל לצרכיו האישיים.

האינטרס הכספי של המערער בעסקת אבו שפיק

184. האינטרס הכספי שהיה למערער בעסקת אבו שפיק הוכח היטב בראיות.

185. בשיחה מוקלטת מס' 5648 מיום 6.3.2006 נשמע המערער מדרבן את רוני לגבות מאבו שפיק את הכספים המגיעים לו:

"חליל: ... מה קרה, יש משהו חדש בעניין של אבו שפיק?

רוני: אתה יודע, הוא ראה כאילו כנראה את המסמכים של איך קוראים לו, של

פואד והוא רוצה אותו הדבר....אתה מבין המסמכים האלה גלויים אי אפשר להסתיר אותם..

חליל: בסדר, אבל איך אתה אמרת שאתה...

.....

רוני: מטפל בזה, מטפל באבו שפיק. אין לך מה לדאוג, אני גם מטפל בו, אתה יודע במה אני צריך לטפל, אני מפעיל עליו לחץ הוא עכשיו פשוט בקשיים חליל, אתה מבין הבן אדם הוציא סך הכל סכום כספים די אדיר, הוציא מיליון שלוש מאות, כמה אנשים בטירה הוציאו מיליון שלוש מאות בעשר שנים אחרונות, אין בן אדם כזה, אז תן לו להתארגן, תן לו לנשום אוויר והוא יודע שהוא חייב, בוא נאמר הוא יודע שהוא חייב לי מה שנקרא, אתה מבין, אז אני רוצה, אתה יודע לתת לו לנשום אוויר, תשמע חליל, הבן אדם, אתה לוחץ, לוחץ אותו יותר מדי. בסך הכל אם לא הוא, לא היתה עסקה, שתבין, אף גורם אחר לא היה עושה עסקה כזאתי".

186. שיחה זו מלמדת היטב על 'הקשר המשולש' בין אבו שפיק - רוני - והמערער, כמו גם עם אחרים נוספים כפי שיפורט בהמשך. תוכנה אינו מותיר ספק באשר לאינטרס שגילה המערער בכספי אבו שפיק, והלחץ שהפעיל על רוני לגבותם. שיחה זו מלמדת דבר נוסף. היא מלמדת על ניסיונו של רוני להציג בפני המערער מצג לפיו ראוי להתחשב במצבו הכלכלי הדחוק של אבו שפיק ולאפשר לו לדחות את תשלום הכספים המגיעים ממנו. כפי שיפורט בהמשך, הרושם המתקבל הוא כי מאחורי מצג זה מסתתרת כוונתו של רוני לדחוק את רגלי המערער מחלקו בכספים הללו.

187. מכל מקום ברור כי שיחה זו שומטת את הבסיס לגרסת המערער לפיה רצונו היחיד היה לסייע לרוני, המצוי במצב כלכלי קשה, לגבות את חובו מאבו שפיק. כך גם עולה משיחה מס' 785 (ת/25 י"ד) מיום 2.2.2.006 בין המערער לרוני, בו אומר רוני למערער כי אינו רוצה לשבת עם אבו שפיק לבד "**שאחרי זה תבוא אליי בטענות**", והמערער משיב לו שלא ישב איתו לבד, אלא עם ראסם ואחמד; אם אמנם אך ורק טובתו של רוני היתה לנגד עיניו של המערער, אין כל סיבה שלרוני תהא איזו תרעומת עליו.

188. בצדק נדחתה כבלתי מהימנה גרסת המערער, אשר כפר בזיקתו לעסקת אבו שפיק שכן שלל גרסאותיו, הסותרות זו את זו, מכרסמות במהימנותו. תחילה כפר בעצם קיומה של הפגישה המשותפת במהדרין וכן כפר כי הגיע לאותה פגישה עם אבו שפיק. בנוסף, כפר בכך שנתן את ברכתו למימוש עסקת אבו שפיק. לאחר מכן חזר בו והודה בעובדות ואף וקשר עצמו להתהוות העסקה ומימושה.

189. די בעובדות המפורטות, שהוכחו כדבעי, כדי לגבש עבירה של קבלת שוחד; מעורבות המערער במשא ומתן, היוזמה שנטל לפיצול המקרקעין וההפחתה ממחיר השטח הקטן, אגב ניצול מעמדו ובתוך כך האינטרס הכלכלי שהיה לו בעסקה - בין בכספי התמורה שתתקבל מעסקת אבו שפיק (על ידי רוני) ובין ברכישת השטח הקטן - כל אלו מגבשים את יסודות העבירה.

190. ויש לחזור ולהדגיש כי על פי הוראות החוק, קבלה פְּיִזִית של טובת הנאה אינה יסוד מיסודות העבירה. די עמוד 35

בהוכחת הצפייה לזכות בטובת הנאה בגין מעשה שנעשה אגב שימוש במעמדו של עובד ציבור כדי לשכלל את המעשה לכלל עבירה.

עסקת פואד

191. נסיבות התהוותה של עסקת פואד, מדברות בעד עצמן ומעידות על זיקתו הברורה והמובהקת של המערער לעסקה. לפתע, במועד שנקבע לחתימת הסכם אבו שפיק, התייצב פואד במשרדי מהדרין והודיע על החלטתו לרכוש את השטח הקטן. אך ורק בשל סיבה טכנית נמנע מבעדו מלהשלים את העסקה בו ביום.

192. טרם התייצבותו, איש מנציגי מהדרין לא הכיר את פואד, אף לא ניהל עמו משא ומתן. בינשטוק העיד כי **"פואד קאסם לא היה מעורב במשא ומתן. המשא ומתן נוהל על כל החלקות על ידי רוני יעקב ומר חליל קאסם."** (עמ' 321 לפר').

193. פואד לא הציג הסבר לפשר המעשה. אף בפי המערער אין הסבר. נותרה עלומה השאלה כיצד ידע פואד להתייצב ביום החתימה על עסקת אבו שפיק ועל שום מה החליט לרכוש את השטח הקטן, בו ביום, מבלי שניהל משא ומתן ומבלי שבחן את העסקה לגופה.

194. הדעת נותנת, אפוא, כי פואד נשלח למהדרין במועד ובעיתו שבחר המערער, לאחר שהכשיר את הקרקע לרכישת השטח הקטן על ידו. רכישת השטח הקטן על ידי פואד, גיסו ומקורבו, כמוה כזכייה בטובת הנאה על ידי המערער, בין אם נרכש בעבורו ובין אם עבור מי המקורב לו.

195. טענת המערער, לפיה עו"ד עתילי ייצג את פואד והיה מצוי בפרטי העסקה, נדחתה על ידי בית משפט קמא ובצדק. עו"ד עתילי לא התייצב במשרדי מהדרין במועד בו ביקש פואד לרכוש את השטח הקטן ואיש מנציגי מהדרין לא גרס כי בא עמו בדברים קודם לכן.

196. אם בכל אלו לא די, הרי שלאחר החתימה על הסכם רכישת השטח הקטן על ידי פואד, 'הסגיר' המערער את זיקתו לעסקה, כאשר הגיע למשרדי מהדרין ונטל טופס בקשה לרישום הערת אזהרה ויפויי כוח בגין העסקה. במעשה זה לימד המערער על עצמו כי עמד מאחורי העסקה ותחת שרביטו היא מומשה. בצדק נדחתה טענת המערער כי 'נשלח' על ידי רוני ליטול המסמכים. לא יעלה על הדעת שראש עיריית טירה יעסוק בשליחויות מטעמו של רוני. ברי, כי אך בשל מעורבותו בעסקה הטריח עצמו למשרדי מהדרין ונטל מסמכים שחשיבותם גדולה למימוש העסקה.

197. מקובלת עלינו, אפוא, קביעת בית משפט קמא, כי המערער עמד מאחורי עסקת פואד וניהל את המשא ומתן למימושה.

הקבוצה וה'עקיצה'

198. מעדויותיהם של רוני וראסם עולה כי הקבוצה רקמה תכנית לרכוש במשותף את השטח הקטן באמצעות כספים שישלם אבו שפיק לרוני, לאחר מיצוי המאמצים להפחתת מחירו. על פי התכנית, בקשו חברי הקבוצה לחלוק את השטח הקטן ביניהם, באופן שהמערער יזכה ב- 3.5 דונם, והאחרים, בדונם כל אחד. בית משפט קמא עמד על הגיונה של התכנית; המערער זכה לנתח העיקרי בשל חלקו המהותי במימוש העסקה, שהרי בלעדיו ואלמלא מעמדו, תפקידו ומידת השפעתו בניהול המשא ומתן מול מהדרין - זו לא הייתה באה לעולם (ראה עמ' 81 להכרעת הדין).

199. התכנית אכן קרמה עור וגידים; המערער ורוני השלימו את שלבה הראשון, כאשר שכנעו את נציגי מהדרין לפצל את המקרקעין ולהפחית ממחיר השטח הקטן. השלב הבא מומש אף הוא, כאשר השטח הגדול נרכש על ידי אבו שפיק, שהתחייב לשלם לרוני סכום נאה בתמורה לעמלו. בשלו אפוא התנאים למימוש התכנית. אלא שאז הפנה המערער עורף לחבריו כאשר חמד את כל השטח הקטן לעצמו ועשה כן באמצעות פואד. חברי הקבוצה האחרים חשו מרומים. משיחותיהם המוקלטות ניכר כי הם התקשו להשלים עם התנהגותו ובקשו לבוא עמו חשבון.

200. בשל חשיבותן של שיחות אלו לעניינינו, נביא חלקים נרחבים מהן כלשונו. יצוין כי בחלק מהשיחות שמו של המערער אמנם אינו מוזכר ואולם ברור מתוכן כי הוא מושאן.

• שיחה מס' 10145 מיום 25.3.2006 ת/25 בין רוני למנצור:

"רוני: אנשים, אני חשבתי שהם כמו אבא שלי ודואגים לי ודואגים לילדים שלי, יצא שהם אתה יודע... מוכרים... מכרו אותי ב..מכרו אותי בגרוש" (ת/25 עמ' 3).

• שיחה מס' 9326 מיום 21.3.2006 ת/25 עמ' 3 בין רוני למנצור:

"רוני: אחמד, אחמד אני את חליל כבר לא רואה ממטר, אני לא יודע מה אתם...אני מבחינתי לצחוק איתו, להיות חבר שלו, לעשות איתו הכל, אבל מה שאני אעשה לו, זה אנחנו נראה בסוף. אחמד, למה אני ...מי שעוקץ אותי לא עומד על הרגליים"

• שיחה מס' 7651 ת/25 מיום 11.3.2006 עמ' 3 בין רוני למנצור:

"רוני: מי שעקץ אותי אני עוקץ אותו בחזרה אחמד, ככה אני, אני בן זונה. מי שאיתי נאמן אני נאמן לו עד הסוף גם בלי הסכמים, ככה אני"

• שיחה מס' 4294 ת/25 מיום 18.2.2006 בין רוני לראסם:

"ראסם: זה כואב רוני, רוני זה כואב... וחבר שלי, נתתי את הדם שלי ... את הלחם מהבן שלי נתתי לו... אבל אתה (הכוונה למערער) נותן לי סכין בגב, כבר אין מקום, אין מקום בגב... מקום יותר לסכינים שקיבלתי, אין, אין מקום בגב..."

...

ראסם: למה, למה, למה עם כל הכבוד לו הוא שחושב כל ה..על ה.... העתיד של הילדים שלו ואני לא צריך לחלום על העתיד של הבן שלי? למה? ... למה אני הלכתי

אתו כל הדרך, ...

שיחה מס' 2894 ת/26 א' מיום 7.3.2006 עמ' 4 בין רוני לראסם:

"רוני: תגיד, מה אתה חושב, גם כשיגיע רגע האמת אני אגיד לחליל, חליל בוא, אנחנו לוקחים בחשבון את העסק של ה.....אתה חושב שאני אשכח לו את זה? ראסם, אנחנו נשב נעשה איתו חשבון שייקח בחשבון את הקרקע שהוא לקח, מה אתה חושב, זה הוגן?"

....

ראסם: נשבע לך, כל פעם אני רוצה לשכוח את העניין, אני לא יכול לשכוח אותו, איך אני אישן בלילה....רוני אני לא רוצה לתת לחליל לשחק אתנו..."

שיחה מס' 3642 ת/26 א' מיום 11.5.2006 עמ' 9, בין רוני למנצור:

"רוני: איזה נוכל זה, אה. נהיה... נוכל מטורף החליל הזה...ואללה, היה בן אדם טוב. לא יודע מה קרה לו,,, אני אגיד לך את האמת, הוא לא היה בן זונה כזה... הפגיעה שהוא פגע בי עוד זה... אבל בראסם הוא... חתך לבן אדם את הצוואר.."

201. הדברים מדברים בעד עצמם. חברי הקבוצה חשו טינה כלפי המערער. במרומז, עולה מדבריהם כי בקשו להדירו מחלקו בתקבולי אבו שפיק לאחר ש"גזל" מהם את השטח הקטן. למגמה זו משקל רב בקביעת ממצאים בנוגע לשאלה אם קיבל המערער את חלקו בכספים, כפי שקבע בית משפט קמא.

202. להלן, חלקים משיחותיהם המלמדים על המגמה המתוארת:

שיחה מס' 2895 מיום 7.3.2006 ת/26 - ת/26 א' בין רוני לראסם:

"רוני: ... גם חליל, אל תחשוב שאני פראיר, גם בסופו של דבר אני אעשה לו את ההתחשבות הזאת של הקרקע שהוא לקח כל פרויקט שיהיה

....

ראסם: אם ישאל אותך עוד פעם.. אבו שפיק.... תגיד לו הבן אדם נתן לנו את כל הכסף, לא מגיע אגורה אחת שיירד ממך מהנושא הזה... מספיק מה שנתת לו, מספיק מה שעזרת לו, מספיק מה שנתת לילדים שלו, לבת שלו, לאשתו, מספיק רוני"

שיחה מס' 9326 מיום 21.3.2006 ת/25 בין רוני לאחמד:

"אחמד: חליל, חליל מדבר איתך, לך תביא כסף ואתה אומר לו היום אני הולך מביא כסף?"

רוני: אני לא אומר לו היום אני מביא כסף, אני אומר לו אני נפגש איתו

אחמד: למה אתה אומר לו את זה? למה אתה לא אומר לו שאתה קיבלת את הכסף, איזה כסף?

רוני: עזוב, אני לא מדבר דברים כאלה בטלפון, ...אתה, אתה דיברת איתי בת'כלס, אתה מבין? להיות זהיר במה שאני מדבר, נכון?"

.....

רוני: אם אני עכשיו אומר לחליל את האמת, מה אני אגיד לו שהוא גנב? שהוא עקץ אותנו? מה אתה רוצה שאני אגיד לו? זה מה שאתה רוצה שאני אגיד....

...

רוני: מה שאני עושה עם חליל, תאמין לי היתה ישיבה אתמול עם משה עד שעה 12 בלילה, איך להתנהג עם חליל, יש לנו כבר טקטיקה, יש לנו דרך, שום דבר לא בשליפה, אחמד. שום דבר לא בשליפה. חליל, אני אמשיך לצחוק איתו אבל אתה תראה מה יהיה לו. הבנת אותי?

....

רוני: אחמד, אחמד, אני את חליל כבר לא רואה ממטר, אני לא יודע מה אתם... אני מבחינתי לצחוק איתו, להיות חבר שלו, לעשות איתו הכל אבל מה שאני אעשה לו, זה אנחנו נראה בסוף. אחמד, למה אני מי ש.. מי שעוקץ אותי לא עומד על הרגליים.... אחמד, אני לא בלחץ. אתה אולי בלחץ. חליל עקץ אותי, חליל לא יעמוד על הרגליים.... אני מבחינתי נותן לחליל תחושה שאני אח שלו, חבר שלו וכן שלו היום. אני לא הולך לריב איתו, כי זה נגד הפרוייקט שלנו..."

שיחה מס' 7532 מיום 9.3.2006 ת/25 בין רוני לראסם:

"ראסם: ... תשמע רוני, אנחנו צריכים לשחק אותה טוב. אנחנו... אני חשבתי על זה, אנחנו צריכים אותו עדיין, הוא יכול לשים לנו..."

רוני: צריכים אותו, אבל אם אנחנו נשחק את המשחק זה יהיה חכם...

ראסם: כן, נשחק אותה את המשחק. נשחק את המשחק

רוני: כי המשחק הזה מה שאמרת זה גאוני, תדע לך..."

203. נרקמה אפוא מזימה בין חברי הקבוצה להדיר את רגלי המערער מחלקו בתקבולי אבו שפיק ולעשות כן בשום שכל, ללא ריב ומדון. תימוכין לכך ניתן למצוא בשיחה הבאה בין רוני למערער, שיחה מס' 6933 מיום 6.3.2006 ת/25 עמ' 2:

"חליל: תסגור עם אבו שפיק רוני

רוני: אני אסגור איתו, מה אני...אבל הבעיה חליל, אני עכשיו כל היום בבלאגן של השיפוץ הזה

חליל: תלך אליו תסגור את הנושא הזה

רוני: לא, לא, אני אלך אליו. עכשיו עוד פעם, אני... תן לי רק..
חליל: מה?

רוני: תן לי רק שהזה, שהשיפוצניק יתחיל לעבוד היום, מחר...
חליל: אז תלך אליו בסדר? תלך אליו היום, תראה מה אתה עושה

רוני: בסדר, אני אדבר עם ראסם, נראה, אולי נקפוץ אליו כולם ביחד, אולי אני
אקח את ראסם, תראה אני עכשיו נפגש עם ראסם ועם אחמד..."

204. המערער מאיץ ברוני ל"סגור" עם אבו שפיק ורוני מתחמק. אין הוא ממחר להיענות לבקשתו ומהלך "בין הטיפות". נמנע מעימות גלוי עמו לצד דחיית מבוקשו. האם הצליחו חברי הקבוצה, ובראשם רוני, במשימתם לדחוק את רגליו של המערער מחלקו שלו בכספים שהתקבלו מאבו שפיק? בית משפט קמא קבע כי המערער קיבל סופו של דבר את חלקו. האומנם מסקנה זו נשענת על אדנים מוצקים דיים?

התשלום הראשון

205. אין מחלוקת כי התשלום הראשון בסכום של 40,000 - 45,000 דולר שולם לרוני (באמצעות מנצור) על ידי אבו שפיק. בית משפט קמא קבע כי הועבר למערער חלקו, הגם שהתקשה לקבוע כיצד ובאיזו דרך. גובה הסכום הנעבר אף הוא נותר עלום. את קביעתו סמך על מבחן ההיגיון והסבירות מכוחו הגיע למסקנה כי "בדרך זו או אחרת" הועברו הכספים לידי המערער.

206. לשיטת בית משפט קמא, הכירו חברי הקבוצה בגודל תרומתו של המערער בגיבוש עסקת אבו שפיק ובזכותו לקבל חלק מכספי העסקה. יתר על כן, זכות זו בהכרח מומשה והמערער קיבל בפועל את חלקו. ראה דברי בית משפט קמא:

"יש לקבל את דברי רוני וראסם כי המערער זכאי היה לתגמול כספי משום שבלעדיו לא ניתן היה להוציא את הפרויקט מן הכוח אל הפועל ואי אפשר היה לקדם תכניות במקרקעין... גם אין זה הגיוני שמי שהיה מעורב בעסקת מהדרין מראשיתה, התגייס לטובת אבו שפיק וליווה אותה גם בהמשך, לא יקבל תגמול." (עמ' 81).

207. סבורים אנו כי מסקנתו זו של בית משפט קמא, לא רק שאינה מחויבת המציאות, שהרי גם הזכאי לתגמול לא בהכרח מקבלו בפועל, אלא שבנדון היא אף מתעלמת מ"הדרמה" שהתחוללה מאחורי הקלעים בין חברי הקבוצה בעקבות ה"עקיצה" שנעקצו על ידי המערער. ממועד "העקיצה" הפך המערער ל"בוגד" וכמי שאינו ראוי עוד להיות חלק מחברי הקבוצה. כך, בהודעתו נ/18 מיום 29.6.06 מצוין רוני בשורה 203:

"לא סוכם על חלוקה. היה ברור שאני, אחמד וראסם מקבלים ובסימן שאלה חליל. התפתחה מגמה של כעס כלפי חליל, כעס של ראסם ושל אחמד כלפי חליל."

208. בהודעתו נ/27 מיום 14.1.08 גרס רוני כי אינו זוכר כיצד עבר הכסף למערער:

**"ש. האם היית אמור להעביר את הכסף הזה שתיארת בתחילת תשובתך - את אותם 45,000 דולר או חלק מהכסף הזה לחליל קאסם?
ת. אני לא כל כך זוכר. עבר הרבה זמן..."**

209. בהודעה נ/24 מיום 24.7.06 שב וגרס כי אינו זוכר כיצד הועבר הכסף למערער:

"אני זוכר שהיינו בבית של ראסם, בסלון, אני ראסם ואחמד, חילקנו את הכסף לחמש. כביכול חלק אחד היה של אבישי או שבקטע הזה השארתי את החלק של חליל אצל ראסם או שאני נסעתי לחליל הביתה והוא יצא את האוטו ואז באוטו נתתי לו את הכסף, כאילו את החלק שלו... זה אחד מהשניים. זה קטע שאני לא זוכר בברור. אבל בטוח שהיה אחד מהשניים" (בש' 60).

210. גרסותיו בבית המשפט באשר לדרך העברת חלקו של המערער בתשלום הראשון - עמומות. בחקירה ראשית העיד כי **"כנראה שאני מסרתי לו את החלק הזה. מה שברור שחילקנו את זה ל - 4 ואף אחד לא קיבל את החלק של השני"** (עמ' 481 מיום 22.4.2012). בחקירה נגדית התבקש להסביר למה כוון דבריו כאשר אמר **"בטוח שהיה אחד משניים"** והשיב:

"לא רוצה להגיד דבר שאני לא בטוח בו במאה אחוז כאילו ואני כאילו מה שאמרתי שם אני חוזר עליו עוד פעם, אני לא יודע בדיוק בבירור איך החלק של ארבעים וחמש חלקי שבע עשרה (כך במקור) כאילו פיסית אין לי את התמונה הזאת, אבל אני העליתי פה אופציות, או שהכסף הגיע אליו דרך ראסם כשישבנו איתו בבית, או שהלכתי לחליל לבית וחשבנו לקחת את הכסף. מה שאני זוכר שהלכתי ועדכנתי אותו..."

211. בהמשך דבק בגרסה כי **"התמונה"** ביחס להעברת כספי המערער לידי מתוך התשלום הראשון, אינה חרוטה בזיכרונו שכן **"אני לא זוכר את הסיטואציה שחליל בחלוקה הזאת איך הוא פיזית קיבל את הכסף."** ובמקום אחר, העלה את האפשרות שביקש מראסם למסור את הכסף, אך גם זאת לא זכר. ראסם מצידו, שלל את האפשרות שהעביר כספים למערער, לא מתוך התשלום הראשון ולא מתוך השני.

212. לא הובהרה, אפוא, די צורכה הדרך בה קיבל המערער לכאורה את חלקו בתשלום הראשון, אם בכלל. בנסיבות אלה, אין יסוד להנחה כי הכספים הועברו אליו **'בדרך כזאת או אחרת'** ובוודאי שאין הנחה שכזו טובה מחברתה לפיה כלל לא הועברו כספים - בהתחשב בכעסם של חברי הקבוצה כלפי המערער.

213. סבורים אנו, אפוא, כי הראיות שהונחו בפני בית משפט קמא אינן מצטרפות זו לזו לכדי מסקנה אחת ויחידה שאין בלתה - לפיה קיבל המערער את כספי התשלום הראשון. נהפוך הוא; שיחות הטלפון בין רוני לחברי הקבוצה מלמדות על הסתברותה של מסקנה הפוכה, לפיה ביקשו חברי הקבוצה האחרים למנוע מבעדו את קבלת הכספים.

214. שיחה 5648 לעיל, בין המערער לבין רוני, מחודש מרץ 2006, שלושה חודשים לאחר השלמת עסקת אבו שפיק, תומכת בהסתברותה של מסקנה זו. בעוד המערער דוחק ברוני לגבות מאבו שפיק את כספי התמורה, עמוד 41

מצדיק רוני, כך לכאורה, את ה'עיכוב' בתשלום ואף תולה אותו במצבו הדחוק של אבו שפיק, על רקע הסכום ה'אסטרונומי' שהוציא - מיליון ושלוש מאות אלף דולר - כדי לרכוש את השטח הגדול. רוני ביקש מהמערער לנהוג אורך רוח וסבלנות כלפי אבו שפיק. דברים אלה מתיישבים עם ה'טקטיקה' בה נקט כלפי מערער לשחק "עסקים כרגיל" (שיחה 7532).

215. עדותו של ראסם תומכת אף היא בהסתברותה של מסקנה אחרת זו. ראסם העיד על הלחץ שהפעיל המערער על רוני לגביית כספי אבו שפיק, אשר בגדרו פנה אף אליו ובקשו כי יפגש עם אבו שפיק כדי לברר אם "נשאר עוד כסף" מעסקת מהדרין. לדבריו, הוא אכן פנה לאבו שפיק, ביחד עם האחרים וזה אישר כי אינו חייב מאומה.

216. על יסוד דברים אלו, ספק בעינינו אם היה מקום למסקנת בית משפט קמא כי הועבר לידי המערער חלקו בתשלום הראשון. בהעדר קיומן של ראיות מוצקות להוכחת הדבר, סבורים אנו כי לא היה מקום לקביעה זו ולו מחמת הספק.

התשלום השני

217. נקבע בהכרעת הדין, כי חלקו של המערער בתשלום השני הועבר לו על ידי רוני בחדר צדדי בבית חולים "מאיר", שעה שהיה מאושפז. בית משפט קמא ביסס מסקנתו זו על עדויותיהם של רוני וראסם, הנתמכות בעדויותיהן של אנה ונהילה.

218. נקדים ונאמר כי מקובלים עלינו ממצאי בית משפט קמא בדבר קבלת התשלום השני על ידי רוני מאבו שפיק, הגם שמדובר בסכום בלתי ידוע. יתר על כן, ממצאיו הנוגעים לחלוקת הכספים בחניית בית החולים, בין רוני, מנצור וראסם, אגב הקצאת כספים לאנה, נהילה ואבישי, אף הם מקובלים עלינו. עם זאת, נותר בליבנו ספק בכל הנוגע למסקנה ולפיה המערער זכה לקבל את חלקו בתשלום שני זה.

219. רוני העיד כי מסר למערער את הכספים בחדר צדדי, ביחידות. בהינתן כי עסקינן בעדותו יחידה, ובהתחשב באזהרה שהזהיר בית משפט קמא את עצמו בנוגע למהימנות עדותו של רוני ולאור אופיו, הסתייע בית משפט קמא בעדויותיהם של ראסם, אנה ונהילה. הראשון היה בבית החולים ואף קיבל חלק מהכספים באותו מעמד; שתי האחרונות אישרו בעדויותיהן כי אכן קיבלו סכום של 500 דולר כל אחת.

220. האמנם היה בעדותיהם של ראסם, אנה ונהילה כדי להפיג את החשש הנובע מאופיו של רוני? סבורים אנו כי יש להשיב על כך בשלילה. רוני הוכתר על ידי בית משפט קמא כאדם שדרכיו פתלתלות, השקר אינו זר לו ואין לסמוך על דבריו. מהטעם הזה נמנע בית משפט קמא מהרשעת המערער על יסוד עדותו היחידה של רוני, אלא אם נמצא לה סיוע. יתר על כן, וכפי שכבר ראינו, קינן ברוני יצר נקם כלפי המערער בשל ה"עקיצה" בה הוא ויתר חברי הקבוצה נעקצו על ידו.

221. יצר נקם זה מוסיף נופך שלילי נוסף למהימנות עדותו. זאת ועוד, כעולה מהשיחות שצוטטו לעיל, הרי שבשל

אותה "עקיצה" אין כלל מן הנמנע כי רוני ביקש להשיב למערער כגמולו ו"לעקוץ" אותו בחזרה. בשיחות אלו אישר רוני כי הסתיר מפני המערער את ה"אמת" (ראה שיחה מס' 9326), ולא מן הנמנע, כי בכך התכוון לומר כי קיבל כספים מאבו שפיק ולא העבירם לידי המערער. כאמור, הוא עשה כן בתחכום ובתחבולה, תוך כדי כך שהוא ממשיך "לשחק את המשחק" שהרי עדיין נזקק לשירותיו של המערער.

222. בחינת גרסאותיהם השונות של העדים אף היא מטילה ספק במסקנה ולפיה המערער קיבל את חלקו מתוך התשלום השני. על אופיו ומהימנותו של רוני כבר עמדנו לעיל. על כך יש להוסיף את הגרסאות הרבות והסותרות שמסר בכל הנוגע לנסיבות העברת חלקו של המערער בתשלום השני. בהודעתו במשטרה נ/18 מיום 29.6.2006 כלל לא זכר כיצד חלק זה הועבר, אם בכלל:

"אני זוכר שאספנו את ראסם נסענו באוטו של אחמד לבית החולים מאיר בכפר סבא, חליל היה שם מאושפז. בחניה של בית החולים שמנו את הכסף בתיק שלי, רוב הסיכויים בעצם שזה בתיק שלי, עברנו את הבידוק הביטחוני ועלינו לבית החולים. נכנסנו שם לחדר של חליל בחדר היו מלא אנשים ואז אמרנו לחליל שיש לנו את הכסף ואז אני לא זוכר מה היה בקטע הזה, אני זוכר שירדנו אני וראסם ואחמד לאוטו, אני לא זוכר אם השארנו חלק לחליל או לא השארנו חלק לחליל וחילקנו את זה בעצם לא בחלוקה שווה ופה נכנס גם חלק של אבישי כהן..." (ש' 229 - 232).

223. בהמשך גרס כי אינו זוכר באמצעות מי קיבל המערער את הכסף. בחקירתו נ/19 מיום 30.6.2006 שב וגרס כי אינו זוכר כיצד הגיע הכסף לידי המערער, אולם הוסיף כי "לא סביר" שהעבירו לידיו בבית החולים, וכדבריו: **"לא נראה לי גם סביר שהוא שוכב בבי"ח" (ש' 72).**

224. בחקירתו נ/24 מיום 24.6.2006 טען כי תחילה ביקר את המערער ביחד עם ראסם ומנצור, לאחר מכן, ירדו השלושה לרכב וחילקו את הכסף ל - 5 חלקים. אז נטל את חלקיהם של המערער ואבישי, עלה חזרה לחדרו של המערער, וכשהלה יצא לחדר צדדי, מסר לו את שני חלקי הכסף, עברו ועבור אבישי. הוא לא זכר אילו סכומים מסר.

225. ביום 24.7.06 מסר רוני גרסה נוספת ולפיה לא זכר אם עלה פעם נוספת לבית החולים, כמו גם לא זכר אם נתן את הכספים למערער או לאשתו. זכרונו 'שב' אליו בגרסה מאוחרת יותר ולפיה לאחר חלוקת הכספים ברכב, עלה כאמור לחדרו של המערער ובחדר צדדי מסר לו את כספו.

226. בעדותו בבית המשפט העיד כי עטף את הכסף טרם שהכניסו לבית החולים. לאחר מכן, חזר בו וטען כי הכסף היה גלוי בתיקו ועל כן יכול היה להציגו בפני המערער, אשר אמר **"איזה יופי"**. לדבריו הציג את הכסף למערער "בצד", בחדר שהיה עמוס מבקרים. גרסה זו הציג לראשונה בבית המשפט. בשלב מסוים נשאל אם הינו בטוח שהכסף היה בתיק והשיב **"סביר להניח"**.

227. רוני אף העיד כי מסר לבנו של המערער, מוהנד, סכום של 1,000 דולר בשירותי בית החולים. לא היה בפיו הסבר לפשר המתת, לנוכח כוונתו להעביר בה בעת סכום גדול פי כמה לידי אביו. לגרסה זו לא נמצאו תימוכין ובית משפט קמא דחה אותה.

228. עינינו הרואות, בפיו של רוני גרסאות רבות הפרושות על פני קשת רחבה של עובדות.

229. אף לראסם גרסאות שונות; תחילה טען כי לאחר שקיבל סכום של 9,000 ₪ הוא שם פעמיו לביתו ולא שב לבית החולים. לפי גרסה זו, ראסם כלל לא נכח בעת חלוקת הכספים, הגם שאישר כי קיבל את חלקו וכן סכום של 500 דולר עבור נהילה. בגרסה מאוחרת אישר כי קיבל גם סכום של 5,000 דולר עבור אבישי.

230. ראסם ציין כי לא היה עד למעמד בו הראה רוני למערער את הכסף שבתיקו, כמו גם שלא הבחין בשניים יוצאים לחדר צדדי (עמ' 621 לפר' מיום 10.5.12). לדבריו, בהגיעו לחדרו של המערער בבית החולים ביחד עם רוני ומנצור, הסתגרו רוני והמערער בחדר ואילו הוא ומנצור המתינו בחוץ. לאחר מכן, ירדו לרכב, שם קיבל את חלקו (עמ' 562).

231. עניין לנו אפוא בגרסאות שונות שמסרו רוני וראסם בהזדמנויות שונות. בהכרעת הדין נקבע כי "מן ההיגיון" שגם כספי התשלום השני חולקו בין ארבעת חברי הקבוצה, בדומה לחלוקת כספי התשלום הראשון. עוד נקבע כי עדויות רוני וראסם "משתלבות ותומכות זו בזו" ועל פיהן נקבע כי הועבר הכסף לידי המערער:

"יצוין כי לעצם העברת הכסף לנאשם קיימת תמיכה ראייתית אמנם נסיבתית, אבל חזקה מספיק. ... ברור שבחדר זכה המערער לקבל את חלקו בשלל ואין בנמצא שום היפותיזה סבירה אחרת שתוכל להסביר את מכלול המהלכים שתואר" (עמ' 87).

232. סבורים אנו כי גם אם העובדות המתוארות יכולות ותיישבנה עם מסקנתו של בית משפט קמא, לא די בהן כדי לבסס ממצא ברמת הוודאות הנדרשת בפלילים.

233. חזית המחלוקת צרה וממוקדת. לצורך קביעת ממצא לגביה לא די בהוכחת עובדות המצויות ב'פריפריה', אשר חלקן כלל אינו שנוי במחלוקת. כבית משפט קמא אף אנו בדעה כי עדותו של רוני לא יכולה לעמוד לבדה והיא דרושה סיוע, ואולם לדידנו הסיוע הנדרש הוא בהוכחת הליבה, דהיינו העברת הכספים מידי רוני לידי המערער. סיוע שכזה אין בנמצא, בוודאי לא בעדותו של ראסם אשר סותר את גרסת רוני ביחס לליבת הדברים.

234. סופו של דבר שסבורים אנו כי הסתירות שהתגלו בין גרסות העדים מעוררות ספק סביר, אשר המערער זכאי ליהנות ממנו. עם זאת, כפי שהבהרנו, אין בהתערבותנו בממצאים אלה כדי לשנות ממסקנת בית משפט קמא בדבר הרשעת המערער בעבירה של נטילת שוחד, שכן אף ללא הוכחת העברת הכספים לידי המערער, הוכחו יסודות העבירה של לקיחת שוחד.

כספי אבישי בסך 5,000 דולר

235. בית משפט קמא קבע, כי בגדר חלוקת הכספים בבית החולים, מסר רוני לידי ראסם סכום של 5,000 דולר שנועד לאבישי, על פי הוראת המערער. ממצא זה מקובל עלינו.

236. יובהר, הספק שהטלנו בגרסתו של רוני ביחס להעברת כספים לידי המערער אינו פוגע בסיפור המסגרת שמסר. כך, גרסתו באשר לחלוקת הכספים בחניית בית החולים, וכך אף ביחס להעברת הסך של 5,000 דולר עבור אבישי לידי ראסם, אשר אישש עובדה זו. עדויותיהן של נהילה ואנה אף הן תומכות בדבר ואין אנו רואים להתערב בממצאים אלו.

237. ראסם העיד כי קיבל לידיו את כספי אבישי ואף ניסה להעבירם אליו, אולם נדחה על ידו. בנסיבות אלו, משנותרו הכספים בידי, דרש ממנו המערער כי יעבירם לידיו וכך עשה. אבישי כפר בהצעה שהציע לו ראסם לקבל סכום של 5,000 דולר. על כך נדון באישום החמישי.

238. בין גרסת אבישי לגרסת ראסם קמה סתירה מהותית. בית משפט קמא ביכר את עדותו של ראסם, על פניו זו של אבישי.

239. איננו רואים מקום להתערב במסקנתו, הנסמכת על התרשמותו הישירה והבלתי אמצעית מהעדים שנצבו בפניו. מודע לקיומן של הסתירות בין העדים, העדיף בית משפט קמא כאמור, את גרסתו של ראסם, אשר זכה לאמונו המלא. משכך, לא נתערב בקביעה זו, שתישאר על כנה.

סיכום האישום הרביעי

240. דרך ארוכה וסבוכה עברנו לצד הכרעת דינו המפורטת והמנומקת של בית משפט קמא. עם מרבית ממצאיו ומסקנותיו הסכמנו. כמוהו אף אנו סבורים כי הוכחה מעבר לכל ספק סביר מעורבותו של המערער בעסקת מהדרין, אגב ניצול מעמדו ותפקידו כראש עיר תוך צפייה לזכות בטובות הנאה.

241. אף אנו סבורים, כי מיד לאחר שהתייצב במשרדי מהדרין, הפך המערער לרוח החיה בעסקת מהדרין, המוציא והמביא, אשר על פיו יישק דבר. הואיל ולטש עיניו לשטח הקטן, "דובדבן שבקצפת", עשה המערער כל אשר היה לאל ידו כדי להפחית ממחירו. כך, דאג לפיצול המקרקעין, אגב הפחתת מחיר השטח הקטן. את התנאים שהשיג עיגן בהסכם העקרונות ובזיכרון הדברים שחתם עם מהדרין. משהודיע אבו שפיק על כוונתו לרכוש את השטח הגדול, נחתם ההסכם עמו תחת חסות המערער ובתנאים כפי שנקבעו בהסכם העקרונות ובזיכרון הדברים. ובאשר לשטח הקטן, זה 'נרכש' על ידי פואד, גיסו ומקורבו, שהובא מלכתחילה על ידי המערער כ'איש קש' לצורך רכישתו.

242. לא לשם שמיים פעל המערער בדרך המתוארת, אף לא למען תושבי עירו, אלא למען עצמו - כדי לזכות בנתח שמן וראוי מעסקת מהדרין. הוא לא הסתפק ברכישת השטח הקטן, בערמה, באמצעות קרוב משפחתו. אף לכספי אבו שפיק לטש את עיניו.

243. המערער השקיע עמל רב בתכנון עסקת מהדרין והוצאתה לפועל. בתחילה ביסס את מעמדו אצל אנשי מהדרין, אשר מטבע הדברים ביקשו לרצותו, בהיותם בעלי קרקעות בשטח שיפוטו. לאחר הדברים האלה, עקב בצד אגודל, מימש המערער את תוכניתו מלווה ברוני, יד ימינו ועושה דברו.

244. להיטות היתר שגילה המערער ביחס לשטח הקטן עמדה לו לרועץ. ברכישת השטח הקטן במפתיע, באמצעות פואד, הוא הפנה עורף לחבריו ונטש את תכניתם לרכוש יחדיו את השטח הקטן ולחלוק אותו ביניהם. הוא לא הסתפק ב - 3.5 דונם שיועדו לו על פי התכנית, אלא ביקש לעצמו את מלוא השטח. מעשה זה עמד בעוכריו, סופו של יום. הנאמנות שרחשו לו חבריו הפכה למרדנות. הגם שאיש מהם לא הפגין במפגיע את כעסו, הרי שמאחורי הקלעים רחשו הרוחות וניכרה מגמה להדרתו מחלקו בכספי אבו שפיק.

245. על רקע דברים אלו, וכפי שהבהרנו בהרחבה לעיל, מתעורר ספק בדבר העברתם בפועל של כספי אבו שפיק לידי המערער. עם זאת, וכפי שגם הבהרנו, בסופו של יום אין בכך כדי לשנות את התוצאה ולפיה הוכחו במלואן יסודות העבירה של נטילת שוחד. כאמור, לשם הוכחת העבירה אין צורך בהוכחת קבלת טובת הנאה בפועל. די בכוונת עובד הציבור לזכות בה. בענייננו, בשתי הזדמנויות ביקש המערער לזכות בטובת הנאה ממעשיו; ברכישת השטח הקטן באמצעות פואד, מעשה שהושלם, ובקבלת כספי אבו שפיק - אשר בשל ספק שנותר בליבנו - החלטנו כי לא הוכח שהושלם. בנוסף, קיבל המערער 5,000 דולר מתוך כספי עסקת אבו שפיק, שיועדו מלכתחילה לאבישי.

246. אשר על כן, ובסייגים המנויים לעיל, אנו קובעים שהמערער ביצע עבירה של נטילת השוחד ומותירים את הרשעתו על כנה.

247. בהתייחס לעבירות של הפרת אמונים, בהן הורשע המערער, על רקע מעורבותו בהחלטות שהתקבלו בוועדה המקומית לתכנון ובנייה ביחס לתכניתו של אבו שפיק לשינוי ייעוד המקרקעין שרכש, הרי שבהינתן מסקנותינו דלעיל, ברי כי המערער היה מנוע מליטול חלק בדיוני הוועדה המקומית, ומשעשה כן, ביצע עבירה של הפרת אמונים.

248. אלו פני הדברים אף בקשר למעורבותו של המערער בהשגת רישיון עבור פואד לניהול חב' גז בטירה. בצדק קבע בית משפט קמא, כי בעשותו כן, מבלי ליידע את הממונה מטעם משרד הפנים כי מדובר בקרוב משפחתו, ביצע המערער עבירה נוספת של הפרת אמונים.

האישום החמישי

תמצית העובדות

249. בסעיף האישום החמישי לכתב האישום הואשם המערער בעבירה של הצעת שוחד לפי סעי' 291 ו- 294 (ב) לחוק העונשין. ע"פ הנטען בכתב האישום, בשנת 2004, או בסמוך לה, במספר הזדמנויות, הציעו המערער, ראסם ורוני לאבישי הצעות כספיות ועסקיות, לרבות שותפות עסקית בפרויקט מסחרי ובפרויקט למגורים וזאת בתמורה לסיוע שאבישי העניק לעיריית טירה בתחום קידום פרויקטים, ואולם אבישי סירב להצעות. כך נטען כי במספר הזדמנויות, עת שהה אבישי בלשכתו של המערער בעיריית טירה, פנה אליו המערער בהצעות כמו "תיתן לנו לתת לך תמורה בעד הסיוע שאתה נותן לעיר".

250. זאת ועוד, במהלך שנת 2004 פנה המערער לאבישי וביקש ממנו לקדם את עסקת מהדרין, וזאת על אף

שמדובר בעסקה פרטית שאינה קשורה לעירייה. ואכן, אבישי פנה לבינשטוק והרעיף מחמאות על המערער בציינו כי "חליל בסדר ואין בעיה למכור לו".

251. על פי הנטען, המעשים המתוארים עולים כדי עבירת הצעת שוחד.

ממצאי הכרעת הדין

252. בית משפט קמא קבע כממצא שהמערער הציע לאבישי לתגמל אותו בכסף ובמעורבות בפרויקטים, וכי עשה כן בקשר עם העזרה שהושיט אבישי, במסגרת תפקידו הציבורי לעיר טירה ולמערער עצמו. בית המשפט הוסיף כי למרות שאבישי סירב לכלל ההצעות, אין בכך כדי לשלול את אופיין הפלילי.

253. בית משפט קמא קבע כי על אף כלליותן של ההצעות, די בכך שהניצע, עובד הציבור, ידע שמציעים לו הצעה של ממש בעד פעולה הקשורה בתפקידו על מנת לגבש את יסודות העבירה.

254. לפיכך, הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירה של הצעה לשוחד.

תמצית נימוקי הערעור

255. המערער טוען כי טעה בית המשפט קמא בקבעו כי הציע לאבישי הצעות כספיות, ולו מהטעם שאבישי עצמו, בעדותו במשטרה, הכחיש ניסיונות אלו של המערער או מי מטעמו לתת לו כסף. על גרסה זו חזר אבישי בעדותו בבית המשפט.

256. המערער טוען כי טעה בית משפט קמא בהתעלמו מעמדתם של רוני וראסם, אשר כפרו בכך שהציעו כסף לאבישי. עוד טוען המערער כי שגה בית משפט קמא בקבעו שהמערער הציע לאבישי הצעות "לשותפויות עיסקיות" או "שיתוף בעסקים", שכן אבישי הודה בחקירתו הנגדית כי אין הוא בטוח שהמערער הציע לו זאת ואפשר שרק רוני ומנצור פנו אליו. יתר על כן, במשטרה העיד רוני כי הוא לבדו הציע לאבישי לעבוד עמו ולהשתלב בעסקיו, כשהצעה זו ניתנה במהלך פגישה שנערכה ביניהם במשרדו במלון דניאל, וזאת לנוכח שמועה שנפוצה לפיה אבישי עומד לעזוב את משרד ראש הממשלה.

257. המערער הוסיף כי שגה בית משפט קמא בהתעלמו מגרסתו של רוני, כפי שהופיעה במסמך נ/22, ולפיה המערער לא היה שותף למפגש עם אבישי, כמו גם, אין הוא זוכר סיטואציה בה הציע לאבישי "כסף או משהו כזה".

258. המערער טוען, כי שגה בית משפט קמא בקבעו כי עדותו של רוני מחזקת את עדותו של אבישי, נוכח הכחשתו של ראסם באשר למתן הצעה כספית או עסקית לאבישי, כמו גם, בהינתן נסיגתו של אבישי עצמו מגרסתו הראשונית לפיה קיבל הצעות כספיות או עסקיות.

259. כן טעה בית המשפט בקבעו כי "אבישי מסר בעדותו את גרעין האמת" חרף התרשמותו כי הוא "הילך בין הטיפות", וכי עדותו "הושפעה גם משאיפתו לא למסור גירסה שתסבכו בביצוע עבירה פלילית" וכי הוא "הירבה לא לזכור פרטים שהיה מצופה שיזכור". נוכח הסתייגויות רבות אלו מעדותו של אבישי, לא היה מקום להרשיע את המערער על פיה, אף לא בקביעה כי זו מחוזקת בעדותו של רוני.

260. עוד טעה בית משפט קמא במסקנתו לפיה ההצעות שניתנו ע"י המערער מהוות הצעה לשוחד, על אף שמדובר בהצעות כלליות אשר "אין ראייה לגובה סכומי הכסף שהוצעו (ואפילו לכך שננקב סכום או סדר גודל של סכום)" וכי "ההצעות היו למיזמים שטיבם המדויק לא הוכח". לטענת המערער, היה על בית משפט קמא לראות בהצעות אלו משום הצעות סרק אשר מציען ידעו מראש שתידחינה ע"י אבישי. היה ראוי לראות בהן דברי תודה, חנופה והערכה שאין מאחוריהם מאומה, בוודאי לא הצעת שוחד.

דין והכרעה

261. אף בגין האישום דנן, טענות המערער מכוונות לממצאים הנסמכים על מהימנות העדים. בית משפט קמא קיבל כמהימנה את עדותו של אבישי, אשר העיד כי בתקופת כהונתו בין השנים 2003-2006 הציעו לו המערער וסגנו מנצור, הצעות לשתפו בעסקי בנייה. אבישי ציין מיוזמתו כי לתחושתו הם חפצו לתגמלו בגין מאמציו לעזור לעיר טירה. הוא הוסיף כי בנוסף היתה הצעה ספציפית שישמש כשותפו של רוני (עמ' 828 לפר') וכן ציין כי כל השלושה - המערער, מנצור ורוני הציעו לו הצעות כספיות, הגם שבחקירתו הנגדית נסוג והבהיר שהתכוון להצעות לשותפות עסקית ולא לתשלומי כסף (עמ' 836 לפר'). אבישי הוסיף כי לבקשת המערער פעל לקידום עסקת מהדרין ועשה כן לאחר שהלה הבהיר לו שהדבר ישרת את טובת תושבי טירה (עמ' 822 לפר'). כן ציין שהמערער אמר לו במספר הזדמנויות "תיתן לנו לעזור לך בעד הסיוע שאתה נותן לעיר" (עמ' 829 לפר'). גם מפרוטוקול העימות שנערך בין אבישי לראסם (ת/91), שעיקרו נוגע לאישום הרביעי, עולה כי לאחר שראסם יצא מהחדר אמר אבישי בהתייחסו למערער ולרוני כי הם הציעו לו שותפות.

262. בהכרעת הדין ציין בית משפט קמא כי בסיכומיו המערער כלל לא השיג על מהימנותו של אבישי ואף גרס כי "אבישי נראה לנו כאדם הגון" אלא ש"זכרוננו בנדון קלוש ומלא חורים...". בית משפט קמא התרשם כי אבישי לא היה מעוניין לסבך את המערער ואת ראסם מעבר לעובדות שמסר בגרסתו במשטרה ומהטעם הזה קבע "אבישי הרבה לא לזכור פרטים שמצופה היה שיזכור" והוסיף "הלה יודע פרטים נרחבים יותר מאלו אודותיהם סיפר במהלך עדותו".

263. רואים אנו עין בעין עם בית המשפט קמא את הערכת עדותו של אבישי כפי שנותחה על ידו. אף אנו מסכימים לקביעה כי "אבישי מסר בעדותו את גרעין האמת בנוגע להצעות המערער" (סע' 380 לפסק הדין), ובכך רמז שאפשר שהיו הצעות נוספות עליהן נמנע אבישי מלהעיד, מחשש שמא דבריו יסבכו אותו ואת המערער כאחד.

264. עדותו של אבישי משתלבת בעדותו של רוני, לפיה אמר לו המערער בהתייחסו לעסקת מהדרין שאבישי "שומר עליהם מלמעלה" וצריך ל'דאוג' לו, קרי "לשמן אותו" (עמ' 530 לפר'). בדין אפוא קיבל בית משפט קמא את עדותו של אבישי, המשתלבת אף עם עדותו של בינשטוק, שאישר כי אבישי פנה אליו בקשר

לעסקת מהדרין ודיבר בשבחו של המערער כראש עיר, תוך שהבהיר כי "אין בעיה" לעשות עמו עסקים (עמ' 322-323 לפר').

265. איננו מוצאים, אפוא, לסטות ממסקנת בית משפט קמא אשר קיבל כמהימנה, בעיקרה, את עדותו של אבישי לאחר שמצא לה חיזוק ואישוש בעדויות עדים אחרים - דהיינו רוני ובינשטוק.

266. גם אין בידינו לקבל את טענת המערער ולפיה עולה מדברי אבישי כי נפקד מקומו של המערער בעת שהוצעו לו ההצעות השונות. כפי שהעיד אבישי המערער אמר לו במספר הזדמנויות "תיתן לנו לעזור לך **בעד הסיוע שאתה נותן לעיר**" (עמ' 829 לפר') כמו גם שהעיד כי פעל לבקשת המערער אשר הבהיר לו שהפעולות דרושות 'לטובת אנשי טירה' (עמ' 822 לפר'). כן העיד על מספר ישיבות בהן נכח המערער ובגדרן הועלו הצעות לשיתופו בעסקי בניה (עמ' 827 לפר').

267. מתוך שכך הרי שלא נפל פגם בקביעת בית המשפט לפיה "**ברור לי כי המערער נכח לפחות בחלק מהמפגשים האמורים ובהחלט היה מעורב בהצעות גם אם לא בכל המקרים התבטא בעצמו**" (סע' 393 להכרעת הדין).

268. באותה מידה יש לדחות את הטענה לפיה ההצעות שהוצעו לאבישי היו כלליות וכי לכל היותר יש לראותן כניסיון חנופה והכרת תודה לאבישי על עזרתו. בית משפט קמא הדגיש, ותמימי דעים אנו עמו, כי חרף היותן כלליות ומבלי שנקבו בסכומי כספים או בתפקיד ספציפי, הרי שמדובר בהצעות ברורות שעניינן שילובו של אבישי בעסקים בתמורה לפעולה הקשורה בתפקידו.

269. אבישי אישר כי אלו היו פני הדברים וכי ראה בהצעות שהופנו אליו משום תמורה עבור העזרה שהעניק למערער ולעירו- והרי לפנינו הצעה אגב ציפיה לתגמול, מחווה בתמורה לתגמול. כפי שהבהרנו, די בהצעה הנושאת ציפיה לתגמול כדי לגבש את יסודות העבירה של הצעת שוחד, גם אם בסופו של יום לא הועבר הגמול בפועל.

270. אף הטענה לפיה מדובר בהצעות סרק אשר לא הייתה כוונה לממשן, אינה נראית בעינינו. לעניין זה מאמצים אנו במלואם את דברי בית משפט קמא ולפיהם "**אנשים אינם נוהגים להציע כך סתם לזולתם הצעות כספיות והצעות לשותפויות עיסקיות. ההצעות כולן נאמרו בקשר עם עזרתו של אבישי לעיר, וזו הייתה במסגרת תפקידו כעובד ציבור**" (סע' 397 לפסק הדין).

271. סוף דבר, לא מצאנו עילה לסטות מקביעת בית המשפט קמא המרשיעה את המערער בפרטי סעיף האישום החמישי.

האישום השישי

תמצית העובדות

272. לפי עובדות האישום השישי, בבעלות מנצור ומשפחתו שטח אדמה בגודל של 24 דונם המצוי במזרח העיר טירה (להלן: "הקרקע"). מנצור ומשפחתו הגישו לוועדת התכנון המקומית טירה תכנית לשינוי ייעוד הקרקע מחקלאי למסחר ושוק מקורה (טר/2567), וזאת במגמה להקים במקום פרויקט מסחרי (להלן: "התכנית הפרויקט" או "הפאוור סנטר").
273. ביום 17.2.2004 נחתם בין משפחת מנצור לבין רוני הסכם להקמת הפאוור סנטר ולמתן שירותים אדריכליים וקידום הפרויקט על ידו, בתמורה לשיתופו ברווחים בשיעור של 25%. כן סוכם בין מנצור, ראסם ורוני על הקמת חברת ניהול ואבטחה עבור הפרויקט העתידי.
274. במספר הזדמנויות במהלך התקופה הרלוונטית פנה המערער למנצור, לראסם ולרוני בדרישה לקבל 10% מהרווחים הצפויים מהפרויקט. בהיותם מודעים לכוחו ומעמדו של המערער בוועדות התכנון, לרבות יכולתו לקדם את התכנית, נענו השלושה לדרישתו.
275. ביום 6.10.2004 או בסמוך המליצה הוועדה המקומית לתכנון ובניה טירה, בראשות המערער, על הפקדת התוכנית בתנאים בוועדה המחוזית. ביום 18.4.2005 או בסמוך ביקש המערער מיהודית נדלר, מזכירת הוועדה המחוזית, באמצעות מכתב ששיגר לה, לדון בתכנית בדחיפות ו"בטרם תקופת החגים", לאחר שזו הומלצה להפקדה על ידי הוועדה המקומית לתכנון ובניה טירה.
276. בהמשך, במועד בלתי ידוע, פנה המערער לאבישי וביקשו לסייע בקידום התכנית אל מול הוועדה המחוזית ובעקבות פנייתו שוחח אבישי עם שוקי אמרני, הממונה על מחוז המרכז מטעם משרד הפנים ועם שגי רייזנר, רפרנט המשולש בוועדה, וביקשם לקדם את התכנית.
277. ביום 2.1.2006 החליטה הוועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז המרכז להורות על הפקדת התוכנית בתנאים. נכח בישיבה המערער כממלא מקום חבר הוועדה.
278. על יסוד העובדות הללו יוחסו למערער עבירות של בקשת שוחד לפי סעיף 290 ביחד עם סעיף 294(א) לחוק העונשין, ו"חבר או עובד של מוסד המעוניינים בתוכנית", לפי סעיף 47 לחוק התכנון והבניה.
279. יש לציין כי בתשובתו לכתב האישום אישר המערער כי לקח חלק בהמלצת הוועדה המקומית להעביר את התכנית לוועדה המחוזית וכן, כי עמד בראשות הוועדה המחוזית כממלא מקום, כאשר זו אישרה את הפקדת התכנית בתנאים. כן אישר כי ידע על קיומו של הסכם בין רוני למנצור להקמת "הפאוור סנטר", לרבות החלק המוסכם של רוני ברווחיו.
280. לעומת זאת המערער מילא פיו מים בכל הנוגע להסכם להקמת חברת הניהול, וכן הכחיש את הדרישה שיוחסה לו לקבל שיעור מרווחיהם של רוני ומנצור.

ממצאי הכרעת הדין

281. בית משפט קמא הרשיע את המערער בעבירות שיוחסו לו בהסתמכו על עדויותיהם של רוני וראסם, הנתמכות בהאזנות סתר ובעדויותיהם של אחרים.
282. בית משפט קמא קיבל את עדותו של רוני כסדורה ועקבית, הגם שקבע כי מדובר בעדות כללית אשר לא

די בה לבדה כדי לבסס את הרשעת המערער. אולם, בהצטרפה לעדויות אובייקטיביות נוספות, התומכות בה - התגבשה תשתית ראייתית מוצקה לביסוס הרשעת המערער.

283. על יסוד עדויותיהם של רוני וראסם קבע בית משפט קמא כי נחתם הסכם יזמות (ת/83) בין רוני לבין משפחת מנצור להקמת ה"פאוור סנטר", לאחר שרוני ווידא כי התכנית ניתנת לביצוע וכי ניתן לאשר את שינוי יעוד הקרקע מחקלאי למסחרי וכן ניתן לקבל היתרי בניה בגינה. רוני העיד על חלקו הצפוי ברווחי הפרויקט שעמד על שיעור של 25%. כן הוסיף כי ראסם מונה כבורר לפתרון מחלוקות בין הצדדים ואף למנהלה של החברה העתידית, לכשתוקם, לניהול ותחזוקת הפרויקט על ידי רוני, מנצור וראסם.

284. רוני וראסם העידו על דרישת המערער לקבל שיעור של 10% מרווחיו הצפויים של רוני מתוך הפרוייקט, באופן שיוותרו להם 15% מכלל הרווחים. דרישתו נענתה הואיל והם נזקקו לסיועו באישור התכנית וקבלת היתרי בנייה. כדברי ראסם **"חליל אם לא יקבל 10 אחוז יבטלו הכול... בגלל שהוא ראש עיר ומנהל וועדת תכנון ובניה"** (עמ' 569). ראסם הוסיף כי המערער פנה אליהם בנדון **"פעמיים או שלוש"** (עמ' 570).

285. משקל רב ייחס בית משפט קמא ל-ת/96 - מכתב ששוגר למזכירת הוועדה המחוזית ובו ביקש המערער להקדים את הדיון בתכנית למועד קרוב **"ובטרם תקופת החגים"** (שעמדה בפתח) (להלן: **"המכתב"**). צוין בו כי היה ותידרש חתימת ראש העיר על התכנית, אזי הוא יגיע ויחתום בכל עת. הודגשה במכתב חשיבותו של הפרוייקט כמקור תעסוקה לתושבי העיר טירה. המכתב אינו נושא חתימה גרפית של המערער.

286. רוני גרס כי מדובר ב-**"מכתב מלווה שבדרך כלל מצרפים לתוכניות או תיקונים שמגישים לוועדה המחוזית"** (עמ' 520). הוא דחה את הטענה כי ערך את המכתב מאחורי גבו של המערער וללא ידיעתו.

287. הגם שחתימתו הגרפית של המערער נעדרת מהמכתב, ולמרות שלוגו העירייה שהתנוסס בכותרתו אינו עדכני, קבע בית משפט קמא כי המערער הכיר את תוכנו, אף אם הועבר בפועל באמצעות רוני לוועדה המחוזית.

288. בית משפט קמא ראה במכתב ראייה מפלילה בעלת משקל שכן יש בו כדי לאשש את הטענה לפיה עשה המערער כל שהיה לאל ידו לקידום התכנית, ומפריך את גרסתו כי היה אדיש לה. בית משפט קמא הוסיף וקבע כי **"לא בכדי עשה המערער מאמץ ניכר להרחיק עצמו ממנו"**.

289. בית משפט קמא הוסיף שהמערער ניסה לאתר יזמים לפרוייקט, בין היתר את אורן להט, ראש אגף פיתוח נדל"ן ב"ריבוע הכחול" והיזם, מר אייל שלו.

290. בית משפט קמא אימץ את תוכן דבריו של אייל שלו, אשר הודעתו במשטרה הוגשה בהסכמה (ת/89ג). הלה תיאר פגישה בינו לבין המערער, שיזם רוני במשרדו בהרצליה, ובמהלכה החליפו השניים כרטיסי ביקור. באותה פגישה הציג רוני את התכנית (ת/100). בהמשך, נערכה פגישה נוספת במשרדו של המערער, שם ביקש לגייס לאתר, באמצעות מר אייל שלו, יזמים למסחר בפאוור סנטר, ובעקבותיה פנה אייל שלו לאורן להט, ותאם עמו פגישה במשרדו של המערער, שם הוצגה בפניהם התכנית והמערער העלה את הצורך להיפגש עם יזמי הפרוייקט.

291. בית משפט קמא זקף לחובת המערער את גרסתו לפיה כלל לא הכיר את אייל שלו, זאת חרף הסכמתו להגיש את הודעתו (עמ' 1760).
292. בית משפט קמא נתן אמון מלא בעדותו של אורן להט, עד אובייקטיבי וחסר פניות. הלה אישר את קיומה של הפגישה עם המערער אשר במהלכה הוצגה לו התכנית וכן הוסיף כי נקבעה פגישת המשך במשרדי גיאולנד.
293. אורן להט העיד כי במהלך הפגישה לא הובהרה זיקתו של ראש העיר לפרויקט, אולם זו היתה ברורה. בפגישה שנייה הוצגה לו התכנית בפירוט והוצע לו להצטרף כזם 'יהודי'. הצעת היזמות נדחתה על ידו, הגם שלא שלל אפשרות להצטרף בתחום המסחרי. להט הזכיר פגישה נוספת במשרדו של רוני במלון דניאל, בה נכחו אייל שלו, סגן ראש העיר ו"בחור שמנמן". בדיעבד התחוויר כי היה זה בנו של המערער, מוהנד. להט אישר שהמערער נכח בפגישה הראשונה בלבד.
294. גרסת המערער לפיה הוא לא הכיר את להט נדחתה כבלתי מהימנה, מה גם שהוא אישר שהלה הגיע למשרדו פעם אחת, או אז אמר לו המערער "**הנה הפרויקט של צור נתן וזהו. אחר כך הלך לאחמד, רוני לקח אותו לשמה**" (עמ' 1763).
295. מוהנד כפר בנוכחותו בפגישה וכן כפר בהיכרותו עם להט. גרסתו נדחתה על ידי בית משפט קמא אשר הוסיף כי מוהנד הותיר "**רושם רע במיוחד**".
296. עדויות נוספות נמצאו כתומכות במסקנה לפיה היה המערער מעורב "**עד צוואר**" בתוכנית, תוך צפייה לזכות בחלקו מרווחיה; כך עדות המהנדס באסם נאסר, ששימש כמהנדס העיר באותה תקופה, אשר ציין כי אדמות היישוב הסמוך "צור נתן" יועדו על פי התכנית לשמש מגרשי חנייה לבאי הפאוור סנטר, וכי המערער לחץ עליו להפחית את שיעור הפקעת המקרקעין לצרכי ציבור מהשיעור המקובל של 40% לשיעור של 20%. לדברי נאסר, יוזמה זו היא "**שערורייתית ופוגעת בציבור**".
297. לדעת בית משפט קמא לחץ זה שהפעיל המערער להפחתת שיעור ההפקעה מלמד בבירור על האינטרס האישי של המערער בתכנית; ברי כי בכובעו כראש עיר היה פועל להגדלת שטחי ההפקעה לצרכי הציבור.
298. בית משפט קמא למד על מעורבותו האישית של המערער בקידום התכנית, אף מעדויותיהם של **אריה ביבי**, מי שהיה מנהל מינהל מקרקעי ישראל ובמועד הרלוונטי שימש מנהל מחוז מרכז של המינהל, ו**דוד אמגדי**, מי שהיה מתכנן המחוז, אשר במשרדם נערכה פגישה אודות התוכנית ובה נטלו חלק המערער, רוני וראסם. אנשי המנהל העמידו את אנשי טירה, ובכללם המערער, על המכשול העומד בדרכם ביחס ל"אימוץ" הקרקעות המצויים בצור נתן והפיכתם למגרשי חנייה. סופו של יום, הוחלט לנסות ולמצוא פתרון חניה עצמאי שהתוכנית תשקפו בעתיד.
299. עדותו של אבישי נמצאה אף היא תומכת במסקנת בית משפט קמא, וזאת לנוכח דבריו כי בעקבות פניותיהם של המערער ומנצור, הוא פנה לראש מועצת דרום השרון, שוקי אמרני הממונה על המחוז ולשגיא רייזנר, לשם קידום התכנית ביחס לשטחים משותפים לאדמות דרום השרון ועיריית טירה. עדותו נמצאה על ידי בית משפט קמא מהימנה.
300. הודעת האדריכל אלי שוורצר (ת/111), שסייע לרוני בתכנון התכנית ונכח בישיבת הוועדה המחוזית מיום

2.1.2006, תומכת אף היא במסקנת בית משפט קמא. הלה העיד על פנייתם של המערער ומנצור אליו, במספר הזדמנויות והתעניינותם בהתקדמות תכנון התכנית.

301. המערער שימש ממלא מקום יו"ר הוועדה המחוזית בישיבתה, עת שדנה בתכנית. במהלך הישיבה, חולקה למשתתפים חוברת כרוכה שהציגה את התוכנית ואליה צורף מכתב ראש העיר טירה, שהופנה לחברי הוועדה המחוזית. המכתב נשא לוגו כפול; של עיריית טירה (לוגו שאינו עדכני) ושל חברת גיאולנד. המכתב אינו נושא את חתימתו הגרפית של המערער.

302. המערער הכחיש קשר למכתב, כמו גם כפר בכך שידע על הזיקה בין התכנית למנצור. כן, טען כי לא ידע על קיומה של החוברת, טרם חלוקתה במהלך הישיבה על ידי רוני ואנה. גרסתו נדחתה כבלתי מהימנה. בית משפט קבע, כי קשה להעלות על הדעת שראש עיר יישא דברים במליאת הוועדה המחוזית בנוגע לשינוי תכנית יעוד קרקע מחקלאי למסחר ושירותים, כפי שעשה המערער, מבלי שיהא מעורה בפרטיה.

303. כן נדחתה גרסתו לפיה כלל לא ביקש "להעמיס" את חניית הפאור סנטר על קרקע בתחום השיפוט של "צור נתן" אחר שזו נסתרה על ידי עדויות אנשי המנהל, שנמצאו מהימנות.

304. תימוכין למסקנות אלו נמצאו גם בשיחות מוקלטות בין רוני למערער בהן התעניין הראשון אודות ישיבת הוועדה המחוזית שהתקיימה בנוגע לתכנית. בסוף השיחה דחק רוני במערער לקדם את מתן היתר בנייה וזה השיב:

"רוני... רוני... קודם כל לפני שאני מוציא היתר בניה, אני רוצה לראות האם יש לי יזם, כמו שאתה אומר, אני רוצה לראות את היזם שחתם איתי, שאני אלך להוציא לו היתר בניה"
(שיחה 517 (ת/25 י') מיום 1.2.2006 עמ' 3).

305. גרסת המערער לפיה נסובה השיחה על תכנית אחרת שתוכננה עבור אבו שפיק על ידי המהנדס אחמד מנצור עתקי (להלן - "עתקי"), נדחתה אף היא כמופרכת, לנוכח תוכן השיחה אשר נגע לפרויקט יזמות גדול בתחום העסקי, שנדרשה לו חברה מנהלת רצינית ובגדרו הוזכרו שמותיהם של שמואל עטיה וחברת סופר פארם. תכניתו של אבו שפיק היתה לשינוי ייעוד מחקלאי למגורים, וממילא לא נזקקה לחברה מנהלת או ליזמים.

306. בית משפט קמא מצא תמיכה למסקנותיו גם בהימנעות המערער מלמסור גרסה בחקירותיו במשטרה וסירובו להשיב לשאלות ביחס לתכנית.

307. עדות המערער נדחתה מכל וכל. נקבע כי מסר גרסאות כבושות וניסה להרחיק עצמו מראיות מפלילות, אגב הסתבכות בשקרים וסתירות. בית משפט קמא הוסיף, כי המערער שיקר בעניינים מהותיים ובאופן שמהווה ראית סיוע עצמאית לראיות שהציגה המאשימה ואף הפנה בנדון לע"פ 10477/09 **מוחמד מובארק ואח' נ' מדינת ישראל**.

308. בית משפט קמא לא התעלם מדבריו של המערער בישיבת הוועדה המחוזית מיום 2.1.2006 (ת/92, נ/105) בדבר הצורך בפיתוח אזור תעשייה ומסחר לטירה. עם זאת, מאחר שהמערער לא גילה את אזני חברי הוועדה בדבר העניין האישי והכלכלי שהיה לו בהצלחת הפרויקט, סבר כי בכך המערער כשל כישלון חרוץ.

309. סיכומו של דבר, קבע בית המשפט, כי הוכחו כדבעי יסודות העבירה של דרישת שוחד. הוכח שהמערער היה אקטיבי בקידום פרויקט הפאוור סנטר, בין באמצעות גיוס יזמים לפרויקט, בין על דרך תכנון הקמתה של חברה מנהלת, ובין באמצעות שכנוע גופים מסחריים לפתוח חנויות בפאוור סנטר, לרבות גיוס יזמים. לצורך כך, המערער קיים פגישות במשרדו בעירייה. כאשר נעדר מהפגישות, ייצג אותו בנו. אף את אבישי גייס לקידום הליכי אישור הפרויקט וכן דחק באדריכל שורצר לקדם את הליכי התכנון. הוא ניסה להקדים את מועד הדיון בתוכנית בוועדה המחוזית ולשם כך המציא למזכירת הוועדה, גב' יהודית נדלר, את המכתב. הוכח בנוסף, כי המערער דרש מחבריו שיעור של 10% מרווחיו העתידיים של הפאוור סנטר, ומכאן המאמצים הרבים שהשקיע בקידומו.

310. על יסוד האמור הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירה של בקשת שוחד לפי סעיף 294(א) בצירוף סעיף 290 לחוק העונשין וכן בעבירה לפי סעיף 47 לחוק התכנון והבנייה.

תמצית נימוקי הערעור

311. המערער טוען כי טעה בית משפט קמא בכך שהאמין לעדויותיהם של רוני וראסם בדבר דרישתו לשיעור 10% מרווחיו העתידיים של הפרויקט או מרווחי חברת הניהול שתכננו להקים. המערער טוען כי דרישה לכאורית זו נטולת אחיזה, בהינתן העובדה שדובר על שלב הכנה ראשוני של התכנית, מה גם שהקרקע המתוכננת מצויה בבעלות בני משפחתו של מנצור ולפיכך, לרוני ולראסם לא היתה סמכות להעניק לו חלק מרווחי הפרויקט.

312. המערער משיג על קביעת בית משפט קמא לפיה עולה מהתנהגותו העניין האישי שגילה בפרויקט. לשיטתו, כל שעשה היה בתוקף תפקידו כראש עיר ולמען קידום התעשייה והמסחר בעיר.

313. המערער טוען כי שגה בית משפט קמא כאשר סמך ממצאיו על אמרות חוץ של מנצור, חרף העובדה שזה לא העיד בבית המשפט וממילא אמרותיו בלתי קבילות.

314. המערער טוען כי טעה בית משפט קמא בקביעתו, לפיה היה זה הוא שעמד מאחורי המכתב ת/96 ומוסיף כי המכתב הועבר ללא ידיעתו.

315. המערער טוען כי שגה בית משפט קמא כאשר הרשיעו בעבירה לפי סעיף 47 לחוק התכנון והבנייה, שכן כאשר נטל חלק בישיבת הוועדה המחוזית, לא היה לו עניין רכושי או אישי בתוכנית הפאוור סנטר, בה נהג כבכל תכנית אחרת שמובאת לטיפול של הוועדה.

דיון והכרעה

316. ממצאי בית משפט קמא ביחס לאישום השישי נסמכים רובם ככולם על התרשמותו ממהימנות העדים וממילא סבורים אנו כי אין מקום להתערבותנו. בהתייחסו לכל פרט ופרט בעובדות כתב האישום, בחן בית משפט קמא באורח יסודי את עדויותיהם של רוני וראסם, כמו גם את הראיות הנוספות התומכות בהן. מדובר בראיות חיצוניות של עדים חסרי פניות, אשר מעדויותיהם עולה האינטרס האישי שגילה המערער בפרויקט

הפאוור סנטר. כך, נפגש המערער עם יזמים במשרדו ובמשרדיו של רוני, שטח בפניהם את התכנית וציפה לקבל מהם הצעות עסקיות. המערער גילה עניין בהתקדמות התכנית ונקט צעדים לקידומה המהיר. המערער אף הגדיל לעשות כאשר פעל למען צמצום היקף שטחי ההפקעה לטובת הציבור, וזאת בניגוד לאינטרס הציבורי המובהק והברור.

317. בנסיבות אלו צדק בית משפט קמא בקביעתו כי פועלו של המערער נעשה לאור תקוותו לזכות בשיעור של 10% מרווחי הפרויקט, ולא על שום שטובת העיר ותושביה היו לנגד עיניו.

318. ואכן, מראש עיר יש לצפות כי ינהג אחרת; כי לא יתור אחר יזמים לקידום פרויקט מסחרי, לא יקיים במשרדו ובמשרדי אחרים פגישות עמם, לא ישאף לצמצום שטחי ההפקעה, ובוודאי שלא יפעל לקידום תכנית מעבר לסדר הרגיל של הדברים, ואולי אף על חשבון תכניות ראויות אחרות. ראש עיר, המנהל את עירו באורח תקין, נמנע מלקיים דיונים בוועדות תכנון ובנייה על תכניות בהן יש לו עניין אישי ובוודאי שנמנע מלהמליץ על אישורן, מבלי לגלות את אזני חבריו על העניין האישי שיש לו.

319. סופו של דבר הוא, כי הראיות שהוצגו מלמדות היטב על עניינו האישי של המערער בפרויקט וממילא אף מבססות היטב את עדויותיהם של רוני, ראסם ומנצור כי הוא דרש לקבל מהם נתח נאה מרווחי הפרויקט העתידי, לרבות חלק מרווחי חברת האחזקה שתוכננה עבורו.

320. לפיכך, איננו רואים להתערב בממצאיו של בית משפט קמא והערער בגין אישום זה נדחה.

האישום השמיני

תמצית העובדות

321. באישום השמיני לכתב האישום נפרסו העובדות הבאות: עופרה לבנה, אשר שימשה כמנהלת האגף לתוכניות ארציות במנהל התכנון במשרד הפנים, הגישה מועמדותה למכרז ציבורי שהתקיים ביום 18.9.05 לבחירת מתכנן מחוז המרכז במשרד הפנים (להלן: "המכרז"). העיר טירה מצויה בתחום השיפוט של מחוז המרכז.

322. עופרה פנתה למערער ובקשה את סיועו בזכייה במכרז והמערער נעתר לבקשתה. מספר ימים קודם למועד המכרז הגיעו המערער ורוני, ביוזמתם, לביתה של עופרה ברעננה, שם התקשר המערער לגורמים פוליטיים במטרה לקדם את מועמדותה.

323. ביום 18.9.05 זכתה עופרה במכרז לתפקיד מתכנת מחוז המרכז במשרד הפנים. ביום 2.3.06 הזמין המערער את עופרה להשתתף בסיועו בעירך בטירה בנושא תכנוני. קודם לסיוע, בעודם נמצאים לבדם במשרדו, העניק המערער לעופרה שעון יד כהוקרה על טיפולה בעיר טירה.

324. ביום 10.3.06 כאשר התקשרה עופרה למערער להודות לו על האירוח והמתנה, השיב לה הלה "את יקרה בשבילנו".

325. ביום 6.4.06 נערך בנציבות שירות המדינה מכרז ציבורי לתפקיד סגן מתכנן מחוז מרכז, רוצה לומר, לתפקיד סגן לעופרה. מיום 2.4.06 ובמספר הזדמנויות, פנתה עופרה למערער וביקשה ממנו לסייע לה במניעת מינויה של מועמדת לתפקיד, אשר היא לא חפצה בבחירתה. המערער הבטיח לסייע לה בעניין זה, ובהמשך, אף התעניין בתוצאות המכרז ובמידת שביעות רצונה של עופרה מהמכרז.

326. ע"פ הנטען בכתב האישום, במעשיו המתוארים נתן המערער שוחד לעופרה שהינה עובדת ציבור בעד פעולה הקשורה בתפקידה כמתכנתת מחוז מרכז (סע' 291 לחוק העונשין) וכן עשה מעשה מרמה או הפרת אמונים הפוגע בציבור בכך שהסכים להתערב במכרז למינויה של עופרה ולמינוי סגניתה (סע' 284 לחוק העונשין).

327. בתשובתו לכתב האישום אישר המערער את פנייתה של עופרה אליו בבקשה כי יסייע לה לזכות במכרז בתפקידה, אולם טען כי נמנע מלהתערב בכך. המערער הכחיש את ביקורו בביתה של עופרה והתקשרותו שם לגורמים פוליטיים במטרה לקדם את מועמדותה. המערער הודה בכך שערך לעפרה ולצוותה סיור בטירה, לאחר היבחרה לתפקידה, אולם הכחיש את המתת של שעון יד כאות הוקרה על טיפולה בעיר טירה. עם זאת, הודה כי עופרה התקשרה אליו לאחר הסיור להודות לו והוא השיב לה "**את יקרה בשבילנו**". המערער הכחיש את כל העובדות המפורטות בכתב האישום בנוגע למכרז למינוי סגניתה של עופרה.

328. בעדותו בבית משפט קמא שינה המערער את טעמו וגרס כי אכן הגיע עם רוני לביתה של עופרה, הבטיח לעזור לה במכרז ואף התקשר עבורה לידידו מר פארוק עמרור, עוזרו של השר להגנת הסביבה וח"כ עמיר פרץ. כן הודה, כי הגיע לביתה של עופרה עם צלחת ממתקים, אז פנתה אליו עופרה כדי שסייע לה במכרז למינוי סגניתה והוא נענה לפנייתה, אולם בפועל נמנע מדבר עם איש ולא פעל להטיית המכרז.

ממצאי הכרעת הדין

329. בית משפט קמא, אחר שבחן את עדויות עופרה, רוני ומר שגיא רייזנר, אשר שימש אותה עת כמתכנן איזורי בוועדה המחוזית ואחראי על תוכניות המגזר הערבי, וכן את עדות המערער עצמו, ועדויות עדי ההגנה פארוק עמרור והשר עמיר פרץ, ולאחר שבחן שיחות מוקלטות של האזנות הסתר, מצא בהכרעת דינו כי הוכחו העובדות הבאות:

· עופרה פנתה למערער וביקשה את סיועו להיבחר במכרז לתפקיד מתכנתת מחוז מרכז.

· המערער ורוני הגיעו לביתה של עופרה, ביוזמתו, כדי לשוחח עמה בדבר הסיוע שיעמיד לה. באותו מעמד הביא המערער לעופרה צלחת ממתקים. כן התקשר למר פארוק עמרור, ואמר לעופרה כי התקשר לשר עמיר פרץ.

· ביום 18.9.05 נבחרה עופרה לתפקיד מתכנתת מחוז מרכז.

· בסיוור שנערך לעופרה ולאנשי צוותה בטירה בנושא תכנוני, העניק המערער לעופרה שעון יד במשרדו בעירייה, טרם תחילת הסיור. נדחתה גרסתו כי השעון הוענק כמתנת יום הולדת.

ביום 10.3.06 התקשרה עופרה למערער להודות לו על הסיור והאירוח והוא השיב לה "את יקרה בשבילנו".

ביום 6.4.06 נערך בנציבות שירות המדינה מכרז ציבורי לתפקיד סגן מתכנן מחוז המרכז.

החל מיום 2.4.06 ובמספר הזדמנויות פנתה עופרה אל המערער וביקשה אותו לסייע לה במניעת מינויה של מועמדת במכרז אשר היא לא חפצה בבחירתה. המערער ועופרה שוחחו ביניהם בטלפון וכן פנים אל פנים בעניין תכניות העיר טירה ובעניין המכרז, לרבות בעניינה של אותה מועמדת שעופרה לא חפצה בבחירתה. המערער הבטיח לסייע לה ואף התעניין בתוצאות המכרז ובאם עופרה שבעת רצון הימנו.

330. בית משפט קמא הדגיש כי בסיכומיה יחסה המאשימה למערער עבירה של מתן שוחד אך ורק בשל שעון היד שהעניק המערער לעופרה (עמ' 2617 שורה 2-3 לפר'), לדידו, אין מתת זה, שערכו פעוט באופן יחסי, כדי לטעת ציפיה בלב המערער, כי זו תיטה לו חסד בגדר תפקידה (סע' 509 לפסק הדין). דא עקא, הענקת השעון השתלבה במערכת גדולה יותר של מתנים אשר הצטרפותם זה אל זה עולים כדי עבירה של מתן שוחד.

331. בית משפט קמא קבע כי המערער נעתר לבקשתה של עופרה והתערב במכרז לבחירתה. הוא עשה כן לא לשם שמיים ולא בשל יחסי קירבה או ידידות, אלא מתוך שיקול מחושב שהדבר עשוי להניב לו תועלת בעתיד. בית משפט קמא הוסיף כי המערער ניצל את השפעתו הפוליטית כעובד ציבור ובעל משרה רמה, על מנת לסייע לעופרה, בהניחו כי אף לו תצמח תועלת מכך, כפי שאכן אירע, כאשר זו קיבלה החלטה חיובית בנוגע לתכנית ה"פאוור סנטר", אותה קידם למען צרכיו האישיים. אמנם, בהחלטתה לא חרגה עפרה ממתחם הסבירות המקצועית, אולם הייתה זו החלטה שלא הייתה מובנת מאליה בהתחשב בעמדה סותרת בה נקט מתכנן המחוז שקדם לה.

332. ודוק, מסקנת בית משפט קמא לפיה העזרה והסיוע שהגיש המערער לעופרה נעשו בציפיה כי תצמח לו תועלת וטובה מכך, לא באה מסברת הלב או חשד בעלמא. בית המשפט קמא למד על כך מעדותה של עופרה, אשר טענה כי בתשובה לשאלות שהפנתה למערער על מה העניק לה שעון הגם שמועד יום הולדתה חלף, הוא השיב לה כי היא "מתנהגת אליהם יפה. מטפלת בהם יפה" (עמ' 878 שורה 28 לפר').

333. רוני העיד כי היה מקום לצפות שעופרה תדאג לאינטרסים שלהם בוועדה המחוזית. תימוכין לכך ניתן למצוא במספר שיחות מוקלטות במסגרת האזנות הסתר, בהן נשמעו המערער ורוני, וכן רוני ואחרים, משוחחים ביניהם אודות הסיוע שקיבלו מעופרה השומרת להם אמונים ומעניקה להם הגנה (שיחה 6455, ת/25 נ"ו; שיחה 9786 ת/25 פ"ה; שיחה 6306, ת/26 כ"ד).

334. בית המשפט קמא מצא כי השתדלותו של המערער אצל גורמים פוליטיים לשם מינויה לתפקיד מתכננת מחוז המכרז, מאמציו להביא לידיעתה את דבר הסיוע שהעמיד לה בהגיעו לביתה ובניהול שיחה בנוכחותה עם גורמי השפעה, לרבות המתנות שהעניק לה, דוגמת מגש דברי המתיקה ושעון יד- כל אלו הצטרפו יחדיו למערכת יחסים של "תן וקח" שהתקיימו בין המערער לבין עופרה.

335. בית משפט קמא הוסיף, כי על אף שאין ראייה לכך שהמערער סייע לעופרה בסיכול מינוי סגנית לא רצויה, הרי שדי באמירה שאמר לה כי פעל בנדון כדי לגבש את העבירה של הצעת שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידה. מילים אחרות, בית משפט קמא קבע שמכלול הפעולות שביצע המערער עולות כדי עבירת מתן שוחד.

336. בית משפט קמא סבר כי אין בהענקת שעון היד, כשהיא לעצמה, כדי לבסס את עבירת השוחד, אולם מצא כי כלל המעשים הם העולים ומצטרפים לביצוע העבירה.

337. בית משפט קמא הבהיר כי ניתנה למערער הזדמנות סבירה להתגונן מפני הרשתו בגין הפעולות שמנה כמכלול, שכן התשתית העובדתית על כל פרטיה נפרסה במלואה בכתב האישום, ועל כן, לא זו בלבד שעמדה למערער הזדמנות סבירה להתגונן מפני הרשתו, אלא שהוא אף עשה כן בפועל.

338. בית המשפט קמא מצא לזכות את המערער מהעבירה של הפרת האמונים שיוחסה לו במסגרת אישום זה, בהבהירו כי ניגוד העניינים שנטען ע"י המשיבה הינו כזה הנוגע לעופרה, ולא ניתן ליחסו למערער. עם זאת, וכאמור, בית המשפט ראה במעשים שתוארו בכתב האישום במסגרת עבירת הפרת האמונים, ממנה זוכה המערער, דהיינו התערבותו במכרזים לטובת עופרה וסגנה, כמבססים את עבירת השוחד.

תמצית נימוקי הערעור

339. טוען המערער כי התוצאה הסופית אליה הגיע בית משפט קמא בהרשיעו בעבירת השוחד אינה יכולה לעמוד. לטענתו, בית משפט קמא "זיכה על מנת להרשיע", רוצה לומר, הרשתו בעבירת השוחד היא תוצאת זיכוי מעבירת הפרת האמונים, וכזאת לא יעשה. וכך הילוכו של המערער בטענתו זו: המשיבה סברה כי מעשה השוחד בא לידי ביטוי במתן שעון היד לעופרה. בית משפט קמא, סבר כי אין בנתינתו משום מתן שוחד. בגין מסכת עובדתית אחרת, זו הנוגעת להתערבותו של המערער במכרז של עופרה, עתרה המשיבה להרשיע את המערער בעבירה של הפרת אמונים. בית משפט קמא סבר כי אין בכך כדי לבסס עבירת הפרת אמונים. אלא שעתה הפך בית משפט קמא את היוצרות ועל יסוד מסכת עובדתית זו שנועדה לבסס את עבירת הפרת האמונים הרשיע את המערער בעבירת השוחד.

340. לטענת המערער מאחר שהמשיבה לא ביקשה להרשיעו בעבירת השוחד בגין מסכת העובדות בהן הורשע סופו של יום, שומה היה על בית משפט קמא להזהיר את המערער על אפשרות הרשתו בגינה. משלא עשה כן, נפגעה זכות המערער להתגונן מפני הרשתו ויש לבטלה, במיוחד בהתחשב בכך שעבירת הפרת האמונים, שהיא עברה מסוג עוון, הקלה יותר מעבירת השוחד, שהיא עבירה מסוג פשע.

341. המערער מוסיף וטוען כי אילו היה צופה את אפשרות הרשתו בעבירה על יסוד העובדות כפי שנקבעו על ידי בית משפט קמא, אז היה מעמיד קו הגנה אחר, כמו גם לא היה ממחר להודות בעובדות בהן הודה, תוך ידיעה שאין בהן כדי להוות עבירה של הפרת אמונים. מאידך, היה מדגיש את העובדה שעופרה ביקשה את עזרתו במניעת "מכרז תפור", להבדיל מסיוע "לסכל" מינויו של אחר. עוד טוען המערער, כי הודאתו בפנייתה של עופרה אליו בבקשה שיסייע לה לזכות במכרז והיענותו לבקשתה, וכן התקשרותו למר פארוק עמרור והמסר שהעביר לעופרה כי יסייע לה במכרז למינוי סגניתה - בכל אלו הודה בזיקה לעבירה של הפרת

אמונים. ממילא לא היה מקום לזקוף הודאתו זו לצורך הרשעתו בעבירת השוחד. לדידו, בית משפט קמא, הלכה למעשה, "ניצל" את הודאתו שנעשתה בקשר לעבירת הפרת האמונים, לשם הרשעתו בעבירת השוחד.

342. עוד טוען המערער כי לא התקיימו תנאי סעי' 184 לחוק סדר הדין הפלילי (נ"ח) התשמ"ב - 1982, המאפשרים בנסיבות מסוימות להרשיע נאשם בעבירה בגין עובדות שכלל לא נטענו בכתב האישום, אם נתגלתה אשמתו לאחר שאלו הוכחו לפניו, ובכפוף למתן הזדמנות להתגונן מפני אותה עבירה בה בכוננת בית משפט להרשיע.

343. לעצם ההרשעה טוען המערער כי טעה בית משפט קמא בכך שראה בהבטחה עתידית לעזור לצד ג' משום עבירה של שוחד, וכן טעה בכך שצירף לעובדות המהוות לשיטתו עבירה של מתן שוחד, את מתן השעון, חרף הקביעה, שקבע הוא עצמו, כי מתת זה לבדו אינו נכנס בגדר העבירה.

344. עוד טוען המערער כי טעה בית משפט קמא בקביעתו לפיה הסיוע שהעניק לעופרה במינויה נשא פרי, הגם שבפועל לא עשה מאומה כדי להשפיע על תוצאות המכרזים, אלא רק אמר או הבטיח שייעשה כן.

345. המערער משיג על קביעותיו של בית משפט קמא לעניין מהימנות העדים והעדויות על פיהם הורשע. לטענתו, טעה בית משפט קמא בכך שהתעלם מתצהירו של מר ארז לוי, נציג ההסתדרות, אשר הוגש בהסכמה, בגדרו גרס העד כי ישב במכרז לבחירת סגניתה של עופרה, אולם המערער כלל לא פנה אליו ולא ניסה להשפיע על תוצאותיו. יותר מכך, לדבריו הוא תמך במועמד אחר. דברי העד תומכים בגרסת המערער, אלא שבית המשפט התעלם מתוכנם ואף זקף לחובת המערער את אי זימונו לעדות. משקל רב ייחד המערער לטעות זו של בית משפט קמא, אשר השפיעה לדבריו על בחינת מהימנות המערער. לפיכך, שומה על ערכאת הערעור להתערב בממצאים אלו ולקבל כנכונה את גרסת המערער.

346. עוד מוסיף המערער כי שגה בית המשפט קמא בכך שקיבל את עדותו של רוני כחיזוק לראיות התביעה, הגם שלא נתמכה בראיה חיצונית, כך באשר לשיחות שקיים עם מר פארוק או השר פרץ בנוגע לזכייתה של עופרה במכרז.

347. עוד טוען המערער, כי טעה בית משפט קמא בדחותו את עדותו של העד פארוק, כמו גם הימנעותו מלהכריע במהימנות עדותו של עמיר פרץ.

דין והכרעה

348. לאחר שעיינו בטענות המערער סבורים אנו כי דינן להידחות. מסכת העובדות המתוארת בכתב האישום כוללת את כל העובדות הנדרשות לצורך הרשעתו בעבירה של מתן שוחד ע"פ סעי' 291 לחוק העונשין. לא בכדי הדגיש בית המשפט קמא בהכרעת הדין "**...התשתית העובדתית להרשעה זו מצויה - כל כולה - בעובדות כתב האישום...**" (סעי' 525 להכרעת הדין). לפיכך, מלכתחילה, לא היה מקום לעשות שימוש בהוראות סעי' 184 לחסד"פ, שעניינה בהרשעה על בסיס עובדות שלא הובאו בכתב האישום.

349. ואכן, העובדות עליהן סמך בית משפט קמא את הרשעת המערער בעבירת השוחד מופיעות כולן, וללא יוצא מן הכלל, בכתב האישום:

- היענות המערער לפנייתה של עופרה לסייע לה לזכות במכרז ציבורי כמתכנת מחוז המרכז במשרד הפנים.
- יוזמתו לבקר בביתה עם רוני, עובר למכרז, ובנוכחותה להתקשר לגורמים פוליטיים במטרה לקדם את מועמדותה במכרז.
- זכייתה של עופרה במכרז לתפקיד מתכנת מחוז המרכז במשרד הפנים.
- הזמנת עופרה וציוותה לסיור תכנוני בטירה, ובתוך כך הענקת שעון היד על ידי המערער במשרדו כ'אות הערכה' על טיפולה בעיר טירה.
- דברי המערער לעופרה **"את יקרה בשבילנו"**, כאשר התקשרה אליו כדי להודות לו על האירוח והמתנה.
- פנייתה של עופרה למערער כדי שסייע לו במניעת בחירתה של מועמדת בלתי רצויה במכרז ציבורי לתפקיד סגן מתכנן מחוז מרכז, והבטחתו כי יסייע לה בהשגת מבוקשה. בהמשך, התעניינותו בתוצאות המכרז ומידת התאמתן לציפיותיה.

350. בתום פירוט מסכת העובדות מצוין בכתב האישום בסעיף 13:

"במעשיו המתוארים לעיל נתן הנאשם 1 (המערער), שוחד לעופרה שהיא עובדת ציבור, בעד הפעולה הקשורה בתפקידה, דהיינו מתכנתת מחוז מרכז, שהעיר טירה הינה במחוז השיפוט שבאחריותה".

351. עינינו הרואות כי כתב האישום מצביע על מסכת עובדות המהווה תשתית לביסוס עבירת השוחד, מבלי לייחד את מתת השעון כיסוד עובדתי יחיד לגיבושה. אף אם בחרה באת-כוח המשיבה בסיכומיה לפני בית המשפט קמא לייחד את דבריה, בהתייחסה לעבירת מתן השוחד, למתן השעון, הרי שאין בכך כדי לאיין את העובדות והטענות שנפרשו בכתב האישום, ובוודאי שאין בכך כדי לבסס את טענת המערער, כי לא נערך כראוי להתגונן מפני עובדות אלו ביחס לעבירת השוחד, מחוסר ידיעה.

352. מסקנתנו זו עולה בקנה אחד עם הכלל המשפטי, שנשתרש זה מכבר בשיטתנו, ולפיו בית המשפט אינו כבול לעבירות שנוקבת בהן התביעה ב"הוראות החיקוק" שבכתב האישום (י.קדמי, על סדר הדין בפלילים, חלק שני, עמ' 1504, מהדורת 2009). אלו נועדו אך ורק לקבוע את מסגרת הדיון, את סמכותו של בית המשפט ואת רלבנטיות הראיות, כמו גם להבהיר לנאשם מהי חזית היריבות. כך נקבע, כדוגמה, בע"פ 10545/04 - מדינת ישראל נ' פליקס אלדנקו ואח' (2006) - עמוד 60

"הוראת סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי עוסקת בהרשעה בעבירה אחרת על אף שהעובדות שנתגלו במהלך המשפט והמבססות את אותה עבירה אחרת לא הועלו בכתב האישום. מלשון הסעיף משמע, אם כן, כי יכול בית משפט להרשיע נאשם בעבירה שלא צוינה בכתב האישום אף כאשר העובדות המקימות את העבירה צוינו בכתב האישום...הדברים לדידי בבחינת קל וחומר".

.353

בעניינו,

משפורטה בכתב האישום התשתית העובדתית המלאה שמקימה את יסודות עבירת השוחד, ואף צוינה הוראת החיקוק של עבירת השוחד, הן בפרק פרטי כתב האישום (סע' 13 כאמור) והן בפרק "הוראות החיקוק", הרי שממילא אין מקום להידרש להוראות סע' 184 לחסד"פ לשם "הכשרת הקרקע" להרשעת המערער בעבירה זו.

.354

בע"פ

4503/99 יוסף אפרים נ' מדינת ישראל (2001) הונחה לפני בית המשפט סוגיה דומה ובית המשפט הבהיר כי אין היא באה בגדרי סע' 184 לחסד"פ, ובלשונו:

"כאן המקום להבהיר, כי אין מדובר בהרשעתו של מרטין ב"עבירה אחרת" שעובדותיה לא נטענו בכתב האישום, ובה עוסק סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי, שהרי גם העבירה וגם העובדות עליהן היא נשענת, נטענו במפורש בכתב האישום, ולצדן הופיעה הוראת החיקוק לפי סעיף 305 (1) לחוק העונשין. מכאן שהעתירה להרשיע את מרטין בעבירה של ניסיון לרצח, לא נועדה כדי לזקוף לחובתו עבירה נוספת, אלא רק להגדיר נכונה את אחריותו ... למעלה מן הדרוש אוסיף, כי החלטה ברוח זו עומדת גם במבחניו של סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי, אף שכאמור אינו חל על העניין, כאשר הגנתו של מרטין לא יכולה הייתה להיות שונה מזו שבה נקט, והעונש לו הוא צפוי, בין כ"משדל" בין כ"מבצע בצוותא" - אחד הוא."

.355

וברוח זו

מצאנו גם בבד"מ 2461/05 שרת המשפטים נ' השופטת הילה כהן (2005):
"משנמצא לנו כי הוכח קיומם של חלק מפרטי האישום, וכי אלה מגבשים את העבירה שנאשם הועמד עליהם לדין, אין כל מניעה כי נרשיעו באותן עבירות. וכלשונו של סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ד-1984... הוראת-חוק זו חלה על עניינו, למיצער על דרך של היקש, ובעניינה נעיר שתי הערות: ראשית לכל, לשופטת כהן ניתנה הזדמנות מלאה להתגונן מפני העובדות שהוכחו לפנינו. שנית, ההיגיון התומך בהוראת סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי יחול על עניינו בדרך של קל-וחומר: אם ניתן להרשיע נאשם באשמה המתגלה מעובדות שהוכחו לפני בית-המשפט גם אם לא נטענו בכתב האישום, לא-כל-שכן בעניינו, שהעובדות שהוכחו לפנינו נטענו בכתב הקבילה"

למעלה מן

הדרוש נציין כי אף אם היה חל בעניינו סעיף 184 לחסד"פ, לא היה בכך כדי לשנות את מסקנתנו כי בדין הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירת השוחד, לאור המסכת העובדתית שהוכחה בפניו, ובהתחשב בכך כי ניתנה למערער הזדמנות סבירה להתגונן כנגדה. לשונו של סעיף 184 לחסד"פ היא זו:

"בית המשפט רשאי להרשיע נאשם בעבירה שאשמתו בה נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אף אם עובדות אלה לא נטענו בכתב האישום, ובלבד שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן; אולם לא יוטל עליו בשל כך עונש חמור מזה שאפשר היה להטיל עליו אילו הוכחו העובדות כפי שנטענו בכתב האישום".

357. בע"פ 9256/04 יוסף נוי נ' מד"י (2005) הובהר כי המבחן לקיומה של "הזדמנות סבירה להתגונן" הינו מבחן כפול; האחד עניינו טכני - האם ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה לחקור עדים ולהביא ראיות, והשני מהותי - האם ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה לגבש ולהציג קו הגנה ביחס לעבירה שעובדותיה לא נטענו בכתב האישום. עוד נקבע, כי המבחן המכריע לקיומה של הזדמנות סבירה להתגונן מצוי בשאלה - כיצד הייתה ההגנה משנה את צעדיה אילו ידעה על אפשרות ההרשעה בעבירה חלופית (ע"פ 5102/03 - **מדינת ישראל נ' דני קליין** (2007)).

בנדון, נחה

דעתנו כי ניתנה למערער הזדמנות סבירה להתגונן כנגד עבירת מתן השוחד בה הורשע. עמדנו על התשתית העובדתית שמונחת ביסוד ההרשעה, כפי שפורטה בכתב האישום, כמו גם קיומה של הוראת חיקוק בעבירת השוחד. לפיכך, שומה היה על המערער להיערך ולהתגונן מפני הרשעתו בעבירה זו. יתירה מזו, בפועל התמודד המערער לאורך ההליך עם כל אחת מהעובדות שנטענו נגדו. לא בכדי הבהיר בית משפט קמא ובצדק כי **"לא רק שעמדה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן מפני הרשעה זו, הוא בפועל עשה כן..."** (סע' 525 לפסק הדין).

כך, שינה

המערער את מתווה ההגנה שלו במהלך עדותו, כאשר חזר בו מגרסתו במשטרה (ראה ת/1, ת/2, ת/3, ת/6, ו- ת/12) ואף מתשובתו לכתב האישום, בגדריהן הוא הכחיש את ביקורו בביתה של עופרה, וכן את התקשרותו לגורמים פוליטיים לקידום מועמדותה של עופרה במכרז, ובנוסף, הכחיש את מתת שעון יד כמחווה תודה על טיפולה בעיר טירה. הוא אף הכחיש את העובדות הנוגעות למעורבותו במינוי סגניתה של עופרה. כאמור, בעדותו בבית המשפט חזר בו מהכחשות אלו והודה בכל העובדות, לרבות הודאתו במתן שעון היד לעופרה, הגם שגרס כי עשה כן לכבוד יום הולדתה, אשר מזכירתו אמרה לו כי עומד לחול בקרוב.

כן אישר

המערער כי עופרה הצהירה בפניו שאינה מעוניינת במכרז 'תפור' למינוי סגניתה ועל כך השיב כי יבדוק

הדברים, הגם שבפועל לא עשה מאומה ועשה כן מתוך התרברבות. משנשאל בחקירתו הנגדית על השינוי שבגרסתו אל מול תשובתו לכתב האישום, הבהיר כי נמנע מלחשוף דברים אלו אף בפני עורכי דינו (עמ' 1494 לפר'), אולם בבית המשפט החליט לספר את האמת (שם, עמ' 1495). באותו מעמד, אישר המערער לראשונה כי העניק לעופרה דברי מתיקה כאשר ביקר בביתה (עמ' 1504 לפר') ובכך, אישש את גרסתו של רוני בנדון. לדבריו, הוא לא ציין עובדה זו קודם לכן הואיל ולא נשאל עליה.

.361

ברי, אפוא,

שלמערער ניתנה הזדמנות טובה להתגונן מפני עבירת השוחד בה הורשע. אין שחר לטענתו, כי העמיד גרסה מגוננת אך ורק כנגד העבירה של הפרת אמונים, בהינתן דבריו כי אף בפני בא כוחו הוא נמנע מלחשוף את גרסתו, עד אשר חשף אותה לראשונה בבית המשפט מחמת רצונו 'לספר את האמת'. טענתו לפיה הודאתו הוצאה ממנו במרמה (סע' 87 לנימוקי הערעור), מוטב היה אפוא שלא נטענה כלל.

.362

סופו של

דבר, כי מצאנו שאין בסיס לנטען על ידי המערער כי בית משפט קמא "זיכה אותו על מנת להרשיע". כדין זוכה המערער מעבירת הפרת האמונים; כדין הורשע המערער בעבירת השוחד.

.363

אשר לגופם

של דברים בחן בית משפט קמא את שורת המעשים שביצע המערער, אשר תכליתם לסייע לעופרה תוך צפייה שזו תשיב לו טובת הנאה בגדר תפקידה כעובדת ציבור, ומצא כי התקיימו יסודות עבירת מתן השוחד. מסקנתו זו של בית משפט קמא מקובלת עלינו.

.364

הוכח כי

המערער נעתר לפנייתה של עופרה וסייע לה בזכייתה במכרז לתפקיד מתכננת מחוז מרכז של משרד הפנים. עוד הוכח, כי עשה כן כדי להכשיר את הקרקע לזכות בסיועה לעתיד לבוא, בגדר תפקידה החדש.

.365

מעדותה של

עופרה עולה כי פנייתה למערער לקבלת סיוע בבחירתה במכרז נסמכה על קשריו הטובים עם שר הפנים דאז, אופיר פינס. היא פירטה את הפגישות שקיימה עם המערער, בגדרן הוא הבטיח לה כי ישתדל עבורה אצל שר הפנים כדי שתהא מועמדת המשרד. הוא אף טרח לפרט בפניה, עובר למכרז, באילו פעולות נקט עבורה ובמהלך ביקורו בביתה (עם רוני), מצויד במגש עוגיות ודברי מתיקה - התקשר המערער גם לעוזרו של השר עמיר פרץ. לאחר זכייתה במכרז התקשר אליה המערער ובירך אותה.

.366

בעת ששימשה בתפקיד מתכנתת המחוז, דנה עפרה בתכנית שמתייחסת לאזור התעשייה במזרח טירה. במהלך הישיבה שנערכה בלשכת התכנון המחוזית ביחס לאישורה של התכנית, נתגלעה מחלוקת נוכח התנגדות חלק מהמשתתפים לאישור התכנית בשל עמדת מתכנן המחוז הקודם. הלה סבר כי אין היא תואמת את התמ"מ ועל כן אין לאשרה עד לשינוי התמ"מ על ידי המועצה הארצית. עפרה נקטה עמדה סותרת, ואישרה את העברתה לוועדה המחוזית לשם אישורה.

.367

לעניין המכרז למינוי סגן למתכנן המחוז, העידה עופרה כי לא הייתה מעוניינת במינויה של הגב' דלית זילבר ועל כן פנתה למערער על מנת שייסע לה במניעתו, בהיותו מקורב להסתדרות, אשר נציג מטעמה נטל חלק במכרז. המערער הבטיח לה ש'יהיה בסדר' ולא ימנו את הגב' זילבר. עופרה העידה כי קיימה עם המערער שיחות נוספות בנדון. סופו של יום, נציג ההסתדרות הצביע עבור אותה מועמדת אשר עופרה לא הייתה חפצה במינויה. לאחר המכרז התקשר אליה המערער ושאלה על תוצאות המכרז. מששמע כי מקורבו בהסתדרות הצביע כנגד רצונה של עופרה, הוא הבטיח שידבר עם 'מי שצריך' כדי להוכיח אותו על כך. עופרה ציינה בעדותה כי התרשמה מכוונת המערער לסייע לה אף באותו מכרז, ולראייה, שידע את שמו של אותו נציג הסתדרות בוועדה.

.368

בית משפט קמא קיבל את עדותה של עופרה כמהימנה, חרף התרשמותו כי ניסתה לגונן על המערער. באמצעותה קבע כי הוכח יסוד מיסודות עבירת מתן השוחד שעניינו מתן טובת הנאה לעובד ציבור, קרי הסיוע שהעמיד המערער לעופרה כדי שתיבחר כמתכנתת מחוזית, לרבות הבטחתו לסייע לה במניעת מינויה של מועמדת אשר לא חפצה בה כסגניתה. כל זאת עשה כנגד ציפיה לקבלת תגמול, דהיינו הטבות כאלו ואחרות בה תזכה העיר טירה, כמו גם המערער ורוני, המצויות בגדר סמכויותיה.

.369

על היסוד הנפשי שבביצוע העבירה למד בית המשפט, בין היתר, מהקלטות סתר בהן שוחחו המערער ורוני. באחת מהן, מיום 29.4.06 (ת/26 כ"ד) נשמע רוני אומר למערער:

"...אתה רוצה אולי להרים טלפון לעופרה, לשאול אותה משהו... תגיד לה, אולי יש לה משהו, היא קיבלה? בתור מתכנתת..."

והמערער השיב -

"לא צריך. היא.. תשמע, היא תגן עלינו שמה. תלך, חשוב שתלך מחר"

על יסוד דברים אלו ואחרים, קיבל בית משפט קמא את עדותו של רוני לפיה היה ברי לו ולמערער שעופרה תדאג

370. שיחה נוספת, המאששת את הכוונה שעמדה מאחורי הסיוע שהעמיד המערער לעופרה, הינה הקלטה מס' 6455 (ת/25 נ"ו) מיום 3.3.06 שנערכה למחרת הסיוע בטירה, כאשר המערער שאל את רוני מדוע לא השתתף בסיוע. באותה שיחה אמר רוני, בין השאר:

"חליל איך היא זוכרת לנו את ה... זאת אומרת עוזרת מה שהיא יכולה"

והמערער השיב:

"כן" ... "היא דיברה על זה כל הזמן"

בעדותו הסביר רוני כי המילים "היא זוכרת לנו את ה..." מתייחסות למינויה של עופרה כמתכנתת המחוז. בית המשפט קיבל חלק זה בעדותו של רוני כאמין, כיוון שהשתלב בעדויות אחרות ובהגיונם של דברים.

371.

לא לשם

שמיים תמך המערער בעופרה והשתדל למען בחירתה, אלא מתוך צפייה לקבל בעבור זה תמורה. אישוש לכך ניתן למצוא בעדותו של מר שגיא ריזנר, ששימש כמתכנן אזורי בוועדה המחוזית ואחראי על תכניות המגזר הערבי. לדבריו, הוא שמע מהמערער כי ידאג לבחירתה של עופרה כמתכנתת המחוז, ולאחר היבחרה ציין בפניו המערער כי 'עכשיו דברים יקודמו בצורה אחרת ותוכניות של טירה יוכלו להתקדם'. העד ריזנר הוסיף כי מעת שנבחרה עופרה לתפקידה בלטה נוכחותם של המערער ורוני בוועדה. הוא אף ציין את תמיהתו על עמדתה של עופרה לעניין אישור התכנית של אזור התעשייה המזרחי בטירה, אשר סתרה עמדה קודמת של מתכנן המחוז. העד ריזנר נמצא מהימן על ידי בית משפט קמא.

372.

עדים אנו,

אפוא, למערכת יחסים ברורה של "תן וקח" בין עופרה למערער. כל אחד מהשניים תרם את חלקו; המערער נענה לפנייתו וסייע בבחירתה למתכנתת מחוז מרכז, בין בשתדלנות כלפי אחרים ובין באמצעות מצג כלפיה. כך אף ביחס לשתדלנות שגילה לסיוע במניעת מינויה של סגנית בלתי רצויה, כמו גם, דברי השבח והקילוסים שהרעיף עליה. מנגד, עופרה הכירה לו תודה על פעלו למענה, נענתה להזמנתו לסיוע בעיר טירה ואף נקטה עמדה חיובית - שעל פניה נראית תמונה - ביחס לאישור תכנית אזור תעשייה בעיר טירה, חרף עמדה סותרת שהיתה תלויה ועומדת אותה עת.

373.

מצבור עובדות

אלו, כשלעצמו, מבסס כדבעי את היסוד העובדתי שבעבירת השוחד. המתנות שהעניק המערער לעופרה בדמות מגש ממתקים ושעון יד הינן בבחינת ערך מוסף, המצוי במעטפת ולא בגרעין, בשורש העניין. אף בהעדר המתנות, מעשה השוחד בעינו עומד. כפי שהובהר, הצעת שוחד כמוה כשוחד, ולפיכך אין נפקא מינא

אם בפועל סייע המערער לעופרה במניעת מינוי סגניתה, אם לאו. די בעצם ההבטחה כי יעשה כן - הבטחה בה הודה.

.374

היסוד הנפשי

הוכח אף הוא; הוכחה הכוונה שעמדה מאחורי המצג, השתדלנות והמתת - לזכות בתמורה, תגמול וטובת הנאה. בהינתן הקביעה לפיה גובשו יסודות עבירת מתן השוחד אף ללא צירוף המתנות, איננו נדרשים כלל לטענות המערער בדבר הסתירה שצפה ועולה מהכרעת הדין של בית משפט קמא, כאשר באחת הוא מציין כי לא ניתן לראות במתן שעון היד כמתן שוחד, ומאידך הוא מצרף מתת זו לביסוס יסודות העבירה.

.375

על כך יש

להוסיף כי ממילא סבורים אנו כי בניגוד לנטען על ידי המערער לא קבע בית משפט קמא כי השעון לא ניתן במסגרת פעולת השוחד, אלא שאין בנתינתו ללא מעשה נוסף או נלווה, כדי להטיל רבב חמור של שוחד במערער. מכאן, כי צירופו של המתת למעשים הנוספים שהוכחו, מגבש תשתית רחבה ומוצקה לביסוס עבירת השוחד ובלשונו של בית המשפט קמא:

"הענקת שעון היד השתלבה במערכת גדולה יותר של מתנים משמעותיים... (סע' 510 לפסק הדין)... המערער נעתר לבקשתה של עופרה והתערב במכרז לבחירתה. כך עשה המערער לא לשם שמים ולא בשל יחסי קרבה או ידידות אלא מתוך שיקול קר שהדבר עתיד להניב לו תועלת... המערער, בהיותו עובד ציבור המכהן בתפקיד בכיר, ניצל את השפעתו הפוליטית על מנת לסייע לעופרה, כדי בסופו של דבר לסייע לעצמו. המערער הוסיף ונתן לעופרה שעון יד כמתנה אישית, והוסיף והבטיח לעופרה שיסייע להשיג את מבוקשה במכרז למינוי סגנה... (סע' 522 לפסק הדין)... המערער הרעיף מתנים משמעותיים על עופרה. הוא עשה כן לא לשם שמים ולא מתוך ידידות אלא כדי שתזכור אותו ב"יום פקודה". כדי ש"תתנהג אליהם יפה" כדברי עופרה. כדי שתטפל בעניינים שלו ושל רוני בוועדה המחוזית, כדברי רוני... הסיוע שהעניק המערער לעופרה נשא פרי... (סע' 523 לפסק הדין)... אשר על כן הריני מרשיע את המערער בביצוע העבירה של מתן שוחד לעופרה, בראיה כוללת של המעשים המנויים באישום השמיני... (סע' 526 לפסק הדין)".

.376

המערער

משיג בערעורו על קביעות עובדתיות של בית משפט קמא בעניין שקילת הראיות וקביעת מהימנותם של עדים שונים. כך, מלין הוא על עמדת בית משפט קמא אשר סבר בשוגג כי גרסתו של מר ארז לוי, נציג ההסתדרות במכרז למינוי סגניתה של עופרה, לא הוצגה מטעמו, על אף שזו הוגשה בהסכמה על דרך תצהיר ובו ציין העד לוי שהמערער כלל לא פנה אליו בקשר למכרז, ובכך אישש את גרסת המערער בעניין זה.

.377

סבורים אנו

כי אף בטענה זו אין כדי להועיל למערער. אכן, בית משפט קמא שגה בהכרעת דינו כאשר קבע כי המערער נמנע מלזמן את מר לוי לעדות, ואולם הצדדים הסבו שימת ליבו לטעות בשלב טיעוניהם לעונש, ובית משפט קמא תיקן את הדרוש, אחר שקבע כי בסמכותו לעשות כן. בתוך כך הבהיר בית משפט קמא כי אין בטעותו זו כדי לשנות ממצאיו ומסקנותיו בהכרעת הדין, וכי לא היה בעדותו של מר לוי כדי לסייע למערער כלל ועיקר, שכן הלה הבהיר בתצהירו שהמערער לא פנה אליו בכל הקשור למכרז לבחירת סגנית לעופרה. בהקשר לכך יש לציין כי מלכתחילה לא קבע בית משפט קמא ממצא לפיו פנה המערער למר לוי, אלא הסתפק בקביעה כי הבטיח לעופרה שיעשה כן. ממילא, צדק בית משפט קמא בקביעתו כי אין בעדותו של לוי כדי לסייע למערער, ולפיכך כי אין בטעותו כדי להשפיע על הכרעת הדין לגופה.

.378

המערער

הוסיף וטען, כי טעה בית המשפט קמא במסקנתו לפיה "**חלקים גדולים מעדותו של רוני התאשרו בדיעבד בגרסת המערער**" ובקביעתו כי "**עדותו של רוני באישום זה משתלבת בגרסה המהימנה ביותר שמסרה עופרה**". לטענתו, נדרש בית משפט קמא לעדותו של רוני להוכיח תוכן השיחה שקיים המערער מביתה של עופרה עם פארוק ועם עמיר פרץ, אולם לעניין זה העידה עופרה כי לא שמעה את תוכן השיחה, כמו גם אין היא יודעת עם מי שוחח המערער. הואיל בית המשפט בחר שלא להאמין למערער, הרי שממילא נשמט היסוד אף לעדותו של רוני לעניין תוכן השיחה, משהפכה זו לעדות יחידה, אשר על פי הכללים שהתווה בית משפט קמא עצמו הוא נמנע מלבסס ממצא על פיה.

.379

בית משפט

קמא הבהיר כי עדותו של רוני רלבנטית בעיקר לעצם עריכת הביקור בביתה של עופרה - עובדה שנתמכה בעדותה של עופרה ובהאזנות הסתר. בהינתן הודאתה של עופרה בדבר פנייתה לקבל את סיועו של המערער במכרז למתכנן המחוז - יש בעדותו של רוני, אשר מסר כי עודד את המערער לסייע לה עקב החשיבות שייחס לכך, ואף ציין זאת בפניו, משום חיזוק בלבד. בצדק קבע בית משפט קמא כי עדויותיהם של רוני ושל עופרה משתלבות זו בזו ועולות בקנה אחד עם האזנות הסתר בהן נחשפת שתדלנותם של המערער ורוני לטפח את יחסיהם עם עופרה, על מנת שהדבר יסייע לאינטרסים שלהם (האזנת סתר 6306), הוא הדין בעדותו של שגיא רייזנר כפי שפורטה לעיל. יוצא, כי החלקים בעדותו של רוני, אותם אימץ בית משפט קמא, השתלבו ותאמו עדויות אחרות שנמצאו כמהימנות.

.380

כמו כן אין

לקבל את השגת המערער על הספק שהטיל בית משפט קמא בעדותו של פארוק עמרור. בית משפט קמא פירט באריכות את התמיהות שהביאו אותו לכך (ראה סע' 497-490 לפסק הדין) ואיננו רואים מקום להתערב בהן. כך אף ביחס להימנעותו מלקבוע ממצאים באשר למהימנותו של השר עמיר פרץ, איננו סבורים כי יש מקום להתערבותנו, בהינתן מסקנותיו אף מבלי להיכנס לסוגיה זו.

.381

מכלל

האמור אנו מוצאים כי בדין מצא בית המשפט קמא להרשיע את המערער בעבירה של מתן שוחד ע"פ העובדות המפורטות באישום השמיני.

הערער על חומרת העונש

.382

בית משפט

קמא השית על המערער עונש מאסר לתקופה של 5 שנים. בנוסף, השית עליו קנס בסך של 220,000 ₪ או 8 חודשי מאסר תמורתו וכן פיצוי לבלעום (נפגע העבירה, נושא האישום הראשון) בסך 40,000 ₪.

.383

המערער

טוען כי בקביעת העונש סטה בית משפט קמא מעיקרון ההלימה והתעלם מנסיבותיו האישיות והמשפחתיות. המערער משיג על מתחמי הענישה שקבע בית משפט קמא בגין כל עבירה וטוען כי שומה היה עליו לקבוע בנוסף מתחם ענישה כולל. כן טוען, כי בתיאור פרטי העבירות בהן הורשע הוסיף בית משפט קמא גוון מחמיר בלא סימוכין או הצדקה ופירט את האישומים בהם נעשה הדבר:

ביחס לאישום

הראשון נקבע כי קדם לבקשת השוחד תכנון מוקדם באופן שהצדיק החמרה בעונש. דא עקא, אין זכר לתכנון מסוג זה בכתב האישום או בראיות. ההיפך, הפגישה בין בלעום לבין המערער בבית הקפה הוכחה כאקראית.

ביחס לאישום

השני צוין בגזר הדין כי "**הנאשם נטל לעצמו בכוח את מה שלא ניתן לו מרצון**" דע עקא, שימוש בכוח כלל לא יוחס למערער וממילא, הוא אף לא הורשע בגינו.

ביחס לאישום

הרביעי, צוינו עובדות שאינן תואמות את המציאות באשר למעורבות יתר של מנצור וראסם. כן קיימת התייחסות להעברת כספי אבו שפיק לרוני וממנו למערער. בהינתן ממצאי פסק הדין, לא היה מקום לפרטם.

כן צוין ביחס

לחברת הגז, כי זו פעלה שלא כחוק - עובדה אשר לא צוינה בכתב האישום.

.384

המערער

טוען כי טעה בית משפט קמא בקביעת מתחמי הענישה, בהציבו את פסק דין "בניזרי" כפותח תקופה חדשה, תוך התעלמות מפסיקה שקדמה לו. עוד ציין לעניין זה, כי בית משפט קמא לא ערך אבחנה נכונה בין התקדימים אליהם התייחס לבין המקרה הנדון. כך, המערער לא מעל בכספי הציבור, לא סטה מן השורה במילוי תפקידו ובניהול ענייני העיר, לא העניק במרמה רישיונות נהיגה או כספי ציבור, אף לא הכשיל את אכיפת החוק בעירו. זאת ועוד, הרשעתו בקבלת שוחד מתייחסת לסכום של 15,000 דולר בלבד.

.385

המערער

טוען כי טעה בית משפט קמא בהתעלמו מנסיבות ביצוע העבירות, שלשיתו אינן מן החמורות. הבקשות לשוחד וההצעות שוחד אינן "רציניות" מה גם, שאף לא אחת מהן מומשה סופו של יום.

.386

עוד טוען

המערער כי טעה בית משפט קמא כאשר לא נתן את המשקל הראוי לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ובהן:

הפגיעה האנושה

במערער ובבני משפחתו, בהתחשב בגילו ובבריאותו הרעועה, כמו גם במצבו הכלכלי הקשה, היותו נעדר מקור פרנסה ונסמך על דמי אבטלה. המערער טוען כי נזקיו ניכרים היטב על חזותו ותפקודו.

ניהול המשפט היה

לדידו הכרחי הואיל והאמין בחפותו וראה עצמו קורבן לשקריהם של רוני וראסם ועל כן אין לזוקפו לחובתו.

לא ניתן המשקל

הראוי לתרומתו של המערער לחברה בכלל ולחברה הישראלית בפרט בהיותו סמל לדו-קיום ערבי-יהודי בישראל.

.387

המערער

טוען כי טעה בית משפט קמא כאשר התעלם מחלוף הזמן הרב מאז ביצוע העבירות, כ - 8 - 10 שנים.

.388

המערער אף

טוען כי התביעה תחמה עצמה לעונש מרבי של 36 חודשים מבלי שביקשה להשית עונשים מצטברים בגין כלל העבירות בהן הורשע. לפיכך, לא היה מקום להשית עליו 60 חודשי מאסר.

.389

כן טוען

המערער כי בהשיתו עליו עונש כה חמור, סטה בית משפט קמא באורח קיצוני מעקרון אחידות הענישה, לנוכח העונשים הקלים שהושתו על מנצור (18 חודשי מאסר) ועל ראסם (6 חודשים בעבודות שירות), זאת אף בהתחשב בעובדה שאלו הושתו בגדר הסדרי טיעון.

.390

אשר לעונש

הקנס המערער טוען כי טעה בית משפט קמא בהשיתו עליו קנס חמור, אשר אין ביכולתו לעמוד בתשלומו.

.391

אשר לפיצוי

שהוטל עליו, טוען המערער כי טעה בית משפט קמא כאשר חייבו לפצות את בלעום וזאת ללא כל הצדקה.

.392

לבסוף עתר

המערער להתחשב בכך שאין הוא יותר איש ציבור אלא "אדם מבוגר, חולה, הנתון בדיכאון מדאיג מאוד ואיבד את כבודו ועתידו".

דין והכרעה

כללי

.393

העבירות בהן

הורשע המערער חמורות מאוד. עמדנו על חומרתן והשלכותיהן בפתח הדברים. נחזור על הדברים מפאת חשיבותם - גורלו של הציבור נתון בידי אלו העומדים בראשו. נבחרו ציבור מקבלים מנדט לפעול למען הציבור בניקיון כפיים. הציבור שם מבטחו ביושרם, טוהר מידותיהם, מוסריותם ורצונם להיטיב עמו ולקדם את ענייניו. השחיתות הפושה בקרב נבחרו הציבור, לה אנו עדים מדי יום לצערנו, גרמה למשבר אמון קשה של הציבור במנהיגיו. הציבור מוצא עצמו לא פעם נבוך וחסר אונים לנוכח מעשים שכאלו.

.394

תפקידו של

בית המשפט להשית עונשים שיהלמו את המעשים החמורים הללו ויהוו גמול ראוי ומרתיע. אמנם, בגין מעשיו נפל המערער מ"איגרא רמא לבירא עמיקתא", אולם זו, ובדין, מנת חלקו של איש ציבור שסרח. על נבחרו הציבור לדעת כי בחירתם בשחיתות, בהפרת אמונים וסטייה מטוהר המידות, סופה שיימצאו נענשים במלוא החומרה על מעשיהם אלו.

.395

ערים אנו

לכך שנסיבות ביצוען של העבירות, כל אחת בנפרד, אינן מצויות ברף העליון של החומרה, אולם מצבור העבירות, דפוסי התנהגות פסולים שעולים מהן, הניצול הציני והמכוער של הכוח והעוצמה - בכל אלו יש כדי להעלות את רף החומרה. כל אימת שנקרתה בדרכו של המערער הזדמנות 'לעשות לביתו', הוא השתמש בה באורח בוטה, ללא בושה, תך מודעות לכוחו העצום והשפעתו הרבה. יש להצר על כך שאדם בעל שיעור קומה שכמותו, אשר זכה לכבוד ולהערכה מבית ומחוץ, נכשל כישלון כה חרוץ, בהיכנעו לחולשותיו. המעשה המגונה שביצע, הגם שאינו מן החמורים, מוסיף חטא על פשע. ברוח דברים זו יבחן ערעורו של המערער על חומרת העונש.

.396

בנדון לקחנו

בחשבון את הממצאים שקבענו בפסק דינו ביחס לאישום הרביעי לפיהם, לא הוכחה במידת הוודאות הנדרשת העברת כספי עסקת אבו שפיק (למעט הסכום שהיה מיועד לאבישי) לידי המערער, הגם שהוספנו כי אין בממצא כדי לפגום בהרשעתו בעבירה של לקיחת שוחד. זו נסיבה מקלה אך משקלה לעניין העונש אינו רב.

.397

כך מקובלת

עלינו טענת המערער בנוגע לאישום הראשון, לפיה החמיר עמו בית משפט קמא יתר על המידה כאשר קבע כי קדם לביצוע העבירה תכנון מוקדם - עובדה שלא יוחסה לו וממילא אף לא הוכחה.

.398

בדומה אף

ביחס לאישום השני מקובלת עלינו טענת המערער לפיה שגה בית משפט קמא כאשר קבע בגזר הדין כי המערער "נטל לעצמו בכוח את מה שלא ניתן לו מרצון". עובדה זו, כקודמתה, אינה מעוגנת בכתב האישום ואף לא נקבעה כממצא בהכרעת הדין. מלכתחילה יוחסה למערער בכתב האישום עבירה של מעשה מגונה ללא שימוש בכוח, הגם שלא בהסכמתה החופשית של אנה.

.399

יתירה מזו,

קבענו ביחס לאישום זה כי לא הוכחה הטענה לפיה שלח המערער את ידו אל מתחת לחצאיתה של אנה, כפי שקבע בית משפט קמא. לפיכך, ומבלי להקל ראש בחומרת העבירה, הרי שנסיבותיה קלות מאלו שנקבעו בהכרעת הדין.

.400

מבלי

להפחית מחומרתן של העבירות בהן הורשע, והגם שמגמת הענישה הנוהגת בעבירות שוחד הינה החמרה, מתוך מטרה לשרש שחיתות מקרב בחירי הציבור ולהבטיח קיום שלטון הנסמך על טוהר המידות, יושרה

ותקינות המנהל, כפי שהבהרנו לעיל, סבורים אנו כי בית משפט קמא החמיר יתר על המידה עם המערער.

מתחמי ענישה

.401

כמצוות

המחוקק, ומכוח סעיף 113 לחוק העונשין ("הבניית שיקול הדעת השיפוטי"), בחן בית משפט קמא את מתחמי הענישה ביחס לכל אישום ואישום בנפרד. ביחס לאישום הראשון (דרישה לשוחד) קבע מתחם של 12 - 24 חודשי מאסר. ביחס לאישום השני (מעשה מגונה) קבע עונש ראוי של חודשי מאסר בודדים אשר יכול וירוצו בעבודות שרות. ביחס לאישום הרביעי (נטילת שוחד, מרמה, הפרת אמונים וחבר מוסד המעוניין בתכנית) קבע מתחם ענישה שנע בין 15 ל - 28 חודשי מאסר בצירוף קנס. ביחס לאישום החמישי (מספר הצעות לשוחד) קבע מתחם של 8 - 15 חודשי מאסר. ביחס לאישום השישי (דרישה לשוחד וחבר מוסד המעוניין בתכנית) קבע מתחם שנע בין 12 - 24 חודשי מאסר. ביחס לאישום השמיני, שעניינו מתן שוחד, קבע מתחם ענישה שנע בין 12 ל- 18 חודשים.

.402

בית משפט

קמא קבע, ובצדק, כי אין לקבוע מתחם ענישה אחד לכלל העבירות בהן הורשע המערער, שכן סעיף 40ג לחוק העונשין מורה לעשות כן רק מקום בו הורשע אדם במספר עבירות המהוות אירוע אחד. לא כן הוא כאשר ההרשעה הינה בגין מספר עבירות שנעברו באירועים שונים, אזי יש לקבוע מתחם ענישה לכל אירוע בנפרד ולאחר מכן, רשאי בית משפט לגזור עונש נפרד לכל אירוע בנפרד או עונש כולל לכלל האירועים, כפי שעשה.

.403

בשקילת

העונש הביא בית משפט קמא בחשבון את העונשים שהושתו על ראסם ומנצור מבלי שהתעלם מהעובדה כי אלו הוטלו במסגרת הסדרי טיעון.

.404

מקובלים

עלינו מתחמי הענישה שנקבעו על ידי בית משפט קמא ביחס לכל אישום ואישום. התערבותנו בחלק מהממצאים אינה משפיעה על קביעת המתחמים, אלא לכל היותר על קביעת העונש בתוכם. ודוק; ערים אנו לכך שמצאנו לסטות מקביעת בית משפט קמא באשר לממצאיו באישומים השני והרביעי, ואולם סבורים אנו כי אין בהם בכדי להשליך על מתחם הענישה.

.405

כאן המקום

להוסיף ולציין, כי בניגוד לטענות המערער לא מצאנו כי המשיבה בטיעוניה לעונש תחמה עצמה לעונש מרבי של 36 חודשים באשר לכלל העבירות. עיון בטיעוניה לעונש מלמד, כי מצאה להביא לפני בית המשפט את

מתחמי הענישה ההולמת והראויים לשיטתה לכל עבירה בנפרד וזאת כדרישת המחוקק בתיקון 113 לחוק העונשין.

פסיקת פיצוי לבלעום

.406

המערער

מלין על הפיצוי שחויב לשלם לבלעום בסך של 40,000 ₪, אשר לטענתו נעדר כל הצדקה. בית משפט קמא מצא מקום להשית את הפיצוי לנוכח קביעותיו, הן בהכרעת הדין והן בגזר הדין, לפיהן בלעום, שהחוב המגיע לו לא שולם על ידי העירייה, "**נותר עומד מול שוקת שבורה**" והמערער "**ניצל את מצוקתו**" כמו גם "**ניצל את כוחו לרעה, כמי שעומד בראש העירייה**", כדי לדרוש מבלעום שוחד וזאת "**כדי שיזכה לממש את זכותו לקבל שכר תמורת עבודתו**".

.407

סעיף 77

לחוק העונשין מסמך בית משפט שהרשיע אדם בביצוע עבירה לחיבו לפצות את "**ניזוק העבירה**". האם יש לראות בבלעום כמי שניזוק מהעבירה שבה הורשע המערער באישום הראשון? סבורים אנו כי יש להשיב על שאלה זו בשלילה, וזאת מהטעמים שיפורטו להלן.

.408

במישור

המושגי, בעבירה מסוג העבירות המצויות בפרק ט' לחוק העונשין, שעניינן פגיעה בסדרי שלטון ומשפט, הניזוק "הטבעי" והישיר של העבירה הוא הציבור ולא אדם ספציפי. בכל הנוגע לעבירות השוחד המצויות בסימן ה' לאותו פרק, ניתן ללמוד זאת אף מהוראת סעיף 297(א) לחוק ולפיה בית המשפט רשאי לחייב את נותן השוחד לשלם לאוצר המדינה את שוויה של התועלת שהפיק מן השוחד. כבר נפסק כי בעבירת הפקרה לאחר פגיעה אין לומר כי **על פי לשונה** היא עבירה הכרוכה מעצם טיבה וטבעה בגרימת נזק לאדם (ראה עפ"ת (חי') 5761-01-10 **מיכאל אביכזר נ' מד"י**, 7.4.2010, פורסם בנבו), ובאופן דומה נפסק לעניין עבירה של יריות באזור מגורים, שפגיעה באדם אינה נמנית בין יסודותיה (ראה ע"א 657/89 **זמירו נ' מד"י והורי המנוח חאלק ז"ל**, 4.1.94, פורסם בנבו). אם כך הדבר לעניין עבירת הפקרה ולעניין עבירה של יריות באזור מגורים, על אחת כמה וכמה שכך הדבר אף לעניין עבירת השוחד.

.409

אף במישור

הקונקרטי לא ניתן לומר כי מעשה העבירה של המערער, בבקשו את השוחד מבלעום, היה בו כדי להפוך את בלעום ל"ניזוק" כמשמעותו בסעיף 77 לחוק. משמע, כי גם אם היה ניתן להתייחס, בנסיבות מסוימות, לאדם שממנו ביקש עובד הציבור שוחד, כאל "ניזוק", או לכל הפחות כ"ניזוק-משנה" לניזוק העיקרי שהוא הציבור, אין זה המקרה שלפנינו.

.410

אף הקשר

בין מעשה העבירה שביצע המערער ובין הנזק שנגרם לבלעום, אם וככל שנגרם נזק, כלל לא הוכח, ואף לא ברמת ההוכחה הנמוכה הדרושה לצורך סעיף 77 לחוק (ראה פס"ד **אביכזר** הנ"ל והאסמכתאות המוזכרות שם). אין בחומר הראיות כדי להצביע על כך שהעיכוב בהעברת התשלומים לבלעום הינו פרי מעשה או מחדל של המערער. אכן, המערער עמד בראש העירייה, וזו, מחמת מצבה הכספית שחייב מינוי חשב מלווה מטעם משרד הפנים, עיכבה תשלומים לספקים רבים, וביניהם גם המערער, אך אין בכך כדי להצביע כי המערער עצמו הוא שגרם לעיכוב התשלומים ובוודאי שאין קשר בין עיכוב התשלומים לעבירה בה הורשע.

.411

בכל הנוגע

לבלעום עולה כי העיכוב בתשלומים נובע דווקא בשל כך שהחשב המלווה הוא שעיקב את האישור להעברתם, ולא לחינם נזעק בלעום לבית העירייה על מנת לפגשו. ועוד יש לזכור כי בהתאם לסעיף 77(ב) לחוק, קביעת הפיצוי תהא "**לפי ערך הנזק ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים**", לפי הגדול משניהם, אלא שכעולה מחומר הראיות, הפסדיו הכספיים של בלעום, אם בשל כך שנאלץ לקצץ בסכום החוב במסגרת הסדר הפשרה ואם בשל כך שהתשלומים המגיעים לו עוכבו, נגרמו עוד **בטרם** בוצעה העבירה.

.412

הרושם

המתקבל מחומר הראיות הוא כי דווקא בלעום, וזאת להבדיל מבעלי חוב אחרים של העירייה, ידע היטב לעמוד על שלו ולקבל את המגיע לו, לרבות באמצעות פנייה לערכאות והטלת עיקולים על העירייה, והגם שבמסגרת הסדר הפשרה קוצץ חובו והתשלומים עוכבו, הרי בסופו של דבר, כעולה מאמרתו של אטיאס, קיבל את מלוא התשלומים המגיעים לו על פי אותו הסדר.

.413

אין בחומר

הראיות כדי ללמד שבקשת השוחד, שלגרסת בלעום לא נענתה, גרמה לו איזה נזק, לא קונקרטי ולא עקיף, לא נזק ממוני ואף לא נזק נפשי. רק כשהמערער כינה אותו "גנב", חמתו בערה בו. על כך יש להוסיף כי בלעום אף לא טרח לפנות למשטרה ולהגיש תלונה כנגד המערער בגין בקשת השוחד, גם לאחר שכך ייעץ לו אטיאס לעשות.

.414

אין בחומר

הראיות כדי להצביע על כך שהתמורה שהוצעה כנגד בקשת השוחד הייתה על מנת לאפשר לבלעום "לממש את זכותו לקבל שכר תמורת עבודתו" כפי שקבע בית משפט קמא בהכרעת דינו. בעדותו בבית המשפט אמר בלעום כך:

"...הוא ידע שאני מקופח בכל העסק הזה כי אני עובד עם מחומר, אני לא סתם בא על שכר, וזה, זה הכרה סדרשני

כבודו, אניעובר, גם עברתי בעיריית טירה האותה בעיה, הסדר כספים, אז הוא אמר לי אני אפצה אותך, אני אעשה לך חוזה למאוררחובות".

ובהמשך לכך הוסיף:

"הוא ביקש ממני 20,000 שקל שישלוחו בכתובת רחברים . אני לא דיברתי. בערב גם צלצלו אני טרקתי את הטלפון".

משמע כי אף בלעום אינו טוען כי המערער קשר בין בקשת השוחד ובין מימוש זכותו של בלעום לקבל את הכספים המגיעים לו באותו מועד מהעירייה.

מעמדו של בלעום בנוגע לפיצוי

415. סעיף 78 לחוק העונשין קובע כדלקמן:

"חיוב בפיצוי לפי סעיף 77 הוא, לענין ערעור המערער עליו, כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו; בערעור על פסק הדין שהביא לידי החיוב בפיצוי מותר לכלול גם ערעור על החיוב".

416. ברע"פ 9727/05 פלוני נ' מד"י (פורסם בנבו, 10.7.2006), קבע בית המשפט העליון, בין היתר לאור סעיף 78 הנ"ל, כי ערכאת הערעור אינה רשאית לשלול מנפגע העבירה פיצוי שנפסק לטובתו מבלי ליתן לו הזדמנות להשמיע טענותיו.

417. בלעום לא צורף כמשיב בערעור, אף לא התבקשה תגובתו בכל הנוגע לשאלת הפיצוי שנפסק לטובתו. עם זאת סבורים אנו כי ההלכה הנ"ל, המחייבת ליתן לנפגע העבירה הזדמנות להשמיע טענותיו, אינה חלה במקרה שלפנינו.

418. כפי שהוסבר לעיל, יש עבירות הכרוכות מעצם טיבן וטבען בגרימת נזק לאדם. כך הן, למשל, עבירות הרכוש, עבירות האלימות או עבירת המין. בעבירות אלו קיים נפגע מובהק, שהוא, לרוב, גם זה הנפגע במישרין מהעבירה, הזכאי לזכויות שונות על פי חוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א - 2001, ובין היתר למסור "הצהרת נפגע" לפי סעיף 18 לחוק שבה יצהיר על כל פגיעה ונזק שנגרמו לו בשל העבירה, והצהרתו זו תובא בפני בית המשפט הגוזר את דינו של המערער. כאמור, זכות זו נתונה למי שנפגע **במישרין** מהעבירה (ראה הגדרת "נפגע עבירה" בסעיף 1 לחוק).

419. סעיף 77 לחוק העונשין עניינו באדם "שניזוק על ידי העבירה", ונראה כי גם מי שאינו זה שניזוק במישרין מהעבירה, דהיינו מי שאינו הנפגע "הטבעי" מהעבירה, יכול בית המשפט לפסוק לו פיצוי. לפיכך, אין לכאורה מניעה כי גם בעבירות הנוגעות לשמירת סדרי שלטון ומשפט, כדוגמת עבירת השוחד, או עבירה של יריות באזור מגורים, כפי שהיה בעניין **זמירו** הנ"ל, בהן הנפגע העיקרי והישיר הוא הציבור, יהיה אדם קונקרטי בבחינת "ניזוק" לצורך סעיף 77 לחוק, הגם שלרוב לא יהיה הוא בבחינת "נפגע עבירה" לפי חוק זכויות נפגעי עבירה.

420. עם זאת, ומאחר שאין מדובר בניזוק "טבעי", לא תהא לו בדרך כלל זכות קנויה להיות במעמד של "ניזוק", ותחילה על בית המשפט להכריע בשאלת מעמדו לפי סעיף 77 לחוק. רק משהכריע כאמור, או אז על בית המשפט לבדוק האם אכן נגרם נזק לאותו אדם, ואם כן - מה אומדנו, והאם ראוי להשית לטובתו פיצוי בשל כך. ויובהר, אין מניעה כי אף אדם שהוא בבחינת ניזוק "טבעי" יקבע לגביו שאינו "ניזוק" לצורך סעיף 77 לחוק, וזאת על שום שבפועל לא נגרם לו כל נזק ולפיכך אף אין מקום לשלם לו פיצוי. עם זאת, הקביעה כי לאותו אדם, חרף מעמדו הלכאורי כ"ניזוק", לא נגרם נזק, וכן הקביעה בדבר גובה הנזק וגובה הפיצוי, הן החלטות הנופלות בגדר סעיף 78 לחוק, במובן זה שערכאת הערעור, כפי שנפסק בעניין "פלוני" הנ"ל, אינה רשאית להפחית או לבטל פיצוי שנפסק לטובתו, בטרם תינתן לו הזדמנות להשמיע טענותיו.

421. לעומת זאת, אדם שאינו ניזוק "טבעי", או ניזוק "במישרין", כגון כשהמדובר בעבירה מסוג שוחד, בה הניזוק הטבעי והישיר הוא הציבור, אין כל מניעה שערכאת הערעור תעמיד תחת שבט ביקורתה את פסק דינו של בית משפט קמא אשר קבע כי ראוי אותו אדם למעמד של "ניזוק", וזאת אף בלא ליתן לו הזדמנות להשמיע טענותיו.

422. משמע כי ערכאת הערעור רשאית לקבוע כי שגה בית משפט קמא בהעניקו פיצוי לאדם פלוני, וזאת לא משום שלאותו אדם לא נגרם נזק, או שהנזק שנגרם לו אינו מצדיק פיצוי, או שפיצוי זה ראוי שישולם במסגרת הליכים אזרחיים, אלא משום שמלכתחילה אין להחיל בעניינו את סעיף 77 לחוק. מבחינה זו נוהגת ערכאת הערעור כפי שהיתה נוהגת אילו היתה מחליטה לזכות את המערער, כאשר התוצאה היא ביטול העונשים שהוטלו עליו, לרבות מרכיב הפיצוי. ברי כי במקרה זה אין לבעל הפיצוי זכות להתנגד לזיכו, וזאת אף אם משמעות הדבר היא כי יבוטל הפיצוי שנפסק לטובתו.

423. מהמקובץ עולה כי משקבענו כי בלעום אינו בבחינת "אדם שניזוק על ידי העבירה" שבה הורשע המערער באישום הראשון, ממילא מבטלים אנו את הפיצוי שנפסק לטובתו, וזאת מבלי שבלעום צורף כמשיב לערעור ומבלי שנתנו לו הזדמנות להשמיע טענותיו.

שיעור הקנס

424.

בית משפט

קמא השית על המערער קנס בסכום של 220,000 ₪ או 8 חודשי מאסר תמורתו. המערער מלין על גובה הקנס וטוען כי אינו יכול לעמוד בתשלומו, בהתחשב במצבו הכלכלי הרעוע.

425.

רכיב הקנס

הינו רכיב בעל משקל רב ברכיבי הענישה בעבירות של נטילת שוחד ודרישת שוחד. המערער הונע מלהיטותו להעצים את הונו, להתעשר שלא כדין תוך ניצול מעמדו, לפיכך, ראוי ונכון להכותו בכיסו. הטלת קנס בנסיבות בהן בוצעו העבירות הינה חלק בלתי נפרד מההלימה הנדרשת בין חומרת העבירה לעונש. יש בה כדי לשלוח מסר לנבחר ציבור, כי לא רק חירותם תפגע אם יסטו מטהר המידות ויפעלו באורח מושחת, אלא אף כיסם.

.426

על אף זאת, ולנוכח הסכום שהועבר בפועל, ובסופו של יום, לידי המערער, שאינו מן הגבוהים ועומד על 5,000 דולר, אנו סבורים כי ראוי להפחית מגובה הקנס שהושת עליו בפסק דינה של ערכאת קמא.

קביעת העונש

.427

לפיכך, בשקלנו את כל השיקולים לקולא ולחומרא, ולאחר שנתנו דעתנו לנסיבותיו האישיות של המערער לרבות מצבו הבריאותי והכלכלי, ובשים לב להלכה הפסוקה לפיה אין ערכאת הערעור מתערבת יתר על המידה בעונש שהוטל בבית משפט קמא, סבורים אנו כי ראוי להתערב בעונש שהושת על המערער ולהקל מחומרתו על דרך הטלת העונשים הבאים:

א.

42 חודשי מאסר.

ב.

מאסר על תנאי לתקופה של 12 חודשים משך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר והתנאי הוא שלא יעבור עבירה בה הורשע או עבירה לפי סימן ד' לפרק ט' לחוק העונשין.

ג.

קנס בסך 150,000 ₪ או 6 חודשי מאסר תמורתו.

ד.

הפיצוי שנפסק לזכות בלעום בסכום של 40,000 ₪ - בטל.

סוף דבר

.428 בתום מסע ארוך הגענו לכלל מסקנה כי בדין הרשיע בית משפט קמא את המערער בעבירות נושא הכרעת הדין. עם זאת, ובלא שיש בכך כדי לשנות ממסקנתו האמורה, מצאנו להתערב בכמה ממצאים עובדתיים כפי שפורטו בהרחבה בפסק דינו.

429. בכפוף לסייגים המתוארים, הערעור ככל שהוא נוגע להכרעת הדין, נדחה.

430. ביחס לגזר הדין, הערעור מתקבל באורח חלקי ובאופן שהקלנו בעונשו של המערער כמפורט לעיל.

ניתן היום, י"ב תשרי תשע"ה, 06 אוקטובר 2014, במעמד הנאשם ובאי כוח הצדדים.